

ตั๋วเงิน

หมวด 1

บทเปิดเสร็จทั่วไป

(GENERAL PROVISIONS)

ตั๋วเงิน คือเอกสารที่ผู้สัญญาใช้เป็นหลักฐานทางการเงิน เป็นนิติกรรมสองฝ่ายหรือมากกว่านั้น จัดเป็นสัญญาอย่างหนึ่งที่มีที่มาจากมูลหนี้เดิม มีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทน (Reciprocal contract) ตามมาตรา 369 ซึ่งถูกบัญญัติไว้ในลักษณะ 21 บรรพ 3 ว่าด้วยเอกเทศสัญญา (Special Contract) จึงจัดอยู่ในประเภทสัญญาพิเศษเฉพาะอย่างนอกเหนือจากสัญญาธรรมดาตามหลักทั่วไปในลักษณะ 2 บรรพ 2 ว่าด้วยหนี้ แต่ถึงแม้ว่าตั๋วเงินจะเป็นสัญญาที่มีลักษณะพิเศษดังกล่าว บุคคลที่จะเข้ามาเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินก็ต้องมีความสามารถ (มาตรา 153) ทั้งต้องแสดงเจตนาเข้ามาเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินนั้นด้วยความบริสุทธิ์ใจ และสมัครใจ (มาตรา 149) ปราศจากความสำคัญผิด (มาตรา 156,157) ปราศจากกลฉ้อฉลหรือข่มขู่ (มาตรา 159หรือ 164) เช่นเดียวกับการเข้าทำนิติกรรมสัญญาทั่วไป ของคู่สัญญาทั้งหลายในการก่อมูลหนี้ (Obligations) ทั่วไป

ลักษณะเด่นชัดของตั๋วเงิน คือ เป็นเอกสารที่มีข้อความบังคับให้จ่ายเงิน และหรือเป็นคำมั่นสัญญาว่าจะจ่ายเงินมีลักษณะเป็นหนังสือตราสาร (Written Instruments) หรือหนังสือสัญญาที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่ผู้ทรงตราสาร (Holder)

**“ตั๋วเงินมี 3 ประเภท คือ มาตรา 898 อันตั๋วเงินตามความหมายแห่งประมวล
ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน กฎหมายนี้มีสามประเภท ประเภทหนึ่ง คือ ตั๋วแลกเงิน ประเภท
และเช็ค”** ประเภทหนึ่ง คือ ตั๋วสัญญาใช้เงิน ประเภทหนึ่งคือ เช็ค

มาตรา 898 ได้กำหนดให้ตั๋วเงินมีเพียง 3 ประเภทเท่านั้น คือตั๋วแลกเงิน (Bill of Exchange : B/E) ตามมาตรา 908 ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Note : P/N) ตามมาตรา 982 และเช็ค (Cheque : C/Q) ตามมาตรา 987 เพียง 3 ประเภทนี้เท่านั้นที่ ป.พ.พ. ลักษณะนี้ของไทยเราถือว่า

เป็นตัวเงิน ตัวเงินทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวเป็นเอกสารที่มีข้อความคำสั่งให้จ่ายเงิน กรณีเป็นตัวแลกเงินและเช็คหรือเป็นค้ำประกันจะใช้เงินกรณีเป็นตัวสัญญาใช้เงิน และจัดเป็นตราสารที่เปลี่ยนมือได้(Negotiable Instruments) หนึ่ง ตราสารอื่นใดที่มีข้อความคำสั่งให้จ่ายเงิน แม้ว่าจะเปลี่ยนมือได้ตราสารนั้นก็ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ตราสาร (ตัว) ที่มีข้อความคำสั่งให้ส่งมอบสิ่งของหรือสินค้า ได้แก่ ใบรับของคลังสินค้า (The Warehouse Receipt) ตามมาตรา 775,776 ประทวนสินค้า (The Warrant) ตามมาตรา 777 นอกจากนี้ยังมีใบกำกับสินค้าหรือใบกำกับของ (Invoice of the Goods) และใบตราส่ง(Bill of Lading : B/L)

หนึ่ง เลตเตอร์ออฟเครดิต (Letter of Credit) หรือ L/C ซึ่งเป็นเอกสารของธนาคารผู้ออก L/C (Issuing Bank) ออกให้แก่ลูกค้าผู้สั่งนำเข้าสินค้าโดยมีข้อความสั่งให้ธนาคารอีกธนาคารหนึ่งหรือธนาคารสาขาหรือธนาคารสาขาอื่น หรือธนาคารตัวแทน(Correspondence Bank)จ่ายเงินให้แก่เจ้าหนี้ของลูกค้าที่มาขอเปิดกับธนาคารนั้น แม้ว่า L/C จะเป็นเอกสารที่มีคำสั่งให้จ่ายเงินและเปลี่ยนมือได้ แต่ก็ไม่ถือว่าเป็นตัวเงินตามความหมายแห่งบทนี้ นอกจากนี้บรรดาตัวเงินคลัง (Treasury Bill) ที่ออกโดยกระทรวงการคลัง เพื่อกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินในระยะสั้น รวมทั้งบัตรเงินฝากธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน (Negotiable Certificate of Deposit : NCD) ก็ไม่ถือว่าเป็นตัวเงินตามกฎหมายนี้¹

ตัวอย่าง

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 14/2498 โจทก์ขายสิทธิเรียกร้องหรือยืมของกงให้จำเลย โดยโจทก์ออกตัวแสดงว่าจำเลยมีสิทธิเรียกร้องจำนวนเงินหรือยืมดังกล่าวจากอีกบริษัทหนึ่ง และจำเลยสัญญาจะจ่ายเงินไทยให้โจทก์ตามอัตราแลกเปลี่ยน เมื่อเอกสารนั้นไม่ระบุว่าเป็นตัวเงินประเภทใด และไม่มีลักษณะให้เห็นว่าเปลี่ยนมือกันได้ จึงไม่มีสภาพเป็นตัวเงิน และถืออายุความ 3 ปี อย่างตัวเงินไม่ได้

ข้อสังเกต

1) ตัวเงิน (Bills) ในฝรั่งเศสเรียกว่า "หัตถ์ทรัพย์สินทางพาณิชย์ (Effet de commerce)"

¹ อ.ร.บ. ตัวเงินคลัง พ.ศ. 2487 มาตรา 12 บัญญัติให้นำ ป.พ.พ. ตัวเงินมาใช้บังคับกับตัวเงินคลัง โดยอนุโลม
อ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 วรรค 7, 9 ครี และ 9
ขีดวา และอ.ร.บ. การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2535) มาตรา 4 วรรค 7, 27 ทวิ และ 27 ครี บัญญัติให้นำ ป.พ.พ. ลักษณะตัวเงินบาง
มาตรา มาใช้บังคับกับตราสารทั้งสองชนิดดังกล่าวด้วย

2) ขอให้ดูรายการสำคัญในตัวแลกเงิน (มาตรา 909 ประกอบ มาตรา 910) ตัวสัญญาใช้เงิน (มาตรา 983 ประกอบ มาตรา 984 วรรค 1) และเช็ค (มาตรา 988 ประกอบ มาตรา 910 และ มาตรา 989 วรรค 1)

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 1245/2499 เอกสารมีข้อความว่า จำเลยสัญญาจะจ่ายเงินให้ร้านค้าร้านหนึ่งซึ่งเป็นร้านของจำเลยเอง หรือตามคำสั่งนั้น ไม่ใช่ตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงิน

หมายเหตุ² ข้อเท็จจริง โจทก์ขายผ้าให้จำเลย จำเลยออกตราสารให้ ระบุว่าจำเลยจะชำระเงินให้แก่ร้านสมัยนิยมซึ่งเป็นร้านของจำเลยเอง ดังนี้ จะปรับว่าเป็นตัวแลกเงินไม่ได้ในเมื่อไม่มีข้อความว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ การที่โจทก์ได้รับมาโดยการส่งมอบจึงไม่ชอบ โจทก์จึงไม่ใช่ผู้ทรง ทั้งตามตราสาร ไม่มีลักษณะว่าผู้ออกตัวให้ค้ำประกันสัญญาว่าจะใช้เงินให้แก่บุคคลหนึ่งหรือตามคำสั่ง ย่อมไม่ใช่ตัวสัญญาใช้เงิน

(3) คำพิพากษาฎีกาที่ 592/2510

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 653, 898, 982

จำเลยกู้เงินโจทก์แล้วออกตัวสัญญาใช้เงินชำระหนี้โจทก์ เมื่อโจทก์ฟ้องเรียกเงินตามตัวสัญญาใช้เงิน มิได้ฟ้องตามสัญญากู้ยืมเงิน จึงไม่ต้องมีหลักฐานการกู้ยืมเงินเป็นหนังสือมาแสดง เมื่อจำเลย ไม่อาจเถียงได้ว่าตัวสัญญาใช้เงินนั้นปราศจากมูลหนี้ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบตามตัวสัญญาใช้เงินนั้น

(4) คำพิพากษาฎีกาที่ 6175/2541

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 898, 900 พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2497 มาตรา 4

แม้การที่จำเลยทั้งสองเอาเช็ค ไปแลกเงินสดจากโจทก์ การออกเช็คของจำเลยดังกล่าวจะมีใช่เป็นการออกเช็คเพื่อ ชำระหนี้ที่มีอยู่จริง และบังคับได้ตามกฎหมายก็ตาม แต่เมื่อ ไม่มีการชำระเงินตามเช็คที่จำเลยทั้งสองส่งจ่าย ย่อมเกิด เป็นหนี้ระหว่างจำเลยทั้งสองกับโจทก์ตามจำนวนเงินที่ระบุ ในเช็คนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 898,900 ซึ่งในกรณีนี้หากจำเลยทั้งสองออกเช็คฉบับใหม่เพื่อชำระหนี้ ตามเช็คเดิมที่จำเลยทั้งสองออกให้แก่โจทก์ดังกล่าว เช็คที่ จำเลยออกในภายหลังนี้ย่อมถือได้ว่าเป็นเช็คที่ออกเพื่อชำระหนี้ ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย อันเป็นความผิด ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ได้

² อิมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตัวเงิน (พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2524) หน้า 3.

ก่อนที่จะศึกษานบทบัญญัติอื่น ๆ ต่อไป ควรทำความเข้าใจหรือได้รู้จักกับตัวเงินทั้ง 3 ประเภท โดยสังเขปเสียก่อน ทั้งนี้ เพราะบทเปิดเสร็จทั่วไปนั้นมีผลใช้บังคับกับตัวเงินทั้ง 3 ประเภท โดยเริ่มที่ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน และเช็ค

1. ตัวแลกเงิน (Bill of Exchange : B/E)

ตัวแลกเงิน คือหนังสือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่า "ผู้สั่งจ่าย" สั่งให้บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า "ผู้จ่าย" ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลหนึ่งหรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลคนหนึ่งซึ่งเรียกว่า "ผู้รับเงิน" (มาตรา 908)

หลัก ในตัวแลกเงินฉบับหนึ่งจะมีคู่สัญญาเบื้องต้นอย่างน้อย 3 ฝ่าย คือ

- (1) ผู้สั่งจ่าย (Drawer) - อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของผู้จ่ายตามมูลหนี้เดิม (ตามมาตรา 1005) และอยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ผู้รับเงิน หรือผู้ถือตามมูลหนี้เดิม และมูลหนี้ในตัวเงิน
- (2) ผู้จ่าย (Drawee) - อยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ของผู้สั่งจ่ายตามมูลหนี้เดิม
- (3) ผู้รับเงิน (Payee) - อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของผู้สั่งจ่ายตามมูลหนี้เดิม และปัจจุบันอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของหนี้ตามตัวแลกเงินฉบับนี้ด้วย

ข้อสังเกต สหรัฐอเมริกาเรียกตัวแลกเงินว่า "Sola of Exchange" หมายถึง ตัวแลกเงินที่ออกเพียงใบเดียว ฝรั่งเศสเรียกตัวแลกเงินว่า "Lettre de change"

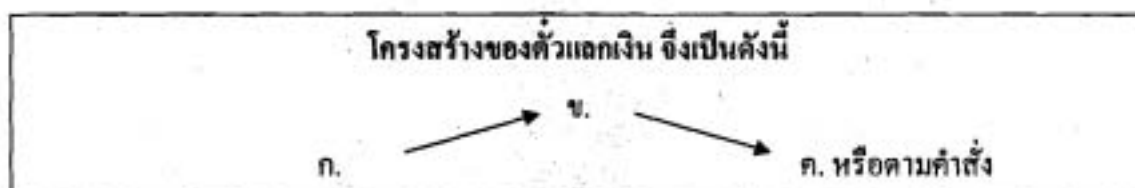
ข้อยกเว้นที่กฎหมายอนุญาตให้คู่สัญญาในตัวเงินเบื้องต้นมี 2 ฝ่าย ได้แก่

- (1) ผู้สั่งจ่ายกับผู้รับเงินอาจเป็นบุคคลคนเดียวก็ได้ (มาตรา 912 วรรค 1) ส่วนใหญ่เป็นตัวแลกเงินที่เกิดจากการค้าระหว่างประเทศโดยผู้ขายเป็นทั้งผู้สั่งจ่ายและเป็นผู้รับเงิน
- (2) ผู้สั่งจ่ายกับผู้จ่ายอาจเป็นบุคคลคนเดียวก็ได้ (ตามมาตรา 912 วรรค 2) ส่วนใหญ่เป็นตัวแลกเงินธนาคาร(Draft) กล่าวคือ ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายและเป็นผู้จ่ายเงินตามตัวแลกเงินของธนาคารนั่นเอง จึงมีลักษณะคล้ายกับ แคชเชียร์เช็ค (Cashier's Cheque)

ตัวแลกเงินอาจถูกนำไปใช้ในกรณีที่ผู้ส่งจ่ายไม่มีเงินสดเพียงพอที่จะชำระหนี้ หรือไม่มีเงินฝากในธนาคารประเภทกระแสรายวัน แต่มีลูกหนี้ ผู้ส่งจ่ายก็จะออกตัวแลกเงินสั่งให้ผู้จ่าย (ลูกหนี้ของตน) จ่ายเงินให้แก่เจ้าหนี้ของตน ซึ่งเรียกว่า "ผู้รับเงิน"

ตัวอย่าง

ก. เป็นลูกหนี้ ค. 10,000 บาท แต่ ก. เป็นเจ้าหนี้ ข. 10,000 บาท หรือมากกว่านั้น ตามสัญญาบัญชีเดินสะพัด (มาตรา 856) ก. จึงออกตัวแลกเงินโดยลงข้อความทั้งมีรายการครบถ้วน (มาตรา 909) ระบุสั่งให้ ข. ลูกหนี้ของตนจ่ายเงินให้แก่ ก. หรือตามคำสั่ง จำนวน 10,000 บาท

ข้อสังเกต คำว่า "หรือตามคำสั่ง" หมายถึงคำสั่งของ ก. หาก ก. ประสงค์จะสลักหลังโอนต่อไปให้เจ้าหนี้ของ ค. และด้วยคำนี้ผู้ส่งจ่ายจะไม่ระบุไว้ในคำสั่งจ่ายก็ได้ ตามนัยมาตรา 917 วรรค 1

ตัวอย่างตัวแลกเงิน

(พร้อมรายการตามมาตรา 909)ตัวแลกเงิน

1 ถนนรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กทม. 10240
1 ตุลาคม 2546

ถึง คุณ ข.

โปรดจ่ายเงินให้แก่ คุณ ค. หรือตามคำสั่ง ภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่ลงในตัวแลกเงินนี้ เป็นจำนวนเงิน 10,000 บาท
(หนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

ก. (ลายมือชื่อ ก. ผู้ส่งจ่าย)

“นิติศาสตร์” ภาวนา รุ่น 6
โครงการนิติศาสตร์ ภาวนา

27/08/2550

วันที่
DATE

คุณภูมิ โชคเหมาะ

(สองหมื่นสองพันหกร้อยสี่สิบหกบาทถ้วน)

หรือ
OR BEARER

จ่าย
PAY
บาท
BAHT

#22,646.00#

B

TMB ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)

TMB BANK PUBLIC COMPANY LIMITED
สาขาเชียงใหม่ โทร. 053-255555-2000 สาขาเชียงใหม่ สาขาเชียงใหม่ สาขาเชียงใหม่ สาขาเชียงใหม่
BANKKHAMHANGHUIJAMAK SUBBRANCH

เลขที่เช็ค NO.

เลขที่เช็ค NO.

เลขที่บัญชี NO.

เลขที่เช็ค NO. CHECK ONLY

3997998#

๒๒,๖๕๖.๐๐ ๒๕๖ ๒๐๗ ๒๕๖๘

ประโยชน์ของตั๋วแลกเงิน

- (1) ใช้ในการค้าขนาดใหญ่ภายในประเทศ
- (2) ใช้ในการค้าระหว่างประเทศ โดยผู้ขายสินค้าจะเป็นผู้สั่งจ่าย และระบุตนเองเป็นผู้รับเงินตามมาตรา 912 วรรค 1 โดยออกคำสั่งให้ธนาคารผู้ออก L/C หรือธนาคารตัวแทนของธนาคารผู้ออก L/C เป็นผู้จ่ายเงินตามตั๋วแลกเงินชนิดเมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น (On demand bill หรือ At sight bill) หรือภายในเวลาที่ได้ตกลงกัน
- (3) เป็นส่วนหนึ่งของการให้สินเชื่อของธนาคารและสถาบันการเงินอื่น ด้วยการรับซื้อลด หรือรับช่วงซื้อลดตั๋วแลกเงินที่สั่งจ่ายล่วงหน้า โดยคิดอัตราส่วนลด (Discount rate) จากผู้ทรงเดิมซึ่งเป็นผู้นำมาฝากหลังโอนขายลดตั๋วแลกเงิน (Bill discounter) อนึ่งการคำนวณส่วนลดตั๋วแลกเงินโดยทั่วไปใช้สูตรดังนี้

จำนวนเงินหน้าตั๋วแลกเงิน X อัตราส่วนลด X ระยะเวลานับตั้งแต่วันที่ซื้อลดจนถึงวันที่ใช้เงิน

ตัวอย่างเช่น ตั๋วแลกเงินที่เกิดจากการค้าระหว่างประเทศ และมีการสั่งจ่ายล่วงหน้าเป็นเวลา 3 เดือน จำนวนเงินหน้าตั๋ว 50,000 บาทหรือยูเอสดอลลาร์ (USD) ธนาคารรับซื้อลด โดยคิดอัตรา

อัตราส่วนลดร้อยละ 12 ต่อปี ธนาคารจะรับซื้อลดตั๋วแลกเงินนี้ในราคา = $50,000 \times 12/100 \times 3/12$
= 1,500 = 4,500 USD ธนาคารนำตัวเงินไปเรียกเก็บเงินเมื่อถึงเวลากำหนด จำนวน 50,000 USD
กรณียอมได้กำไร 1,500 USD และอาจได้รับดอกเบี้ยตามมาตรา 911 อีกด้วย

2. ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Note : P/N)

ตั๋วสัญญาใช้เงิน คือหนังสือตราสาร ซึ่งบุคคลหนึ่ง เรียกว่า "ผู้ออกตั๋ว" ให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า "ผู้รับเงิน" (มาตรา 982)

หลัก ในตั๋วสัญญาเงินฉบับหนึ่ง จะมีคู่สัญญาเบื้องต้นอย่างน้อย 2 ฝ่าย คือ

- (1) ผู้ออกตั๋ว (Maker) - อยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ผู้รับเงิน
- (2) ผู้รับเงิน (Payee) - อยู่ในฐานะเป็นเจ้าหนี้ผู้ออกตั๋ว

ข้อสังเกต ทั้ง 2 ฝ่ายต่างก็เป็นลูกหนี้และเจ้าหนี้ตามมูลหนี้เดิมและมูลหนี้ตามตั๋วสัญญาใช้เงินนั้นในขณะเดียวกัน ฝรั่งเศสเรียกตั๋วสัญญาใช้เงินว่า "Billet a' ordre"

ตั๋วสัญญาใช้เงิน อาจถูกนำออกใช้ในกรณีที่ผู้ออกตั๋วไม่มีเงินสดเพียงพอที่จะชำระหนี้ หรือไม่มีเงินฝากในธนาคารประเภทกระแสรายวัน ตลอดทั้งไม่มีลูกหนี้ที่จะสั่งให้ชำระหนี้แทนได้ ผู้ออกตั๋วจึงให้คำมั่นสัญญาโดยออกเป็นตั๋วสัญญาใช้เงิน โดยตนเองรับผูกพันในอันที่จะจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเงินหรือตามคำสั่งของผู้รับเงิน ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ของตน

ตัวอย่าง

- ก. เป็นลูกหนี้ ข. 10,000 บาท ก. จึงออกตั๋วสัญญาใช้เงิน โดยระบุเป็นคำมั่นลงในตั๋วสัญญาใช้เงินว่า "ข้าพเจ้า ขอสัญญาว่าจะใช้เงิน 10,000 บาทให้แก่ ข. หรือตามคำสั่ง ณ ที่ทำงานของ ข. ในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2552"

โครงสร้างของตั๋วสัญญาใช้เงินจึงเป็นดังนี้

ก. \longrightarrow ข. หรือตามคำสั่ง
10,000 บาท

ข้อสังเกต คำว่า "หรือตามคำสั่ง" หมายถึงคำสั่งของ ข. หาก ข. ประสงค์จะสกัด
หลังโอนต่อไปให้เจ้าหนี้ของ ข.

ตัวอย่างตั๋วสัญญาใช้เงิน
(พร้อมรายการตามมาตรา 983)

ตั๋วสัญญาใช้เงิน

1 ต. สุขุมวิท พระโขนง กทม.

12 ตุลาคม 2551

ข้าพเจ้า ขอสัญญาว่าจะจ่ายเงินจำนวน 10,000 บาท (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน) ให้แก่ ข. หรือ
ตามคำสั่งที่ทำงานของ ข. ในวันที่ 12 พ.ย. 2552

ก. (ลายมือชื่อ ก. ผู้ออกตั๋ว)

ตั๋วสัญญาใช้เงิน

ชื่อ _____

ที่อยู่ _____

จำนวนเงินที่สัญญาใช้เงิน _____

วันที่สัญญาใช้เงิน _____

ชื่อผู้รับเงิน _____

ชื่อผู้ออกตั๋ว _____

ลายมือชื่อ _____

ประโยชน์ของตั๋วสัญญาใช้เงิน

(1) ใช้มากในบริษัทเงินทุนที่รับฝากเงินระยะปานกลาง(เกิน 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี) จากประชาชน กลุ่มบุคคล องค์กรของรัฐ องค์กรธุรกิจ และนิติบุคคลที่ประสงค์จะได้รับผลตอบแทนที่เป็นดอกเบี้ยตามระยะเวลาที่ได้ตกลงกันไว้

(2) ใช้ในการกู้ยืมเงินทั้งภาครัฐและภาคเอกชนระยะปานกลาง

สำหรับภาครัฐ โดยกระทรวงการคลังเป็นผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน เพื่อกู้เงินจากสถาบันการเงินปกติมอบให้ธนาคารแห่งประเทศไทยรับไปจัดจำหน่ายโดยวิธีให้สถาบันการเงินเข้าประมูลด้วยการเสนอส่วนลดให้แก่รัฐบาล ดู www.bot.or.th

3. เช็ค (Cheque)

เช็ค คือหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า "ผู้สั่งจ่าย" สั่ง ธนาคาร ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง ซึ่ง เรียกว่า "ผู้รับเงิน" (มาตรา 987)

หลัก ในเช็คฉบับหนึ่งนั้นจะมีคู่สัญญาเบื้องต้นอย่างน้อย 3 ฝ่ายคือ

(1) ผู้สั่งจ่าย (Drawer) – อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของหนี้ธนาคาร โดยนำเงินมาฝากไว้กับธนาคารประเภทบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน (Current Deposit Account หรือ Checking Account) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้เช็คสั่งจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเงินหรือผู้ถือ

(2) ผู้จ่าย (ธนาคาร) (Banker) – อยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ของผู้สั่งจ่ายตามสัญญาฝากเงินประเภทบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน และให้บริการแก่ลูกค้าซึ่งเป็นผู้สั่งจ่าย ด้วยการมอบสมุดเช็ค (Cheque 's Book) ให้

(3) ผู้รับเงิน (Payee) หรือ ผู้ถือ (Bearer) – อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของหนี้ของผู้สั่งจ่ายตามมูลหนี้เดิม และปัจจุบันหากได้ครอบครองเช็คนั้นก็อยู่ในฐานะเป็นผู้สั่งจ่ายตามเช็คฉบับนั้นด้วย

ข้อยกเว้น ในทางปฏิบัติที่กฎหมาย มิได้ปฏิเสธในการไว้ในฐานะผู้ทรงตามกฎหมาย ให้คู่สัญญาในเช็คเบื้องต้นมี 2 ฝ่ายได้แก่

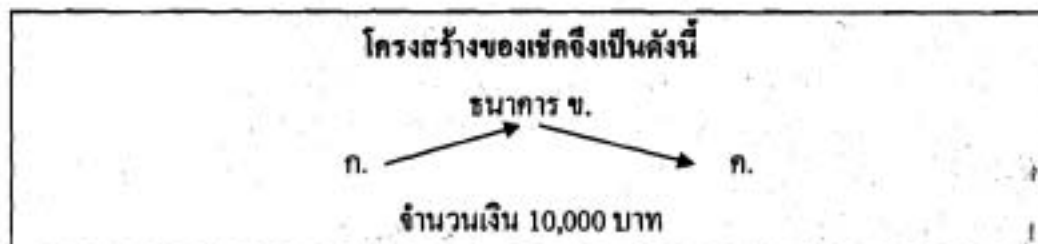
(1) ผู้สั่งจ่ายกับผู้รับเงินอาจเป็นบุคคลคนเดียวกันได้ (เทียบมาตรา 912 วรรค 1) เช่น ผู้สั่งจ่ายเช็กลงลายชื่อตั้งธนาคารผู้จ่ายจ่ายเงินตามเช็คให้แก่ตนเอง

(2) ผู้สั่งจ่ายกับผู้จ่าย(ธนาคาร)อาจจะเป็นบุคคลคนเดียวก็ได้(เทียบ
มาตรา 912 วรรค 2)

หมายเหตุ แม้ว่ามาตรา 989 จะมีได้บัญญัติให้นำมาตรา 912 มาใช้บังคับกับเช็ค แต่ทาง
ปฏิบัติแล้วย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ ตัวอย่างเช่น แคชเชียร์เช็ค(Cashier's cheque) เช็คของขวัญ(Gift
's cheque) และเช็คเดินทาง (Traveller's cheque) ซึ่งเป็นเช็คที่ธนาคารเป็นทั้งผู้สั่งจ่ายและผู้จ่าย
อนึ่ง เช็ค มีใช้ในกรณีที่ผู้สั่งจ่ายนำเงินไปฝากไว้กับธนาคาร โดยขอเปิดบัญชีเงินฝาก
กระแสรายวัน อีกทั้งต้องปฏิบัติตามภายใต้เงื่อนไขที่ทางธนาคารนั้น ๆ กำหนดไว้ มีประโยชน์แก่
ผู้ใช้เช็คในด้านความสะดวกและปลอดภัย กล่าวคือไม่ต้องพกพาเงินสดเป็นจำนวนมาก ๆ ในการที่
จะใช้ชำระหนี้หรือซื้อสินค้าหรือบริการต่าง ๆ เพียง เขียนเช็คใบเดียวให้กันก็ได้ผลเท่ากัน เกิด
ความคล่องตัว และไม่เสียเวลาค้าขาย ในทางเศรษฐศาสตร์ ถือว่า เช็คเป็นเงินสดชนิดหนึ่งที่
ธนาคารผู้รับฝากเงินประเภทบัญชีดังกล่าว สามารถสร้างขึ้นได้โดยไม่จำกัดจำนวน อนึ่ง การที่ผู้สั่ง
จ่ายได้เบิกเงินเกินบัญชี (Overdraw หรือ Overdraft) และธนาคาร ได้อนุมัติให้เบิกได้ตามมาตรา
991(1) กรณียอมทำให้เกิดสัญญาบัญชีเดินสะพัด(Current Account)ระหว่างธนาคารกับผู้สั่งจ่าย
เช็คซึ่งเป็นลูกค้าธนาคาร

ตัวอย่าง

ก.นำเงินจำนวน 50,000 บาทไปที่ธนาคาร ข. และแสดงความจำนงขอฝากเงินไว้กับ
ธนาคาร ข. โดยขอเปิดบัญชีบัญชีกระแสรายวัน ธนาคาร ได้มอบสมุดเช็ค(Cheque's Book) ให้ ก.
1 เล่ม โดย ก. ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในการใช้เช็คให้แก่ธนาคาร ต่อมา ก. ซื้อสินค้าจาก ค. ใน
วงเงิน 10,000 บาท ก. จึงเขียนเช็คสั่งให้ธนาคาร ข. จ่ายเงินแก่ ค. จำนวน 10,000 บาท ในวันที่ซื้อ
สินค้านั้น

ตัวอย่างเช็ค
(พร้อมรายการตามมาตรา 988)

12 คุณ ก.	ธนาคาร ข. จำกัด	เช็คเลขที่.....
	สาขารามคำแหง	
	1 ตุลาคม 2546	
จ่าย คุณ ก.	หรือผู้ถือ	
Pay	or bearer	
จำนวนเงิน หนึ่งหมื่นบาทถ้วน	= -10,000-	
	ก. (ลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย)	

 ออมสิน
Government Savings Bank

D 5861952
เช็ค / Cheque

วันที่ 18 ต.ค. 51
Date

ธนาคารออมสิน สาขาสาทร 100 ถนนสาทรใต้ ซอยสาทร 1 กรุงเทพฯ 10120 โทร. 02-2541000

จ่าย รศ.ดร. กุล ไชยวาทะ หรือผู้ถือ
Pay

จำนวนเงิน (บาท) เก้าพันบาทถ้วน
The sum of (Bath)

฿ 9,000.00

คุณสมชาย ใจดี นาย
011-0102-10-000974-0

๕ ๘๖๖ ๑๙๕๒๙ ๓๐๐๐๓๖ ๐๓๑๑๐๐๙๗๔๐๙๐๑

ตัวอย่าง

1. แคมเปญเช็คเป็นตั๋วเงินชนิดหนึ่งและเป็นเช็คตามมาตรา 898
คำพิพากษาฎีกาที่ 457/2545
ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 898, 987 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่งมาตรา 148

คดีก่อน โจทก์ในฐานะผู้ทรงเช็ค 3 ฉบับของ ก. จำนวน 400,000บาท นำเช็คไปเรียกเก็บเงินจากจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นสาขาของจำเลยที่ 1 โดยไม่ขอรับเป็นเงินสดแต่ขอเปลี่ยนเป็นแคชเชียร์เช็คแทน จำเลยที่ 2จึงออกแคชเชียร์เช็คในจำนวนเงินดังกล่าวให้ ต่อมาแคชเชียร์เช็คถูกระงับการจ่ายเงิน โจทก์จึงฟ้องเรียกเงินตามแคชเชียร์เช็คจากจำเลยที่ 1 ส่วนคดีนี้โจทก์ฟ้องจำเลยที่ 1 เรียกเงินจำนวนเดียวกันนั้นอีก แม้จะเปลี่ยนแปลงตั้งรูปคดีใหม่เป็นเรียกค่าเสียหายและขอให้คืนเช็ค 3 ฉบับของ ก. แต่ก็เป็นกรเรียกเงินตามแคชเชียร์เช็คที่สืบเนื่องจากเช็ค 3 ฉบับของ ก. ตามคดีก่อนนั่นเอง เมื่อคดีก่อนศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว การที่โจทก์ฟ้องคดีนี้จึงเป็นการรื้อรื้อฟ้องกันอีกในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน ฟ้องโจทก์คดีนี้จึงเป็นฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 148 วรรคหนึ่ง

2. การออกเช็คเพื่อแลกเงินสด เช็คเป็นตัวแทนตามมาตรา 898

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6175/2541

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 898, 900 พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2497
มาตรา 4

แม้การที่จำเลยทั้งสองเอาเช็คไปแลกเงินสดจากโจทก์ การออกเช็คของจำเลยดังกล่าวจะมีใจเป็นการออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริง และบังคับได้ตามกฎหมายก็ตาม แต่เมื่อไม่มีการชำระเงินตามเช็คที่จำเลยทั้งสองสั่งจ่าย บ่อมเกิด เป็นหนี้ระหว่างจำเลยทั้งสองกับโจทก์ตามจำนวนเงินที่ระบุ ในเช็คนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 898,900 ซึ่งในกรณีนี้หากจำเลยทั้งสองออกเช็คฉบับใหม่เพื่อชำระหนี้ ตามเช็คเดิมที่จำเลยทั้งสองออกให้แก่โจทก์ดังกล่าว เช็คที่ จำเลยออกในภายหลังนี้ย่อมถือได้ว่าเป็นเช็คที่ออกเพื่อชำระหนี้ ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย อันเป็นความผิด ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ได้

<p>“เขียนข้อความที่กฎหมาย มิได้บัญญัติไว้ ข้อความนั้น ไม่มีผล”</p>	<p>มาตรา 899 ข้อความอันใดซึ่งมิได้บัญญัติไว้ในประมวล กฎหมายลักษณะนี้ ถ้าเขียนลงในตั๋วเงิน ท่านว่าข้อความอันนั้น หาเป็นผลอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ตั๋วเงินนั้นไม่</p>
---	---

มาตรา 899 วางหลักไว้ว่า ข้อความในตั๋วเงินจะมีผลบังคับตามกฎหมายตั๋วเงินก็เฉพาะที่
กฎหมายระบุให้เขียนเท่านั้น หากเขียนข้อความอื่นนอกเหนือจากที่กฎหมายลักษณะนี้บัญญัติไว้
แล้ว ผลคือถือเสมือนว่าไม่มีข้อความนั้นเขียนไว้ในตั๋วเลย ตั๋วเงินยังคงสมบูรณ์ มิได้ทำให้ตั๋วเงิน
นั้นขาดความสมบูรณ์ เสียไป หรือตกเป็นโมฆะแต่อย่างใด ทั้งนี้ เพราะตั๋วเงินเป็นตราสารที่
สามารถโอนเปลี่ยนมือได้ง่าย นิยมใช้ในแวดวงธุรกิจซึ่งต้องอาศัยความเชื่อถือ (Credit) เป็นสำคัญ
นอกจากนั้นการดำเนินธุรกิจเกือบทุกประเภท ผู้ดำเนินการมักต้องทำงานแข่งกับเวลา อาจ ไม่มี
เวลามากพอที่จะพิจารณาตรวจตราตั๋วเงิน ได้อย่างถี่ถ้วน ถ้าพึงการตรวจสอบการสำคัญของตั๋วเงิน
แต่ละประเภทก็ต้องใช้เวลาไม่น้อยเพราะมีตั๋วเงินหมุนเวียนเปลี่ยนมือเข้า-ออกมากมายหลายฉบับ
ในแต่ละวัน จึงไม่สมควรที่จะเขียนข้อความอื่นใดนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติลงไปในตั๋วเงิน
ตามใจชอบ ซึ่งอาจทำให้เกิดความระส่ำระสายได้ในคนบางคนที่ยังไม่เข้าใจกฎหมายลักษณะนี้
อย่างลึกซึ้ง

ดังนั้นคู่สัญญาในตั๋วเงิน ไม่ว่าจะเป็นผู้ส่งจ่าย (ตัวแลกเงินหรือเช็ค) ผู้รับรอง ผู้ออกตัว
สัญญาใช้เงิน ผู้สละหลัง ผู้รับอาวัล ฯลฯ จะเขียนข้อความอย่างอื่นนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติ
ไว้ไม่ได้ หากเขียนลงไป ข้อความอย่างอื่นนั้นก็ไม่มีผลบังคับแต่อย่างใด โดยถือว่ามีได้เขียน
ข้อความนั้นลงไป หรือข้อความนั้นไม่มีอยู่ในตั๋วเงิน

ตัวอย่าง

(1) ก. ออกตัวแลกเงินฉบับหนึ่ง สั่งให้ ข. ชำระหนี้ แก่ ค. จำนวน 20,000 บาท พร้อม
ทั้งลงข้อความในตัวแลกเงินว่า “เงินจำนวน 20,000 บาทนี้จ่ายให้ ค. เป็นค่าซ่อมรถยนต์ ห้าม ค. นำ
เงินจำนวนนี้ไปใช้ประ โยชน์อย่างอื่น นอกจากจะนำไปซื้ออะไหล่รถยนต์บางชิ้นและจ่ายเป็น
ค่าแรงงานของช่างเท่านั้น” ดังนี้ ข้อความดังกล่าวไม่มีผลบังคับกับ ข. และ ค. เลย

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 131/2496 ลูกค้านาคกรทำความตกลงกับธนาคารให้แยกฝากเงิน
รวม 4 บัญชี ซึ่งลูกค้าจะต้องตีพิมพ์ข้อความให้ปรากฏในเช็คว่าเงินนั้นให้จ่ายจากบัญชีที่ 1,2,3
หรือ 4 ต่อมาลูกค้าสั่งให้เสมียนเตรียมเช็คสำหรับจ่ายเงิน เสมียนตีพิมพ์ข้อความลงในเช็คฉบับ
หนึ่งพร้อมทั้งข้อความบอกกล่าวไว้ว่า “เช็คฉบับนี้ให้เบิกจ่ายจากบัญชีที่ 1” แต่ลูกค้ายังไม่ทันได้

เซ็นชื่อในเช็ค มีเสมือนอีกคนหนึ่งนำเช็คไปปลอมลายมือชื่อลูกค้า และเบิกเงินจากธนาคารไป ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ตามมาตรา 1008 เมื่อลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายในเช็คเป็นลายมือชื่อปลอม ธนาคารจะหักเงินจากบัญชีของลูกค้าไม่ได้ ส่วนที่ธนาคารเถียงว่า เช็คมีข้อความว่า "ให้เบิกจ่ายเงินจากบัญชีที่ 1" ธนาคารหลงเชื่อจึงจ่ายเงินไปโดยเข้าใจว่าเป็นเช็คที่ถูกต้องแท้จริง เมื่อข้อความเช่นนี้ไม่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายตัวเงิน ศาลจึงไม่รับฟัง ถือเท่ากับว่ามีได้เขียนลงไว้เลยตามมาตรา 899 ธนาคารต้องรับผิดชอบ

(3) คำพิพากษาฎีกาที่ 4975/2533 เช็คขีดคร่อมที่มีคำว่า "เฉพาะ" กลางเส้นคู่ขนาน ไม่มีกฎหมายบัญญัติอนุญาต อีกทั้งไม่มีจารัดประเพณีของธนาคารอันเป็นที่ยอมรับกันว่า เช็คที่มีถ้อยคำเช่นนี้ ห้ามเปลี่ยนมือ ตามมาตรา 917 วรรค 2 ประกอบ 989 วรรค 1 ถ้อยคำดังกล่าวจึงไม่มีผล(ม.899) และไม่ถือว่ามีเจตนาห้ามเปลี่ยนมือตามมาตรา 917 วรรค 2 ประกอบ 989 วรรค 1 ดังนั้นจึงเปลี่ยนมือได้ และผู้รับโอนจึงเป็นผู้ทรงโดยชอบ

ข้อสังเกต ข้อความต่าง ๆ ที่กฎหมายตัวเงินบัญญัติให้เขียนได้ เช่น

- (1) รายการต่าง ๆ ในตัวแลกเงิน (มาตรา 909) ตัวสัญญาใช้เงิน (มาตรา 983) และเช็ค (มาตรา 988)
- (2) ข้อกำหนดครบถ้วน หรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้สั่งจ่ายและผู้สละกัณฑ์ตัวแลกเงิน (มาตรา 915 (1) และข้อกำหนดขอมลคละหน้าที่ผู้ทรงที่ต้องคัดค้านตัวแลกเงิน (มาตรา 915(2) ประกอบมาตรา 964)
- (3) ข้อกำหนดเกี่ยวกับดอกเบี้ย (มาตรา 911)
- (4) ผู้สั่งจ่ายลงข้อความห้ามเปลี่ยนมือหรือห้ามโอน (มาตรา 917 วรรค 2) ผู้สละกัณฑ์ลงข้อความห้ามสละกัณฑ์ (มาตรา 923) ผู้ทรงเติมคำว่า "ห้ามเปลี่ยนมือ" ลงไว้ในเช็คขีดคร่อม (มาตรา 995(3))
- (5) บันทึกการค้าประกันเป็นอาวัล (มาตรา 939)
- (6) บันทึกการสอดเข้าแก้หน้า (มาตรา 952,957)
- (7) บันทึกข้อความที่ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน (มาตรา 964)
- (8) บันทึกข้อความรับรองการใช้เงิน (มาตรา 931) การที่ธนาคารรับรองเช็ค (มาตรา 993 วรรคแรก)
- (9) การลงข้อความห้ามโอนหรือห้ามเปลี่ยนมือถือ A/C Payee only ลงบนเช็คขีดคร่อม โดยผู้สั่งจ่าย (มาตรา 917 วรรค 2 ประกอบ มาตรา 989 วรรค 1 และมาตรา 995 (1))

- (10) การลงข้อกำหนดห้ามเปลี่ยนมือหรือห้าม โอนในเช็คขีดคร่อม โดยผู้ทรง (มาตรา 995(3))

๑๓๑

ข้อความดังกล่าว กฎหมายบัญญัติให้คู่สัญญาที่เกี่ยวข้องเขียน ได้ และย่อมเป็นผลตาม บทบัญญัตินั้น ๆ

ตัวอย่าง กรณีที่กฎหมายตัวเงินห้ามมิให้บุคคลเขียนข้อความหรือลงเครื่องหมายอย่างอื่นที่ กฎหมายตัวเงินไม่อนุญาตให้ลงไว้ในตัวเงิน (มาตรา 899)

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 4201/2530

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 821, 899, 983 (2)

การที่จำเลยที่ 1 ยอมให้จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกนำตัวสัญญาใช้เงินของบริษัท จำเลยที่ 1 ระบุชื่อโจทก์เป็นผู้รับประโยชน์ ไปให้โจทก์ตรงกับคำพรรณนาของจำเลยที่ 2 ทุก ประการพร้อมทั้งให้จำเลยที่ 2 มีนามบัตรซึ่งมีรูปเครื่องหมายและตัวอักษร แสดงว่าเป็นพนักงาน ของบริษัทจำเลยที่ 1 ถือได้ว่าเป็นการเช็คจำเลยที่ 2 เป็นตัวแทน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์ มาตรา 821 เมื่อปรากฏว่าโจทก์มอบเงินจำนวนตามตัวสัญญาใช้เงินนั้นให้แก่จำเลยที่ 2 แต่ จำเลยที่ 2 ยักยอกเงินดังกล่าวไป จำเลยที่ 1 ก็ต้องรับผิดชอบโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกผู้ทุจริต จาก การกระทำของจำเลยที่ 2 เสมือนว่าจำเลยที่ 2 เป็นตัวแทน

ข้อความตามตราประทับด้านหลังตัวสัญญาใช้เงิน ที่มีใจความว่าตัวสัญญาใช้เงินจะสมบูรณ์ต่อเมื่อ เช็กระบุเรียกเก็บเงิน ได้เรียบร้อยแล้วนั้น เป็นข้อความที่ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ มาตรา 983 (2) จึงไม่มีผลบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ มาตรา 899 ที่ว่า ข้อความอันใดซึ่งมิได้บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะตัวเงิน ถ้าเขียนลงใน ตัวเงินข้อความนั้นหาเป็นผลอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ตัวเงินนั้นไม่

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 4975/2533

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 917.

เช็คที่จำเลยที่ 4 สั่งจ่ายระบุชื่อ จ่ายให้แก่บริษัทจำเลยที่ 1 โดยขีดนำคำว่า "หรือผู้ ถือ" ออก และขีดคร่อมระบุไว้กลางเส้นขนานที่ขีดคร่อมว่า "เฉพาะ" คำว่า "เฉพาะ" ยังถือไม่ได้ว่า เป็นคำอื่นอันได้ความทำนองเดียวกับคำว่า "เปลี่ยนมือไม่ได้" ตามความใน ป.พ.พ. มาตรา 917 วรรคสอง เช็คดังกล่าวจึงเป็นเช็คที่โอนเปลี่ยนมือกันได้ตาม ความใน ป.พ.พ. มาตรา 917 วรรค แรก

(3) คำพิพากษาฎีกาที่ 3509/2542

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 899, 904, 910 921, 939, 940, 989
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 177

เช็คเป็นตราสารเปลี่ยนมือที่ต้องการความเชื่อถือในระหว่างผู้สั่งจ่ายและผู้ทรงทั้งหลาย
ว่า เมื่อนำเช็คไปเรียกเก็บเงินแล้วจะมีการจ่ายเงินตามเช็ค ดังนั้นข้อกำหนดเงื่อนไขใด ๆ อันเป็น
การห้ามหรือจำกัดการจ่ายเงินจะพึงมิได้ จึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย

การที่จำเลยออกเช็คพิพาทโดยขีดเส้นสีดำในช่องวันที่ไว้ เมื่อไม่มีบทบัญญัติของกฎหมาย
ให้อำนาจไว้ว่ากระทำได้ ข้อความดังกล่าวจึงไม่เป็นผลอย่างหนึ่งอย่างใดแก่เช็คนั้นตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 899 กรณีถือว่าจำเลยออกเช็คโดยมิได้ลงวันออกเช็คไว้ เมื่อโจทก์
ได้รับเช็คพิพาทมาและนำเข้าบัญชี โจทก์หรือเจ้าหน้าที่ธนาคารย่อมลงวันที่ในเช็คได้ตาม
มาตรา 910 วรรคท้ายประกอบ มาตรา 989

จำเลยออกเช็คสั่งจ่ายระบุชื่อ บ. เป็นผู้รับเงิน แต่มิได้ขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออกแม้จำเลย
อ้างว่าประสงค์จะออกเช็คระบุชื่อ แต่ด้วยความไม่สันติของจำเลยจึงมิได้ ขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้
ถือ" ออกก็ตาม ก็ต้องถือว่าเช็คพิพาทเป็นเช็คผู้ถือ โจทก์ลงลายมือชื่อสลักหลังเช็คพิพาทซึ่งเป็น
เช็คผู้ถือ มีผลเป็นการประกัน หรืออาวัลผู้สั่งจ่าย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ มาตรา 921 ประกอบมาตรา 989ซึ่งเป็นการอาวัลตามผลของกฎหมาย มิใช่การอาวัลตาม
มาตรา 939 จึงไม่ต้องมีการเขียน ข้อความระบุไว้ใช้ได้เป็นอาวัลอีก

(4) คำพิพากษาฎีกาที่ 6305/2548

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 899, 900, 910, 987, 988 (4), 989

เช็คพิพาทที่จำเลยที่ 1 สั่งจ่ายมีการขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออก แล้วเขียนคำว่า "สด" ลง
ไปในช่องว่างหลังคำว่า "จ่าย" ย่อมมีผลทำให้เช็คพิพาทไม่มีชื่อหรือชื่อของผู้รับเงิน หรือคำจด
แจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ ตามที่ ป.พ.พ. มาตรา 988 (4) บัญญัติไว้ และการขีดฆ่าดังกล่าวก็ไม่ใช้
กรณีตาม ป.พ.พ. มาตรา 899 ซึ่งเป็นเรื่องการเขียนข้อความที่มิได้มีบัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. ลักษณะ
ตัวเงิน ข้อความที่เขียนลงไปจึงไม่มีผลแก่ตัวเงิน การที่เช็คพิพาทขาดรายการซึ่งกฎหมายบังคับให้
ต้องมี ย่อมมีผลทำให้เช็คพิพาทไม่สมบูรณ์เป็นเช็คตามมาตรา 987 และมาตรา 910 วรรค
หนึ่ง ประกอบมาตรา 989 วรรคหนึ่ง แม้ธนาคารตามเช็คปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่ายและ
จำเลยที่ 2 ผู้สลักหลังก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความในเช็คนั้น

(5) คำพิพากษาฎีกาที่ 4714/2547

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 899, 915, 983 (2), 985

ป.พ.พ. มาตรา 899 บัญญัติว่า "ข้อความอันใดซึ่งมิได้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายลักษณะนี้ ถ้าเขียนลงในตั๋วเงิน ท่านว่าข้อความอันนั้นหาเป็นผลอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ตั๋วเงินนั้นไม่" อันเป็นบทบัญญัติเบ็ดเสร็จทั่วไปใช้บังคับกับตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงินและเช็ค ส่วนมาตรา 915 บัญญัติว่า "ผู้ส่งจ่ายตั๋วแลกเงินและผู้สกัดหลังคนใด ๆ ก็ดีจะจดข้อกำหนดซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้ลงไว้ชัดแจ้งในตั๋วเงินก็ได้คือ (1) ข้อกำหนดคลังหรือจำกัดความรับผิดชอบของตนเองต่อผู้ทรงตั๋วเงิน..." ซึ่งเป็นบทบัญญัติในเรื่องตั๋วแลกเงิน ไม่ได้บัญญัติไว้ในบทเบ็ดเสร็จทั่วไป เช่นเดียวกับมาตรา 899 และ มาตรา 985 ซึ่งบทบัญญัติในเรื่องตั๋วสัญญาใช้เงินไม่ได้บัญญัติให้นำมาตรา 915 มาใช้กับตั๋วสัญญาใช้เงิน ดังนั้นการที่จำเลยที่ 3 สกัดหลังตั๋วสัญญาใช้เงินมีข้อความว่า ห้ามใช้สิทธิไต่เบี่ยผู้สกัดหลังนั้นเป็นข้อความที่ขัดต่อมาตรา 983 (2) หาเป็นผลบังคับแก่ตั๋วสัญญาใช้เงินตามมาตรา 899 ไม่ จำเลยที่ 3 จึงต้องรับผิดชอบตั๋วสัญญาใช้เงิน

"ผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินต้องรับผิดชอบ"	มาตรา 900 บุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงินย่อมจะต้องรับผิดชอบตามเนื้อความในตั๋วเงินนั้น
"ลงเครื่องหมายอื่นแทนการลงลายมือชื่อ ไม่มีผลเป็นการลงลายมือชื่อ"	ถ้าลงเพียงแต่เครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น แกงโคหรือลายพิมพ์นิ้วมือ อ้างเอาเป็นลายมือชื่อในตั๋วเงินไซ้ร้ แม้ถึงว่าจะมีพยานลงชื่อรับรองก็ตาม ท่านว่าหาให้ผลเป็นลงลายมือชื่อในตั๋วเงินนั้นไม่

โดยที่ตั๋วเงิน เป็นสัญญาพิเศษอย่างหนึ่ง เมื่อเป็นสัญญา จึงต้องบังคับตามหลักสัญญาทั่วไปด้วย เช่นการแสดงเจตนาเข้าเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินในฐานะใดฐานะหนึ่งนั้นจำต้องอาศัยความยินยอมหรือความสมัครใจในเบื้องต้น แต่ความยินยอมหรือความสมัครใจนั้นได้แสดงออกด้วยการลงลายมือชื่อของตนเองในตั๋วเงินนั้น

- จากหลักกฎหมายในมาตรา 900 วรรคแรก
- "บุคคล" หมายความว่ารวมถึงบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล
- "บุคคลธรรมดา" ต้องมีความสามารถตามหลักทั่วไป (มาตรา 153)

“นิติบุคคล” ต้องเป็นไปตามกฎหมายคือได้รับอนุญาตให้ก่อตั้งและดำเนินกิจการภายใน
ขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น นิติบุคคลแสดงเจตนาโดยบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนของนิติบุคคล
นั้น (อุมาตรา 65,66 และ 70)

“ลายมือชื่อ”³ แปลได้ว่าชื่อที่เขียนด้วยมือ แต่ถ้าบุคคลใดแขนด้วนทั้งสองข้าง จึงได้ใช้
ปากหรือเท้าเขียนแทนลายมือชื่อ ก็น่าจะใช้ได้ และถือว่าเป็นลายมือชื่อที่ถูกต้อง

หมายเหตุ

คำว่า “ลายมือชื่อ” ก็คือลายเซ็นนั่นเอง บางคนอาจเขียนลายเซ็นของตนจนอ่านไม่ออก
และเอาไม่ได้ และถ้าปลอมได้ยากแล้วย่อมจัดว่าเป็นลายเซ็นที่ดีและสวยงาม

อนึ่ง คำว่า “ลายมือชื่อของตน” น่าจะแปลว่า ลายมือชื่อของคนที่ลงหรือลายเซ็นของคน
ที่ลง แม้ว่าลายมือชื่อที่ลงกับชื่อของคนที่ลงจะไม่ตรงกัน (เป็นคนละชื่อ) ก็ตาม เช่น การปลอม
ลายมือชื่อของบุคคลอื่นหรือลงลายมือชื่อของคนอื่นโดยปราศจากอำนาจ (มาตรา 1008) ย่อมจะมี
ผลบังคับไปถึงผู้ลงลายมือชื่อนั้นด้วย แม้ว่าผู้ลงลายมือชื่อนั้นจะมีชื่อชื่อนั้นก็ตาม เช่นแดงปลอม
ลายมือชื่อคำซึ่งเป็นผู้รับเงินตามเช็คฉบับหนึ่งโดยสลักหลังโอนเช็คนั้นไปให้ขาวผู้ทรง เช่นนี้ แแดง
ต้องรับผิดชอบทางแพ่งในฐานะเป็นผู้สลักหลังเช็คนั้นแล้ว (มาตรา 900 วรรคแรก, 914, 989) หากเช็ค
นั้นธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน สำหรับชื่อของบุคคลนั้น บางคนมีหลายชื่อนอกเหนือจากชื่อจริง
เช่น ชื่อเล่น ชื่อย่อ ชื่อสมมุติ หรืออาจใช้ชื่อสกุลก็ได้ (สุคำพิพากษาฎีกาที่ 1233/2502) หรืออาจใช้
ชื่อยี่ห้อซึ่งเป็นชื่อบุคคลในทางการค้าก็ได้ (สุคำพิพากษาฎีกาที่ 1215/2506) และจะใช้ภาษาหนึ่ง
ภาษาใดก็ได้ (สุคำพิพากษาฎีกาที่ 68/2477) แต่ต้องให้ได้ความว่าบุคคลนั้นลงลายมือชื่อด้วยตนเอง
(สุคำพิพากษาฎีกาที่ 1507/2514) ดังนั้น การตีพิมพ์ชื่อของตนลงในตัวเงินในฐานะหนึ่งฐานะใด
หรือการใช้ตราขี้ผึ้งเป็นชื่อตัวและหรือชื่อสกุลตัวบรรจงย่อมไม่ถือว่าเป็นการลงลายมือชื่อ
ตามความในมาตรา 900 วรรคแรก แต่การให้ตัวอย่างลายมือชื่อตัวและหรือชื่อสกุล และมอบให้
เขาแกะบล็อกรทำเป็นตราขี้ผึ้งลงในเอกสารเช่นตัวเงินนั้น น่าจะถือว่าเป็นการลงลายมือชื่อ
แล้ว (สุคำพิพากษาฎีกาที่ 1004/2475) แต่ธนาคารไม่ควรรับเพราะปลอมแปลงได้ง่าย และพิสูจน์ยาก
กว่าใครกันแน่เป็นผู้ประทับตรา เช่นเดียวกับการลงลายมือชื่อแบบเขียนบรรจงหรือหวัดแกม
บรรจง ซึ่งจัดว่าเป็นการลงลายมือชื่อเช่นกัน แต่ก็ปลอมแปลงได้ง่ายมาก

ความในมาตรา 900 วรรคแรก หมายความว่า ความรับผิดชอบเมื่อความในตัวเงินจะเกิดขึ้น
ต่อเมื่อบุคคลนั้นได้ลงลายมือชื่อในตัวเงิน อาจต้องรับผิดชอบในฐานะหนึ่งฐานะใดตามที่กฎหมาย

³ อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, เรื่องเดียวกัน หน้า 8

บัญญัติไว้ และรับผิดชอบอย่างมีขอบเขตจำกัดตามเนื้อความในตั๋วเงินนั้น มิใช่รับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวน

ข้อสังเกต

โดยทั่วไปคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบมูลหนี้ในตั๋วเงินนั้น ปกติต้องผูกพันรับผิดชอบในฐานะใดฐานะหนึ่งตามมาตรา 900 วรรค 1 ประกอบความรับผิดชอบในฐานะต่างๆ อย่างไรก็ตาม หากมีการลงลายมือชื่อโดยมีเจตนาเข้าผูกพัน แต่ไม่อาจปรับให้รับผิดชอบในฐานะใดฐานะหนึ่งได้แล้ว ก็คงผูกพันรับผิดชอบได้ในฐานะที่ลงลายมือชื่อโดยอ้างตามมาตรา 900 วรรค 1 โดยรับผิดชอบเช่นเดียวกันกับผู้สั่งจ่ายหรือคู่สัญญาอื่นแล้วแต่กรณี

ตัวอย่าง

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3788/2524(ประชุมใหญ่) การที่จำเลยลงลายมือชื่อไว้ด้านหลังของเช็ค โดยไม่ปรากฏถ้อยคำสำนวนว่าใช้ได้เป็นอาวัลหรือสำนวนอื่นใดทำนองเดียวกันไม่เป็นการลงลายมือชื่อเป็นผู้รับอาวัลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 939 วรรค 1 และ 2 ประกอบด้วยมาตรา 989

จำเลยลงลายมือชื่อด้านหลังของเช็คแม้เช็คดังกล่าวระบุชื่อโจทก์ เป็นผู้รับเงินขีดฆ่าค่าว่าหรือผู้ถือ และที่มุมซ้ายบนด้านหน้ามีข้อความว่าเข้าบัญชีผู้รับเงินเท่านั้น ห้ามเปลี่ยนมือก็ตามแต่ด้วยความสมัครใจ ของจำเลยยอมผูกพันคนต่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงในอันที่จะรับผิดชอบเป็นอย่างเดียวกับผู้สั่งจ่าย ด้วยการลงลายมือชื่อของคนในตั๋วเงิน ยอมรับผิดตามเนื้อความในตั๋วเงินดังกล่าว บัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 ดังนั้น เมื่อธนาคาร ปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คดังกล่าว จำเลยย่อมต้องรับผิดชอบชำระเงิน ตามเช็คให้แก่โจทก์ (ข้อวินิจฉัยในวรรคสองวินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ ครั้งที่ 12/2524)

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4872/2533 จำเลยที่ 2 ปฏิเสธว่าลายมือชื่อด้านหลังเช็คพิพาทมิใช่ของตนโจทก์นำสืบพยานบุคคลว่า จำเลยที่ 2 เป็นผู้ลงลายมือชื่อด้านหลังเช็คพิพาท และในสำนวนมีลายมือชื่อแท้จริงของจำเลยที่ 2 ในสัญญาจำนอง ใบแต่งตั้งนาย และคำให้การ เมื่อเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับประเด็นโดยตรง ศาลมีอำนาจเอาลายมือชื่อดังกล่าวตรวจเปรียบเทียบ เพื่อชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานว่า เพียงพอให้เชื่อฟังได้หรือไม่

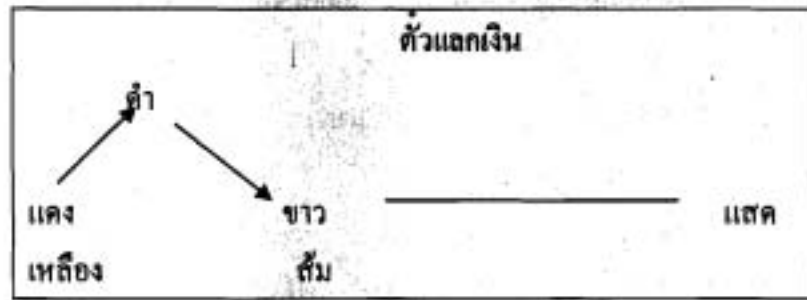
มูลหนี้คดีนี้เป็นหนี้กู้ยืมเงิน 1,000,000 บาท มิได้ทำสัญญาคู่กันไว้ แต่มีการจดทะเบียนจำนองที่ดินเป็นประกันและให้ถือสัญญาจำนองเป็นหลักฐานในการกู้ยืมเงิน หลังจากนั้นจำเลยที่ 1 สั่งจ่ายเช็คพิพาทเป็นเงิน 1,000,000 บาท มอบให้โจทก์อีก โดยตกลงว่าเพื่อเป็นประกัน เช็คพิพาทจึงออกเพื่อประกันการกู้ยืมเงินด้วย โจทก์มีสิทธิฟ้องได้โดยไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวบังคับจำนองก่อน

การที่จำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อไว้ด้านหลังเช็คที่ส่งจ่ายระบุชื่อ โจทก์ขีดฆ่าคำหรือผู้ถือ ออก และมุม ซ้ายบนของด้านหน้ามีข้อความว่าเข้าบัญชีผู้รับเงินเท่านั้นห้ามเปลี่ยนมือ และในเช็ค ไม่ปรากฏว่ามีถ้อยคำสำนวนว่าใช้ได้เป็นอาวัล หรือสำนวนอื่นใดทำนองเดียวกัน จำเลยที่ 2 จึง มีใช้ผู้ลงลายมือชื่อเป็นผู้รับอาวัลแต่การที่จำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อด้านหลังเช็คที่จำเลยที่ 1 เป็นผู้ส่ง จ่ายโดยระบุชื่อ โจทก์เป็นผู้รับเงินและจำเลยทั้งสองนำเช็ค ไปมอบให้โจทก์ถือได้ว่าจำเลยที่ 2 ลง ลายมือชื่อด้านหลังเช็คด้วยความสมัครใจที่จะผูกพันต่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรง ในอันที่จะรับผิดชอบ ตามข้อความในเช็คอย่างเดียวกับจำเลยที่ 1 ผู้ส่งจ่ายด้วยการลงลายมือชื่อของคนในเช็คตามมาตรา 900 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อธนาคารปฏิบัติการจ่ายเงินจำเลยที่ 2 ต้องรับผิดชอบต่อ โจทก์ชำระเงินตามเช็คพิพาทพร้อมดอกเบี้ย

อนึ่ง ความรับผิดชอบของคู่สัญญาในฐานะต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในกฎหมายตัวเงิน เช่น รับผิดชอบ ในฐานะผู้ส่งจ่ายและสลักหลังตั๋วแลกเงิน (มาตรา 900 วรรคแรก, 914 และ 967 วรรคแรก) รับผิดชอบ ในฐานะผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังเช็ค (มาตรา 900 วรรคแรก, 914 , 967 วรรค แรก และ 989 วรรค แรก) รับผิดชอบในฐานะผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน (มาตรา 900 วรรคแรก, 986 และ 937) ผู้จ่ายรับผิดชอบใน ฐานะเป็นผู้รับรอง (มาตรา 900 วรรคแรก, 931, 937) รับผิดชอบในฐานะเป็นผู้รับอาวัลตามแบบ (มาตรา 900 วรรคแรก, 938, 939 และ 940 วรรคแรก) รับผิดชอบในฐานะอาวัลโดยผลของกฎหมาย (มาตรา 900 วรรคแรก, 918, 921, 940 วรรคแรก) รับผิดชอบในฐานะเป็นผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า (มาตรา 900 วรรคแรก, 952, 953) ธนาคารรับผิดชอบในฐานะที่รับรองเช็ค (มาตรา 900 วรรคแรก, 993 วรรคแรก) ความรับผิดชอบดังกล่าวเป็นความรับผิดชอบต่อผู้ทรงตัวเงิน(มาตรา 904, 905 และ 920) หรือผู้ สืบสิทธิของผู้ทรง (มาตรา 904, 905 และ 1599 วรรค แรก ประกอบมาตรา 1600)

ตัวอย่าง

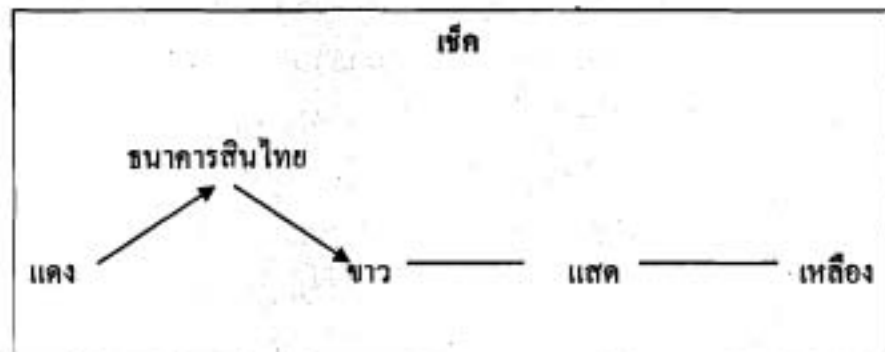
(1) แดงออกตั๋วแลกเงินระบุสั่งให้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งแก่ขาว แดงมอบตั๋วให้ขาวไป ขาวสลักหลังโอนตัวนั้นชำระหนี้ แดงขอให้สืบบประกัน (อาวัล) การสลักหลังของขาว คำ ไม่ยอมรับรองการจ่ายเงินตามตัวนี้ คำขาดความเชื่อถือ เหลืองได้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าแดง ดังนี้ แดงผู้ทรงมีสิทธิฟ้องไล่เบี้ยบุคคลดังกล่าวให้รับผิดชอบในฐานะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

- 1.แดงและขาวในฐานะผู้ตั้งจ่ายและผู้ตักหลัง (มาตรา 900 วรรคแรก, 914)
- 2.ส้มในฐานะผู้รับอาวัลขาว (มาตรา 900 วรรคแรก, 939, 940 วรรคแรก)
- 3.เหลืองในฐานะผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าแดง (มาตรา 900 วรรคแรก, 952, 953)
- 4.ถ้าคำรับรองตั๋วแลกเงิน คำต้องรับผิดชอบในฐานะผู้รับรอง (มาตรา 900 วรรคแรก, 931,937)

ข้อสังเกต บุคคลในข้อ 1. และ 2. จะรับผิดชอบเมื่อตั๋วแลกเงินขาดความเชื่อถือ และมีการคัดค้านการไม่ใช้เงิน หรือไม่รับรองแล้ว (มาตรา 959 ก) หรือ ข) ประกอบมาตรา 960)

(2) แแดงออกเช็คถ่วงหน้าตั้งธนาคารสินไทยจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้ขาว โดยระบุชื่อขาวเป็นผู้รับเงิน พร้อมกับขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ในเช็คนั้นออกแล้วมอบเช็คให้ขาวไป ขาวตักหลังโอนเช็คนั้นชำระหนี้แดง แดงตักหลังโอนเช็คนั้นชำระหนี้เหลือง ต่อมาเหลืองนำเช็คนั้นไปเบิกเงินที่ธนาคารสินไทย ธนาคารสินไทยปฏิเสธการจ่ายเงิน ดังนี้ เหลืองผู้ทรงสิทธิฟ้องได้เบื้อบุคคลดังกล่าวให้รับผิดชอบในฐานะต่าง ๆ ดังนี้ คือ

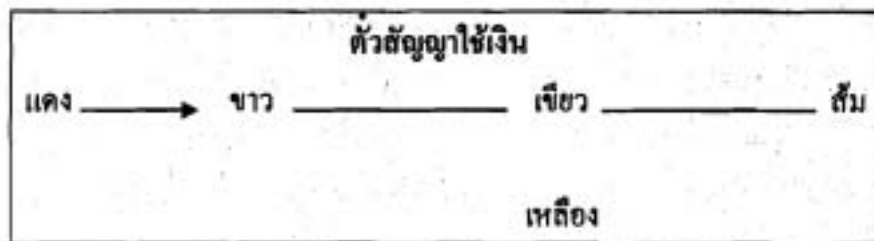
- 1.แดงรับผิดชอบในฐานะผู้ตั้งจ่ายเช็ค (มาตรา 900 วรรคแรก, 914, 989 วรรคแรก)

2. ขาวและแสดรับผิดในฐานะผู้สตั๊กหลังเช็ค (มาตรา 900 วรรคแรก, 914, 989 วรรคแรก)

3. ถ้าธนาคารสิน ไทยรับรองเช็คฉบับนี้ ธนาคารสิน ไทยต้องรับผิดในฐานะผู้รับรอง (มาตรา 900 วรรคแรก, 993 วรรคแรก)

อนึ่ง ทุกคนตามข้อ 1. และ 2. ต่างต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อเหลืองตามมาตรา 967 วรรคแรก ประกอบมาตรา 989 วรรคแรก ทั้งนี้เช็คพิพาทดังกล่าวได้ถูกธนาคารผู้จ่ายปฏิเสธการจ่ายเงินแล้ว(มาตรา 959 ก)ประกอบมาตรา 989 วรรคแรก)

(3) แดงออกตั๋วสัญญาใช้เงินระบุค่ามันสัญญาจะจ่ายเงินให้แก่ขาวเข้านี้ แล้วมอบตั๋วให้ขาวไป ขาวสตั๊กหลังตั๋วนั้นชำระหนี้เขียว เขียวสตั๊กหลังตั๋วนั้นชำระหนี้ส้ม โดยมีเหลืองอาวัลการสตั๊กหลังของเขียว ถึงกำหนดแดงไม่ชำระหนี้เงินตามเนื้อความในตั๋วนี้ ดังนี้ส้มผู้ทรงมีสิทธิฟ้องได้เป็นบุคคลดังกล่าวให้รับผิดในฐานะต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. แดงรับผิดในฐานะผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน (มาตรา 900 วรรคแรก, 986, 937)

2. ขาวและเขียวรับผิดในฐานะผู้สตั๊กหลังตั๋วสัญญาใช้เงิน (มาตรา 900 วรรคแรก, 967 วรรคแรก และ 985 วรรคแรก)

3. เหลืองรับผิดในฐานะผู้รับอาวัลเขียว (มาตรา 900 วรรคแรก, 939, 940 วรรคแรก และ 985 วรรคแรก)

(4) คำพิพากษาฎีกาที่ 862/2467 ผู้ทรงตั๋วแลกเงินให้ผู้จ่ายรับรองแล้ว เมื่อถึงกำหนดใช้เงินตามตั๋ว ผู้รับรองจ่ายเช็คให้เป็นการชำระเงินตามตั๋ว แต่เรียกเก็บเงินตามเช็คนั้น ไม่ได้ ผู้ตั้งจ่ายตั๋วแลกเงินยังคงต้องรับผิดชอบใช้เงินให้แก่ผู้ทรงตั๋วแลกเงินนั้นอยู่ตามเดิม ตามมาตรา 900 วรรคแรก และ 914 ประกอบมาตรา 989 วรรคแรก

(5) คำพิพากษาฎีกาที่ 1735/2515 ผู้ไดเอนซิคของผู้อื่นซึ่งเป็นเจ้าของบัญชีในธนาคารมาตั้งจ่ายเงิน ผู้ทรงเช็ค ไปขึ้นเงินไม่ได้ ผู้นั้นก็ต้องรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คแก่ผู้ทรงตามมาตรา 900 วรรค

แรก, 914 และ 989 วรรคแรก เพราะกฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าผู้ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คจะต้องเป็นเจ้าของบัญชีเช็คนั้น

(6) คำพิพากษานิติภาคที่ 4872/2533 จำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อด้านหลังเช็คพิพาทร่วมกับจำเลยที่ 1 ผู้ส่งจ่าย แล้วจำเลยที่ 1 นำเช็คนั้นไปมอบให้ จ. ผู้รับเงิน ดังนี้ จำเลยที่ 2 ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 900 วรรคแรก ประกอบมาตรา 914 และมาตรา 989 วรรคแรก เช่นเดียวกับจำเลยที่ 1

ข้อสังเกต มาตรา 989 วรรคแรก บัญญัติให้นำมาตรา 914 ไปใช้บังคับกับเช็คด้วย

(7) คำพิพากษานิติภาคที่ 490/2515 จำเลยที่ 1 เป็นหนี้โจทก์ จึงออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้โจทก์ โดยจำเลยที่ 2 เป็นผู้รับอาวัลในฐานะส่วนตัวด้วย ดังนี้จำเลยทั้งสองจึงต้องผูกพันรับผิดชอบตั๋วสัญญาใช้เงินนั้นตามมาตรา 900 วรรคแรก, 986,940 วรรคแรก และ 985 วรรคแรก

ข้อสังเกต มาตรา 985 วรรคแรกบัญญัติให้นำมาตรา 940 ไปใช้บังคับกับตั๋วสัญญาใช้เงินด้วย

อย่างไรก็ดี มาตรา 900 เป็นเพียงบทบัญญัติทั่วไป การลงลายมือชื่อในตั๋วเงิน มิได้หมายความว่าต้องรับผิดชอบไป เพราะมีบางกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้หลุดพ้นจากความรับผิดแม้ว่าจะได้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินแล้วก็ตาม เช่น

1. ลงลายมือชื่อในตั๋วเงิน โดยเขียนแถลงว่าทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่ง (มาตรา 901)
2. ผู้ลงลายมือชื่อเป็นผู้หย่อนความสามารถ (มาตรา 902)
3. กรณีที่ผู้ทรงตั๋วแลกเงินยอมผ่อนเวลาใช้เงินให้แก่ผู้จ่าย หรือผู้รับรอง โดยที่ผู้สัญญาคนก่อน ๆ (ผู้ส่งจ่าย และ ผู้สลักหลัง) ไม่ยินยอม (มาตรา 903,906,948)
4. กรณีที่ผู้ทรงเช็คเซ็นชื่อลงในเช็คเพื่อเป็นหลักฐานแสดงการรับเงินไปจากธนาคาร ถือว่าผู้ทรงไม่มีเจตนาที่จะเข้าผูกพันรับผิดชอบสลักหลังเช็คนั้น
5. กรณีอื่น ๆ ในแต่ละเรื่องและผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินสามารถหลุดพ้นจากความรับผิดได้ เช่น มาตรา 915 (1) ,990,993 วรรค 2, 1007, 1008 ฯลฯ

สำหรับผู้ที่มีได้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงิน โดยทั่วไปแล้วผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบในฐานะใด แต่ถ้าบุคคลนั้นอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องตัดบท (ถูกกฎหมายปิดปาก) แล้ว บุคคลนั้นอาจรับผิดชอบและถูกผู้ทรงฟ้องบังคับไล่เบี้ยได้ (ดูมาตรา 1008)

ตัวอย่าง

- (1) คำพิพากษานิติภาคที่ 2070/2522 เช็คฉบับหนึ่งมีลายมือชื่อภริยาของจำเลยเป็นผู้ส่งจ่าย แม้เป็นเช็คตามบัญชีเงินฝากของจำเลยซึ่งภริยาจำเลยเป็นผู้มีอำนาจส่งจ่ายเงินได้ จำเลยก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

(2) คำพิพากษานิติบัญญัติที่ 2526/2522 แม้เช็คพิพาทจะมีตราที่ห้องรับของจำเลยประทับอยู่ที่ตาม แต่เมื่อปรากฏว่าจำเลยมิได้ลงชื่อเป็นผู้ส่งจ่าย คงมีผู้อื่นลงชื่อเป็นผู้ส่งจ่าย จำเลยก็ไม่ต้องรับผิดชอบเช่นนั้น

หมายเหตุ ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังมีสิทธิที่จะลบล้างหรือจำกัดความรับผิดของตนเองได้ (มาตรา 915) ผู้จ่าย (ผู้รับรอง) ก็สามารถรับรองบางส่วนได้ (มาตรา 935, 936) และผู้รับอาวัลก็สามารถระบุรับประกันหรืออาวัลบางส่วนได้ (มาตรา 938)

สำหรับความในมาตรา 900 วรรคท้ายนั้น เป็นบทจำกัดความหมายของคำว่า "ลายมือชื่อ" ในวรรคแรก หมายความว่า ถ้าคู่สัญญาในตัวเงินลงเครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น แกงไต (หรือเครื่องหมายกากบาท) หรือลงลายพิมพ์นิ้วมือนิ้วใดนิ้วหนึ่งในตัวเงินแทนการลงลายมือชื่อ แม้ว่าจะมีพยานลงลายมือชื่อรับรองอย่างน้อย 2 คนก็ตาม ก็ไม่ถือว่าเป็นการลงลายมือชื่อตามกฎหมายตัวเงิน (มาตรา 900 วรรคแรก) หากลงลายมือชื่อไป ผู้ลงลายมือชื่อก็ไม่ต้องผูกพันรับผิดในฐานะใดเพราะไม่มีผลเป็นการลงลายมือชื่อ เท่ากับว่าผู้นั้นมิได้ลงลายมือชื่อ เหตุที่กฎหมายบัญญัติไว้ดังนี้ก็เพราะต้องการให้ผู้รู้หนังสือเพียงแต่อ่านออกเขียนได้ให้เข้ามาเป็นคู่สัญญาในตัวเงิน มิฉะนั้นอาจเกิดการได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันได้ง่าย อย่างไรก็ตาม การลงลายมือชื่อตามความในมาตรา 900 วรรคท้ายนี้ สามารถทำได้ในการทำนิติกรรมหรือสัญญาต่างๆ ไป ซึ่งมีใช่เป็นการลงลายมือชื่อในตัวเงิน โปรดสังเกตมาตรา 9 วรรค 2-3 ซึ่งเป็นบททั่วไปในบรรพ 1

มาตรา 9 วรรค 2 " ลายพิมพ์นิ้วมือ แกงไต ตราประทับ หรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นว่านั้น ที่ทำลงในเอกสารแทนการลงลายมือชื่อ หากมีพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วยสองคนแล้วให้ถือเสมือนกับลงลายมือชื่อ"

และวรรค 3 "ความในวรรคสองไม่ใช้บังคับแก่การลงลายพิมพ์นิ้วมือ แกงไต ตราประทับหรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นว่านั้น ซึ่งทำลงในเอกสารที่ทำต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ "

จะเห็นได้ว่าความในมาตรา 9 วรรค 2 และ 3 นั้น มีความหมายเช่นเดียวกับมาตรา 900 วรรคท้ายตอนแรก กล่าวคือ มาตรา 9 วรรค 2 และ 3 ถือเป็นหลักทั่วไปของการลงลายมือชื่อในเอกสาร คือถ้าผู้ใดเขียนชื่อไม่เป็น จะลงลายพิมพ์นิ้วมือนิ้วหนึ่งนิ้วใด หรือแกงไต (กากบาท) หรือเครื่องหมายอย่างอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นรูปรอยอะไรก็ได้ลงในเอกสาร โดยมีพยานรับรอง 2 คน ก็ให้ถือเป็นการลงลายมือชื่อในการทำนิติกรรมสัญญาต่างๆ ไปได้ แต่จะลงลายมือชื่อดังกล่าวในตัวเงินไม่ได้เพราะมาตรา 900 วรรคท้ายบัญญัติห้ามมิให้นำวิธีดังกล่าวมาใช้กับตัวเงิน เพราะถือว่าไม่เป็นการลงลายมือชื่อที่แน่นอน และเพื่อเป็นการป้องกันคนที่เขียนหนังสือไม่เป็นเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัว

เงินซึ่งอาจถูกโกงได้ง่าย จึงอาจกล่าวได้ว่ามาตรา 900 วรรคท้ายนี้เป็นบทเฉพาะเรื่องการลงลายมือชื่อในตั๋วเงินและเป็นบทยกเว้นของหลักทั่วไปในมาตรา 9 วรรค 2 และ 3

สำหรับการใช้ตราประทับแทนการลงลายมือชื่ออยู่เป็นปกติตามความในมาตรา 9 วรรค 2 นั้น มาตรา 900 วรรคท้ายมิได้ห้ามไว้ มีปัญหาว่าคู่สัญญาในตั๋วเงินคนหนึ่งคนใดจะใช้ตราประทับแทนลงลายมือชื่อในตั๋วเงินได้หรือไม่ ปัญหานี้ยังมีได้มีคำพิพากษาของศาลเป็นบรรทัดฐาน นักกฎหมายบางท่านเห็นว่า การใช้ตราประทับหรือประทับตราลงในตั๋วเงินเป็นการลงลายมือชื่อที่ใช้ได้ บางท่านเห็นว่า การใช้ตราประทับถึงแม้จะทำปกติแต่ก็ถือว่าเป็นเครื่องหมายอย่างหนึ่งตาม มาตรา 900 วรรคท้าย จึงไม่มีผลเป็นการลงลายมือชื่อ¹ ทางปฏิบัติบรรดานิติบุคคลทั้งหลายรวมตลอดทั้งส่วนราชการทั่วไป ส่วนใหญ่มักมีเครื่องหมายใช้เป็นตราประทับและลงลายมือชื่อผู้เป็นตัวแทนหรือผู้รับผิดชอบลงนามกำกับไว้ จึงไม่มีปัญหาอะไร สำหรับรายทางที่เกาะเป็นลายมือชื่อ และใช้ประทับลงในเอกสารต่างๆอยู่เป็นปกตินั้น ย่อมถือเป็นการลงลายมือชื่อเช่นเดียวกัน (ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1004/2475) และน่าจะถือเป็นการลงลายมือชื่อในตั๋วเงินด้วย ซึ่งในทางปฏิบัติมีการใช้ตราประทับที่เกาะเป็นลายมือชื่อประทับลงในเช็คที่ส่งจ่ายโดยผู้แทนขององค์กรธุรกิจที่ต้องมีการส่งจ่ายเช็คขององค์กรเป็นจำนวนมาก โดยมีข้อตกลงเป็นพิเศษกับธนาคารผู้จ่ายเงินตามเช็คเหล่านั้น

ตัวอย่าง บุคคลผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินต้องรับผิดชอบเมื่อความในตั๋วเงิน (มาตรา 900 วรรค 1)

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 967/2537

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 342, 900

โจทก์จำเลยเป็นลูกวงแชร์ซึ่งมีข้อตกลงว่าผู้ประมูลแชร์ได้จะออกเช็ค ไม่ลงวันที่ให้แก่ผู้ประมูลไม่ได้ ส่วนผู้ประมูลไม่ได้จะจ่ายเงินค่าหุ้นให้ผู้ประมูลได้โดยนำดอกเบี้ยที่ประมูลได้หักออกจากเงินค่าหุ้น จำเลยประมูลแชร์ได้ ซึ่งมีหน้าที่ผูกพันตามข้อตกลงต้องส่งเงินคืนคือส่งจ่ายเช็คให้แก่ผู้ที่ยังประมูลไม่ได้ ดังนั้นเช็คพิพาทที่จำเลยส่งจ่ายให้โจทก์ซึ่งเป็นผู้ที่ยังประมูลไม่ได้ จึงมีมูลหนี้ต่อกัน

เมื่อโจทก์ยังเป็นหนี้เงินค่าหุ้นจำเลย จำเลยย่อมมีสิทธินำมาหักกลบลบหนี้กับหนี้ตามเช็คพิพาท

¹ เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบาย ป.พ.พ. ว่าด้วยตั๋วเงิน พิมพ์ครั้งที่ 3 (ธนบุรี : ตุทธิตสารการพิมพ์, 2514) หน้า 12 และอัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, อ้างแล้ว หน้า 14.

² ประกาศน อวยชัย, คำอธิบาย ป.พ.พ. ว่าด้วยตั๋วเงิน บัญชีเดินสะพัด (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2515) หน้า 25.

ได้ เมื่อจำเลยแสดงเจตนาหักกลบลบหนี้แก่โจทก์แล้วย่อมมีผลย้อนหลังขึ้นไปจนถึงเวลา
ซึ่งหนี้ทั้งสองฝ่ายนั้นจะอาจหักกลบลบกันได้เป็นครั้งแรก

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2062/2537

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 904, 918

แม้ขณะธนาคารปฏิเสธรายการจ่ายเงิน ส. เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทซึ่งเป็นเช็คสั่งจ่ายเงินสดหรือเช็คผู้
ถือ แต่เช็คพิพาทก็เป็นเช็คที่จำเลยในฐานะผู้สั่งจ่ายต้องรับผิดชอบตามเนื้อความในเช็คนั้น ตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 และยอมโอนให้แก่กันได้โดยส่งมอบ ตาม ประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 918 ประกอบด้วยมาตรา 989 เมื่อ โจทก์ได้รับโอนเช็คพิพาทมา
จาก ส. โจทก์จึงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904 และ ได้รับ
โอนสิทธิในเช็คพิพาทจาก ส. โดยโจทก์ไม่จำเป็นต้องนำเช็คไป

ขึ้นเงินอีกครั้งหนึ่ง ก็มีอำนาจฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คได้

(3) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 41-42/2539

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900

จำเลยเป็นผู้ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คทั้ง 10 ฉบับ เพื่อชำระหนี้เมื่อธนาคารปฏิเสธรายการจ่ายเงินตาม
เช็ค จำเลยจึงตกเป็นฝ่ายผิดนัดต้องรับผิดชอบชำระเงินตามเช็คให้แก่โจทก์ทั้งสองซึ่งเป็นผู้ทรงพร้อม
คอกเบี้ยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900วรรคหนึ่ง, 904, 914 ประกอบ
มาตรา 989, มาตรา 224 วรรคหนึ่ง

(4) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 266/2539

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 12, 900, 1007

จำเลยผู้ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายยอมต้องรับผิดชอบตามเนื้อความในเช็คพิพาท แม้ผู้ที่แก้ไขรายการเช็ค
พิพาทชองจำนวนเงินให้ตรงกับยอดจำนวนเงินที่ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรไม่ใช่จำเลย ก็ไม่ทำ
ให้จำเลยพ้นความรับผิด เพราะแม้ไม่มีการแก้ไขดังกล่าวจำเลยก็ต้องรับผิดชอบตามจำนวนเงินที่ลงไว้
เป็นลายลักษณ์อักษรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 12 อยู่แล้ว การแก้ไขนั้น
จึงไม่ใช่การแก้ไขที่เป็นสาระสำคัญที่ทำให้เช็คพิพาทเสียไปตามมาตรา 1007 วรรคหนึ่ง

(5) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2512/2539

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา มาตรา 158(5), 208

โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยลงชื่อสั่งจ่ายเช็คตามฟ้องมอบให้แก่โจทก์เพื่อชำระหนี้ค่าสินค้า ย่อมพอเข้าใจว่าจำเลยเป็นหนี้โจทก์ตามสัญญาซื้อขายสินค้าและจำเลยสั่งจ่ายเช็คดังกล่าวเพื่อชำระหนี้ค่าสินค้าตามสัญญาซื้อขายนั้น เป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5)

ข้อที่ศาลอุทธรณ์ภาค 2 ยังไม่ได้วินิจฉัยเมื่อศาลฎีกาเห็นสมควรย่อมวินิจฉัยไปได้โดยไม่ต้องย้อนสำนวน

รายการวันที่และจำนวนเงินที่ลงในเช็คนั้นจำเลยหาจำต้องเขียนลงไว้ในเช็คด้วยลายมือของจำเลยไม่ หากข้อความถูกต้องตรงกับเจตนาของจำเลยในการออกเช็คนั้นและจำเลยลงลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย ก็เป็นการออกเช็คที่สมบูรณ์

(6) คำพิพากษาฎีกาที่ 6175/2541

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 898, 900. พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค มาตรา 4.

แม้การที่จำเลยทั้งสองเอาเช็คไปแลกเงินสดจากโจทก์ การออกเช็คของจำเลยดังกล่าวจะมีใช้เป็นการออกเช็คเพื่อ ชำระหนี้ที่มีอยู่จริง และบังคับได้ตามกฎหมายก็ตาม แต่เมื่อ ไม่มีการชำระเงินตามเช็คที่จำเลยทั้งสองสั่งจ่าย ย่อมเกิด เป็นหนี้ระหว่างจำเลยทั้งสองกับโจทก์ตามจำนวนเงินที่ระบุ ในเช็คนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 898, 900 ซึ่งในกรณีนี้หากจำเลยทั้งสองออกเช็คฉบับใหม่เพื่อชำระหนี้ ตามเช็คเดิมที่จำเลยทั้งสองออกให้แก่โจทก์ดังกล่าว เช็คที่ จำเลยออกในภายหลังนี้ย่อมถือได้ว่าเป็นเช็คที่ออกเพื่อชำระหนี้ ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย อันเป็นความผิด ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ได้

(7) คำพิพากษาฎีกาที่ 7285/2541

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150.พระราชบัญญัติ การพนัน พ.ศ. 2534 มาตรา 6

จำเลยซึ่งเป็นผู้ประมุขแชร์ไปได้แล้วย่อมมีหน้าที่ผูกพันตามข้อตกลงต้องส่งเงินคืนคือสั่งจ่ายเช็คให้แก่ผู้ที่ยังประมูลไม่ได้ การที่จำเลยประมุขแชร์ได้แล้วสั่งจ่ายเช็คพิพาทให้แก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้ที่ยังประมูลไม่ได้เช็คนั้นก็ยังมีมูลหนี้ต่อกันจำเลยจึงต้องรับผิดชอบชำระหนี้ตามเช็คให้แก่โจทก์

ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2534 ห้ามมิให้บุคคลธรรมดาเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 6(1) ถึง (4)

เท่านั้น ส่วนสมาชิกผู้เข้าเล่นแชร์ด้วยกันกฎหมายฉบับนี้หาได้มีบทบัญญัติห้ามเล่นแชร์แต่อย่างใด ไม่การเล่นแชร์เป็นสัญญาประเภทหนึ่ง อันเกิดจากการตกลงกันระหว่างผู้เล่น จึงต้องมีผลผูกพัน และบังคับกันได้ตามกฎหมายการชำระหนี้ค่าแชร์ตามฟ้องจึงไม่ขัดต่อกฎหมาย

(8) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1758/2542

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 173, 900. พระราชบัญญัติการเล่นแชร์
๑ มาตรา 6, 7, 17

ตามพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 มาตรา 6(3)ประกอบกฎกระทรวง (พ.ศ. 2534) ห้ามมิให้บุคคลธรรมดาเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ที่มีทุนกองกลางต่อหนึ่งงวด รวมกันทุกงวดเป็นมูลค่ามากกว่าสามแสนบาทผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษตามมาตรา 17 แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการที่สมาชิกวงแชร์จะฟ้องคดีหรือใช้สิทธิเรียกร้องเอาถือนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ตามมาตรา 7 แสดงว่ากฎหมายมิได้กำหนดว่าการเล่นแชร์ตกเป็น โฆษะเสียดทั้งหมด ส่วนการฟ้องคดีหรือใช้สิทธิเรียกร้องระหว่างสมาชิกวงแชร์ด้วยกันมิได้มีบทบัญญัติรับรองไว้ แต่เป็นที่เห็นได้ว่ากฎหมายมุ่งประสงค์ที่จะเอาโทษแก่ นายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์เท่านั้น โดยมีเหตุผล อยู่ในหมายเหตุท้ายประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ จึงเห็นได้ว่า กฎหมายมิได้บัญญัติห้ามโดยเด็ดขาดว่าการเล่นแชร์ ของประชาชนทั่วไปเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายทั้งหมด การผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างโจทก์จำเลยในฐานะสมาชิกวงแชร์ ที่มี น. ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นนายวงแชร์ย่อมไม่เป็นการฝ่าฝืนมาตรา 6 นิติกรรมการเล่นแชร์ของโจทก์จำเลย จึงไม่ตกเป็น โฆษะเสียดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 173 เมื่อจำเลย ออกเช็คเพื่อชำระเงินรวมเข้าเป็นทุนกองกลาง เป็นงวด ๆ เพื่อให้สมาชิกวงแชร์หมุนเวียนกันรับทุนกองกลางแต่ละงวดนั้น ไปโดยการประมูล จำเลยจึงต้องรับผิดชอบตามเนื้อความ ในเช็คนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 วรรคหนึ่ง

(9) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2189/2542

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 1080.ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84, 172.

จำเลยเป็นผู้ลงลายมือชื่อในเช็คพิพาท ย่อมจะต้อง รับผิดชอบตาม เนื้อความในเช็คนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 แม้จำเลยจะได้ลงลายมือชื่อในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการของ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. ก็ทำให้จำเลยหลุดพ้นความรับผิดชอบไปไม่เพราะจำเลยเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการและเป็นหุ้นส่วนจำพวก ไม่จำกัดความรับผิดชอบ จึงต้องร่วมรับผิดชอบนี้ซึ่ง ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. ได้ก่อให้เกิดขึ้นด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1087

มาตรา 1080 และมาตรา 1050 โจทก์ในฐานะผู้ทรงจึงมีอำนาจฟ้องจำเลย ให้รับผิดชอบตามเนื้อความในเช็คพิพาทเป็นการส่วนตัวได้

โจทก์บรรยายฟ้องโดยแจ้งชัดถึงสภาพแห่งข้อหา และคำขอบังคับของโจทก์แล้วว่า โจทก์ได้รับเช็คพิพาทมาอย่างไร จำเลยเป็นผู้ลงลายมือชื่อในช่องผู้ส่งจ่ายเช็คพิพาท เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จึงขอให้บังคับจำเลยรับผิดชอบ ตามเนื้อความในเช็คพิพาทนั้น แม้จะมีได้บรรยายหรือมีคำขอ ท้ายฟ้องให้เห็นว่า โจทก์มุ่งจะบังคับให้จำเลยต้องร่วมรับผิดชอบ ในบรรดาหนี้สินของห้างหุ้นส่วนจำกัด ในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการ ซึ่งเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบก็ตาม ก็ถือได้ว่าเป็นการบรรยายฟ้องที่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 172 วรรคสองแล้ว

คำให้การของจำเลยที่อ้างว่าได้ลงลายมือชื่อในเช็คพิพาท ในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการจึงไม่ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวนั้น เป็นข้อเท็จจริงที่จำเลยยกขึ้นกล่าวอ้างเพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบของจำเลย การพิสูจน์หรือหาพยานที่น่าสืบ ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงตกอยู่แก่จำเลยการที่ศาลชั้นต้น กำหนดให้จำเลยมีหน้าที่นำสืบก่อนจึงชอบแล้ว

(10) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9442/2542

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 823, 900, 1167

แม้เช็คพิพาทจำเลยที่ 2 ลงชื่อในเช็คแต่ผู้เดียวและประทับตราบริษัทจำเลยที่ 1 ซึ่งไม่ถูกต้องตามข้อบังคับที่ต้องมีจำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อร่วมกับกรรมการอื่นอีกหนึ่งคนและประทับตราสำคัญของบริษัทก็ตาม แต่บริษัทจำเลยที่ 1 ใ้การยอมรับว่า จำเลยที่ 1 ได้ส่งจ่ายเช็คพิพาทเพื่อค้าประกันการกู้ยืมของจำเลยที่ 1 จึงเท่ากับเป็นการให้สัตยาบัน บริษัทจำเลยที่ 1 จึงต้องผูกพันรับผิดชอบตามเช็คแก่โจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 823, 1167 จำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัว

(11) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6798/2544

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 990

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172

โจทก์ฟ้องเรียกให้จำเลยที่ 4 ในฐานะผู้จัดการมรดกของ ป. ชำระเงินตามเช็คพิพาท ซึ่ง ป. ร่วมลงลายมือชื่อส่งจ่ายเพื่อชำระหนี้ให้แก่โจทก์แล้วธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คพิพาท โดยระบุรายละเอียดของเช็คพิพาทและแนบสำเนาภาพถ่ายเช็คพิพาทมาทำคำฟ้อง พร้อมทั้งคำขอบังคับที่ให้จำเลยที่ 4 ในฐานะผู้จัดการมรดกของ ป. ร่วมรับผิดชอบชำระเงินตามเช็คพิพาทพร้อมดอกเบี้ยดังนี้ คำฟ้องของโจทก์จึงเป็นคำฟ้องที่แสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่ง

ข้อหาของโจทก์และคำขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้น สำหรับจำเลยที่ 4 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 วรรคสอง ครบถ้วนแล้ว ส่วนมูลหนี้ตามเช็คพิพาทจะเป็นการชำระหนี้อะไรเป็นรายละเอียดที่โจทก์สามารถนำสืบในชั้นพิจารณาได้ ฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 4 จึงไม่เคลือบคลุม

แม้จำเลยที่ 1 จะได้จดทะเบียนนิติบุคคลว่า ป. เป็นกรรมการของจำเลยที่ 1 แต่จำเลยที่ 1 เปิดบัญชีกระแสรายวันกับธนาคาร น. โดยให้ตัวอย่างลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายเฉพาะกรรมการอื่น 4 คน โดยไม่ปรากฏตัวอย่างลายมือชื่อของ ป. ด้วย ป. จึงไม่มีอำนาจลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คของธนาคาร น. แทนจำเลยที่ 1 การที่ ป. ร่วมลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คพิพาทโดยไม่มีอำนาจสั่งจ่ายแทนจำเลยที่ 1 และมีได้ระบุว่ากระทำการแทนจำเลยที่ 1 แล้วนำเช็คพิพาทไปแลกกับเช็คฉบับอื่นซึ่ง ป. สั่งจ่ายให้แก่โจทก์เพื่อชำระหนี้ส่วนตัว ป. จึงต้องร่วมรับผิดชอบตามเช็คพิพาทเป็นการส่วนตัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 900

การที่โจทก์ละเลยไม่ยื่นเช็คพิพาทให้ธนาคารใช้เงินภายในกำหนด 1 เดือน หรือ 3 เดือน นับแต่วันออกเช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 990 วรรคหนึ่ง คงมีผลเพียงทำให้โจทก์สิ้นสิทธิไต่เบียดผู้สละหลังและเสียสิทธิอันมีต่อผู้สั่งจ่ายเพียงเท่าที่จะเกิดความเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ผู้สั่งจ่ายเพราะการละเลยไม่ยื่นเช็คนั้น ซึ่งเป็นหน้าที่ผู้สั่งจ่ายจะต้องพิสูจน์เพื่อให้พ้นความรับผิด แต่จำเลยที่ 4 ไม่ได้นำสืบว่าการที่โจทก์ละเลยไม่ยื่นเช็คพิพาทภายในกำหนดทำให้เกิดความเสียหายแก่ ป. ในฐานะผู้สั่งจ่าย ป. จึงไม่พ้นความรับผิดตามเช็คพิพาท

(12) คำพิพากษาฎีกาที่ 8730/2544

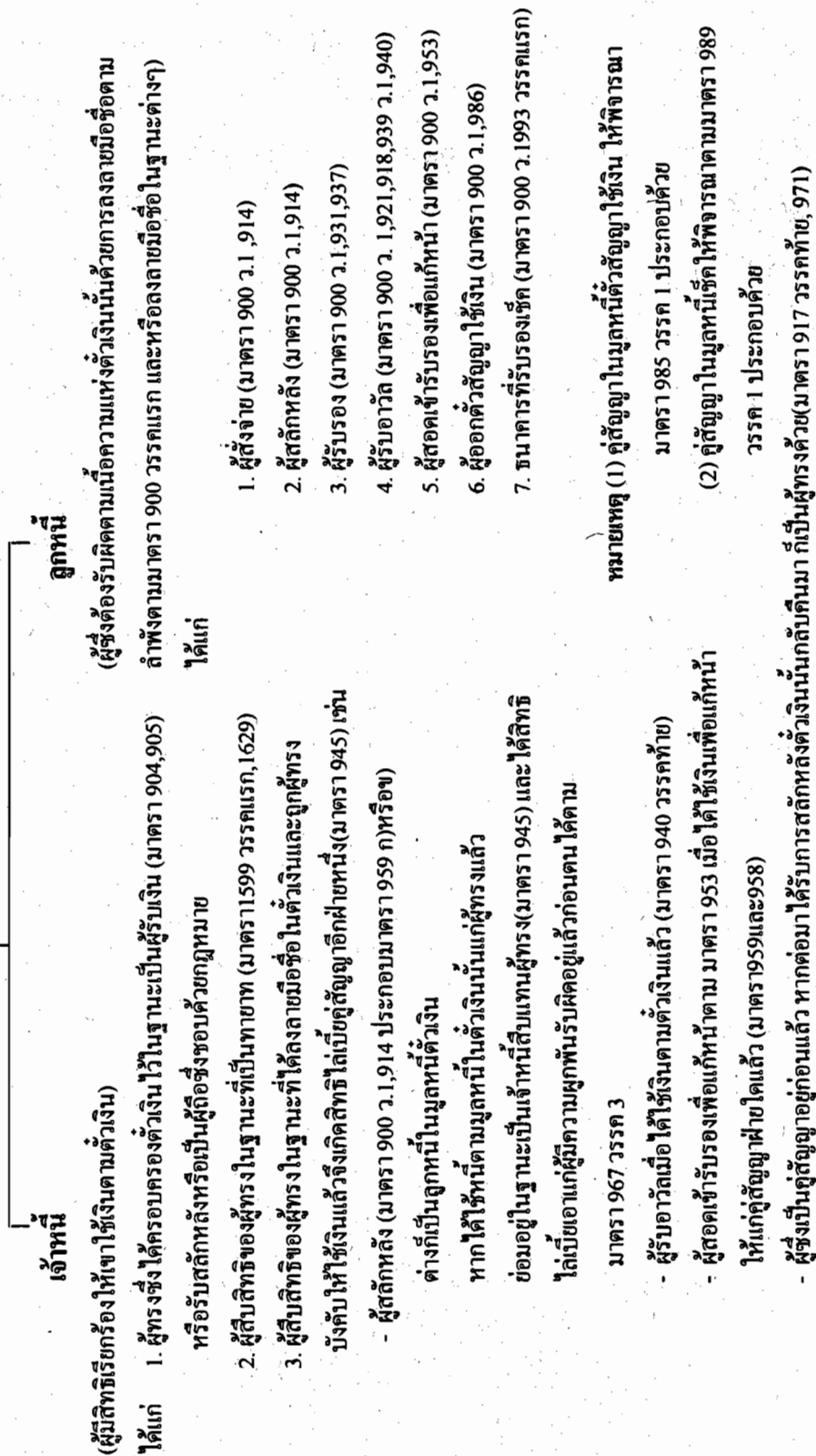
ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 987

มูลเหตุที่มีการออกเช็คพิพาทมาจากการที่โจทก์มีนิติสัมพันธ์กับบริษัท ฟ. ตามสัญญาตั้งตัวแทนในการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ซึ่งคู่สัญญามีเฉพาะโจทก์กับบริษัท ฟ. เท่านั้น โดยจำเลยทั้งสองเข้าไปเกี่ยวข้องในฐานะผู้สั่งจ่ายและผู้สละหลังเช็คพิพาทให้แก่โจทก์ เพื่อเป็นประกันในการที่บริษัท ฟ. จะต้องปฏิบัติตามสัญญา และเมื่อบริษัท ฟ. เป็นฝ่ายผิดสัญญาก็ต้องมีหน้าที่คืนเงินจำนวน 500,000 บาท แก่โจทก์ หากบริษัทดังกล่าวไม่ชำระคืน โจทก์ก็ย่อมมีสิทธิบังคับเอาจากเช็คพิพาทได้ หลังจากโจทก์ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่บริษัท ฟ. ป. ซึ่งเป็นกรรมการบริษัท ฟ. และ บ. ผู้จัดการฝ่ายขายรวมทั้งจำเลยทั้งสองในข้อหา ร่วมกันฉ้อโกงโจทก์แล้ว ต่อมาโจทก์ได้ถอนคำร้องทุกข์เฉพาะบริษัท ฟ. และ ป. โดยให้เหตุผลว่าได้รับการชดใช้เงินคืนจากบุคคลดังกล่าวจนเป็นที่พอใจแล้ว เมื่อโจทก์ได้รับเงินคืนจากบริษัท ฟ. และป. รวมจำนวนถึง 500,000 บาทเศษ ย่อมทำให้มีเหตุผลเชื่อได้ว่าโจทก์พอใจที่ได้รับ

เงินไม่ต่ำกว่าจำนวนเงิน 500,000 บาท ที่โจทก์ลงทุนไป จึงได้ถอนคำร้องทุกข์ ซึ่งแม้จะมีได้ถอนคำร้องทุกข์ให้แก่จำเลยทั้งสองด้วย ก็เป็นเพียง โจทก์ยังมีเจตนาให้ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยทั้งสองต่อไปเท่านั้น ส่วนความรับผิดทางแพ่งของจำเลยทั้งสองกับหลักประกันสัญญาระหว่างโจทก์กับบริษัท ฟ. ย่อมเป็นอีกกรณีหนึ่ง เมื่อโจทก์พอใจตามที่ตกลงกันได้กับ บ. มูลหนี้ในทางแพ่งจึงระงับ ฉะนั้น เมื่อบริษัท ฟ. หลุดพ้นจากความรับผิดแล้วเช็คพิพาทที่เป็นเพียงหลักประกันการชำระหนี้ระหว่างบริษัท ฟ. กับโจทก์ก็ย่อมไม่มีมูลหนี้ที่จำเลยทั้งสองในฐานะผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังต้องรับผิดต่อโจทก์อีกต่อไป

แผนภูมิที่ 1

คู่สัญญาในตัวเงิน (ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน และเชค)

แผนภูมิที่ 2

ความรับผิดชอบของผู้สัญญาในตัวเงิน

ตัวเลขเงิน	ตัวสัญญาใช้เงิน	เช็ก
1. ความรับผิดชอบของผู้ส่งจ่าย (มาตรา 900 ว.1,914)	1. ความรับผิดชอบของผู้ออกตัว (มาตรา 900ว.1,986ว.1)	1. ความรับผิดชอบของผู้ส่งจ่าย (มาตรา 900ว.1,914-989วรรคแรก)
2. ความรับผิดชอบของผู้สกลักหลัง (มาตรา 900 ว.1,914)	2. ความรับผิดชอบของผู้สกลักหลัง (มาตรา 900ว.1,967,985)	2. ความรับผิดชอบของผู้สกลักหลัง (มาตรา 900,914,989)
3. ความรับผิดชอบผู้รับรอง (มาตรา 900 ว.1,931,937)	3. ความรับผิดชอบผู้รับอาวัล (มาตรา 900ว.1,939,	3. ความรับผิดชอบผู้รับอาวัล แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ
4. ความรับผิดชอบผู้รับอาวัล แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ 940 วรรคแรก,985วรรคแรก)	3.1 ผู้ลงลายมือชื่อรับอาวัล	3.1 ผู้ลงลายมือชื่อรับอาวัล
4.1 ผู้ลงลายมือชื่อสกลักหลังตัวผู้ถือ(มาตรา 900 ว.1	ข้อสังเกต (1) บุคคลใน 1 ถึง 3 ต้องร่วมกันรับผิดชอบ	918,921,940 ว.1 ประกอบ989ว.1)
918,921,940 ว.1)	ข้อผู้ทรง (มาตรา 967 ว.1,985 ว.1)	3.2 ผู้ลงลายมือชื่อรับอาวัลตามแบบ(มาตรา 900 ว.1 938
4.2 ผู้ลงลายมือชื่อรับอาวัลตามแบบ(มาตรา 900 ว.1	(2)ตัวสัญญาใช้เงิน มิได้แต่ชำระข้อ	939,940 ว.1ประกอบ989ว.1)
938,939,940 ว.1)	ไม่มีตัวผู้ถือ (มาตรา 983(5)	ข้อสังเกต บุคคลใน 1 ถึง 3 ต้องร่วมกันรับผิดชอบ
5. ความรับผิดชอบของผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า (มาตรา 900 ว.1,952,953)		ผู้ทรง เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ก และต้อง
ข้อสังเกต (1) บุคคลใน 1 ถึง 5 ต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้ทรง (มาตรา 967 ว.1)		ร่วมกันรับผิดชอบ(มาตรา 959967 ว.1,989ว.1)
(2) ผู้สัญญาจริงต้องรับผิดชอบตามมูลหนี้ในตัวเงินปกติต้องลงลายมือชื่อและเป็นผู้ต้องรับผิดชอบในฐานะใดได้เลย ก็ยังคงต้องรับผิดชอบในฐานะที่ลงลายมือชื่อโดยถ้าพึงตามมาตรา 900 ว.1 ได้ (ดูฎีกาที่ 3788/2524 ,4872/2533 และ7148/2542)		

**“ผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินไม่เขียน มาตรา 901 ถ้าบุคคลคนใดลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงิน
ว่ากระทำการแทนต้องรับผิดชอบ” และมีได้เขียนแสดงว่ากระทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่งไซ้
ท่านว่าบุคคลคนนั้นย่อมเป็นผู้รับผิดชอบตามความในตั๋วเงินนั้น**

มาตรา 901 วางหลักไว้ว่า บุคคลใดที่ลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงินไม่ว่าในฐานะใด จะต้องเขียนให้ได้รับความชัดเจนว่าลงชื่อแทนบุคคลใดหรือลงชื่อในฐานะทำการแทนผู้ใดโดยระบุชื่อบุคคลที่ตนลงชื่อแทนลงไปด้วย มิฉะนั้นผู้ลงลายมือชื่อจะต้องรับผิดชอบตามความในตั๋วเงินนั้น เพียงคำพิง หรือ รับผิดชอบเป็นการส่วนตัว แต่ถ้าได้เขียนแสดงว่ากระทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่งไว้เด่นชัดแล้ว ผู้ลงลายมือชื่อย่อมไม่ต้องรับผิดชอบตามความในตั๋วเงินนั้น ผู้รับผิดชอบก็คือตัวการที่ถูกระบุว่าทำแทนตามกฎหมายว่าด้วยตัวแทน (มาตรา 820)

ตัวอย่าง

(1) ก. เป็นตัวแทน ข. สั่งจ่ายตั๋วแลกเงินฉบับหนึ่งแทน ข. ถ้า ก. เขียนว่า “ก. ตัวแทน” เช่นนี้ ย่อมไม่ชัดเจน ก. จะต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวเพราะมิได้บอกว่าแทนผู้ใด ก. ต้องเขียนว่า “ก. ตัวแทน ข.” หรือ “ก. ทำแทน ข.” หรือ “ก. ในฐานะผู้จัดการมรดกของ ข.” ก็ได้เขียนแสดงไว้เด่นชัดแล้ว มิใช่ลงเฉพาะแต่ตำแหน่งเพียงคำพิง เช่น “ก. ผู้จัดการมรดก ข.” เช่นนี้ไม่ชัด ก. ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวตามตั๋วเงินนั้น⁶

(2) ก. เป็นตัวแทนห้างร้าน ข. ได้ออกเช็คฉบับหนึ่งระบุจ่ายเงินให้ ค. ในเช็คนั้น ไม่มีข้อความระบุไว้เลยว่า ก. เป็นตัวแทนกระทำการแทน ข. ดังนี้ ถ้าธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน มีการฟ้องร้องให้รับผิดชอบเช็ค ก. จะต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวตามมาตรา 900 วรรคแรก, 901, 914 และ 989 วรรคแรก ก. จะเถียงไม่ได้ว่าตนทำการเป็นตัวแทนเพราะ ก. ได้ลงนามของตนไว้ในเช็ค ในฐานะเป็นผู้สั่งจ่าย คนอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเช็คนี้อ่อมจะถือได้ว่า ก. มีความรับผิดชอบเป็นส่วนตัวในฐานะผู้สั่งจ่ายเช็ค แต่ถ้า ก. ได้เขียนจดแจ้งลงไปในเช็คไว้ชัดเจนว่า “ทำแทน ข.” ดังนี้ เมื่อ ก. ถูก ค. ฟ้องให้รับผิดชอบต่อเช็ค ก. ย่อมปฏิเสธความรับผิดชอบเป็นส่วนตัวได้ ค. ผู้ทรงจะต้องไปฟ้องเอากับ ข. ที่ถูกอ้างว่าเป็นตัวการ ซึ่ง ข. จะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยตัวแทน ตามมาตรา 820 ซึ่งเป็นบททั่วไปให้ตัวการรับผิดชอบ

⁶ ประภาศน์ อวยชัย, เรื่องเดียวกัน, หน้า 27.

(3) คำพิพากษาฎีกาที่ 799/2510 จำเลยได้ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คพิพาท โดยมีได้เขียนว่าทำการแทนห้างหุ้นส่วนฯ จำเลยจะต้องรับผิดชอบในความในเช็คนั้นตามมาตรา 900 วรรคแรก และ 901

(4) คำพิพากษาฎีกาที่ 270/2520 จำเลยที่ 2 เป็นห้างหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 1 ได้ส่งจ่ายเช็คพิพาทโดยลงชื่อจำเลยที่ 2 แล้ว เพียงแต่ประทับตราของห้างจำเลยที่ 1 ไว้ในเช็คพิพาท ไม่ได้ระบุว่าทำการแทนห้างจำเลยที่ 1 แต่อย่างใด ดังนั้น จำเลยที่ 2 ต้องรับผิดชอบเนื่องจากความในเช็คนั้น ตามมาตรา 900 วรรคแรกและมาตรา 901

จากหลักกฎหมายและอุทธรณ์ดังกล่าว สรุปได้ว่า ถ้าบุคคลใดลงลายมือชื่อในตัวเงินตามมาตรา 900 วรรคแรกแล้ว แต่ระบุไว้ชัดเจนว่าทำการแทนผู้ใดตามมาตรา 901 เช่นนี้ บุคคลที่ลงชื่อนั้นก็ไม่ต้องรับผิดชอบส่วนตัว แต่ผู้รับผิดชอบคือตัวการ (มาตรา 820)

ข้อสังเกต⁷ มาตรา 901 ไม่ใช่แบบของการตั้งตัวแทน แต่เป็นบทที่ใช้บังคับบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในตัวเงินมิให้ปฏิเสธความรับผิดชอบ ดังนั้นในกรณีที่มีสัญญาตัวแทนและตัวแทนไปลงชื่อในตัวเงินโดยมิได้แถลงว่ากระทำการแทน ผู้ทรงจึงอาจฟ้องบังคับบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในตัวเงินให้รับผิดชอบเนื่องจากความในตัวเงินตามมาตรา 900 วรรคแรกและมาตรา 901 และฟ้องบุคคลซึ่งเป็นตัวการให้รับผิดชอบตามมาตรา 820 หรือ 821 ด้วยก็ได้ หรือจะฟ้องตัวการโดยลำพังก็ได้ ตัวอย่าง กรณีที่มีการลงลายมือชื่อในฐานะเป็นตัวแทนนิติบุคคลตาม มาตรา 901

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 2144/2525

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 75, 900, 901

จำเลยที่ 2 เป็นบริษัทจำกัดและเป็นผู้ทรงเช็คที่ได้รับชำระหนี้จากจำเลยที่ 1 ผู้ส่งจ่าย การที่จำเลยที่ 3 ในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนจำเลยที่ 2 ได้ลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัทลงบนลายมือชื่อสลักหลังเช็คดังกล่าวโอนให้แก่โจทก์โดยไม่ปรากฏว่าเป็นการกระทำนอกขอบวัตถุประสงค์ของจำเลยที่ 2 นั้น เป็นการแสดงความประสงค์ของนิติบุคคลโดยทางผู้แทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 75 อันอาจกล่าวได้ว่าเป็นการกระทำของจำเลยที่ 2 เอง และเห็นเจตนาได้โดยชัดแจ้งว่ากระทำในนามจำเลยที่ 2 แม้มิได้เขียนแถลงว่ากระทำการแทนจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 3 ก็หาต้องรับผิดชอบส่วนตัวไม่

⁷ อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, อ้างแล้ว, หน้า 17.

(2) คำพิพากษาศึกษาที่ 2321/2528

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 75, 76, 164 เดิม, 821, 900, 914

จำเลยที่ 1 โดยจำเลยที่ 2 ทำสัญญาขายลดตัวเงินกับ โจทก์ต่อมาจำเลยที่ 2 มอบเช็คให้ ส. นำไปแลกเงินจาก โจทก์ โดยมีจดหมายไปถึงพนักงานสินเชื่อของโจทก์ให้จัดการ เรื่องแลกเช็ค กระดาษที่เขียนก็เป็นกระดาษแบบพิมพ์ของ จำเลยที่ 1 มีตราและชื่อโรงพยาบาลบนหัวกระดาษ ข้อความก็ ระบุว่ากำลังขายโรงพยาบาลจำเลยที่ 1 เช่นนี้ ย่อมทำให้ โจทก์เข้าใจว่าเช็คดังกล่าว เป็นเช็คที่โรงพยาบาลจำเลยที่ 1 เป็นผู้ทรงและเงินที่แลกไปนั้นต้องนำไปใช้ในกิจการของ โรงพยาบาลจำเลยที่ 1 ดังนั้น แม้จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็น กรรมการผู้จัดการบริษัทจำเลยที่ 1 ลงชื่อสลัก หลังแต่ผู้เดียว โดยมีได้ประทับตราบริษัทจำเลยที่ 1 ตามข้อบังคับของบริษัทจำเลยที่ 1 ก็ตามแต่ พฤติการณ์ดังกล่าวย่อมแสดงว่า จำเลยที่ 1 รู้แล้วยอมให้จำเลยที่ 2 เช็ดตัวจำเลยที่ 2 ออกแสดง เป็นตัวแทนของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 จึง ต้องรับผิดชอบ

สิทธิเรียกร้องอันเนื่องมาจากสัญญาซื้อขายลดตัวเงินมี อายุความฟ้องร้อง 10 ปี

(3) คำพิพากษาศึกษาที่ 1400/2527

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 823, 900, 901, 1167

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177

แม้จำเลยที่ 2 ลงชื่อในตัวสัญญาใช้เงินแต่ผู้เดียวและประทับตราบริษัทอันเป็นการไม่ถูกต้อง ตามข้อบังคับของบริษัทซึ่งจะต้องมีกรรมการ 2 คนลงชื่อร่วมกันพร้อมกับประทับตราบริษัทก็ตามแต่บริษัทจำเลยที่ 1 ก็ให้การยอมรับว่าบริษัทจำเลยที่ 1 เป็นผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินแก่โจทก์ จึงเท่ากับเป็นการให้สัตยาบันบริษัทจำเลยที่ 1 ต้องผูกพันรับผิดชอบตามตัวสัญญาใช้เงินจำเลยที่ 2 ไม่ต้องรับผิดชอบในตัวสัญญาใช้เงินนั้นเป็นการส่วนตัว

(4) คำพิพากษาศึกษาที่ 5846/2534

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 314, 321 วรรคสาม, 900, 901, 914, 918, 989 มาตรา 14

แม้มูลหนี้ตามเช็คพิพาทเกิดจากการหักทอนบัญชีหนี้สินระหว่าง โจทก์กับบริษัท ป. แต่เมื่อเช็ค พิพาทเป็นเช็คผู้ถือที่จำเลยออกให้โจทก์โดยมิได้ประทับตราของบริษัท ป. จำเลยต้องรับผิดชอบ ตามเนื้อความในเช็คพิพาทเป็นส่วนตัว การที่จำเลยออกเช็คพิพาทให้โจทก์เพื่อชำระหนี้แทน บริษัทป. โดยมิได้ประทับตราบริษัท ป. ถือว่าจำเลยจ่ายเช็คพิพาทชำระหนี้โจทก์ในฐานะ ส่วนตัว มิใช่ในฐานะตัวแทนบริษัท ป. จำเลยต้องรับผิดชอบตามเช็คนั้น เมื่อจำเลยไม่มีทรัพย์สินที่จะ

ชำระหนี้โจทก์ และ ยังเป็นลูกหนี้เจ้าหนี้อื่นอยู่อีกหลายล้านบาท รวมทั้งจำเลย ได้ บอก กับอ. ว่า ไม่มีเงินชำระ ขอมติคดี จำเลยจึงเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว และไม่มีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้จำเลย ถ่มละลาย

(5) คำพิพากษาฎีกาที่ 778/2536

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 70, 901.

เจ้าหนี้ออมเงินให้บริษัทจำเลยที่ 1 เพื่อร่วมลงทุนแล้วจำเลยที่ 1 ออกเช็คพิพาทมอบให้เจ้าหนี้ไว้เพื่อเป็นหลักประกันเงินลงทุนของเจ้าหนี้ โดย ป. และจำเลยที่ 2 เป็นผู้ลงลายมือชื่อส่งจ่าย แม้จะไม่ได้ประทับตราของจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ได้ลงลายมือชื่อไว้โดยมิได้เขียนว่าทำการแทนก็ตาม แต่การลงลายมือชื่อของ ป.กับจำเลยที่ 2 ก็เป็นการลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการของบริษัทจำเลยที่ 1 เป็นการแสดงออกถึงความประสงค์ของนิติบุคคลโดยผู้แทนของนิติบุคคล ดังที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 75 เดิม (มาตรา 70 ที่แก้ไขใหม่) การกระทำของ ป. กับจำเลยที่ 2 จึงเป็นการกระทำในนามของจำเลยที่ 1 มิใช่การกระทำของตัวแทนที่ลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงินแทนตัวการ แต่มิได้เขียนแสดงว่ากระทำการแทนบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบตามความในตั๋วเงินดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 901 จำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดชอบ

(6) คำพิพากษาฎีกาที่ 4237/2536

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 822, 900.

การที่จำเลยที่ 4 และที่ 5 อาวัลเช็คพิพาท โดยการลงลายมือชื่อและประทับตราชื่อธนาคาร จำเลยที่ 2 ด้านหลังเช็ค เป็นการกระทำเกินอำนาจของตัวแทน แต่ในทางปฏิบัติจำเลยที่ 2 ไม่เคย อาวัลเช็คให้ลูกค้าโดยวิธีดังกล่าวมาก่อน ที่โจทก์เข้าใจว่าเป็นการอาวัลแทนจำเลยที่ 2 เป็นความเชื่ออันเกิดจากการกระทำของจำเลยที่ 4 ที่ 5 หาใช่เกิดจากการกระทำของจำเลยที่ 2 ไม่ จึงฟังไม่ได้ว่าทางปฏิบัติของจำเลยที่ 2 ทำให้โจทก์มีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าการอาวัลเช็คนั้นอยู่ภายในขอบอำนาจของจำเลยที่ 4 ที่ 5 จำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 822 ประกอบด้วย มาตรา 921, 940 และ 989

(7) คำพิพากษาฎีกาที่ 5998/2537

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 70, 75 เดิม, 901

จำเลยที่ 1 มีกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนคือ ท. หรือ น. ร่วมกับกรรมการอื่นอีก
คนหนึ่งลงลายมือชื่อและประทับตราของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 2 ที่ 3 เป็นเพียงกรรมการของจำเลย
ที่ 1 ดังนั้น การที่จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นกรรมการของจำเลยที่ 1 ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คโดยไม่ระบุให้
ชัดว่ากระทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่ง จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ 3 ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คในฐานะเป็น
ตัวแทนของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 3 ย่อมต้องรับผิดชอบตามเช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ มาตรา 901

(8) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4214/2539

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 821, 823, 900, 1167

ข้อบังคับของจำเลยที่ 1 กำหนดว่า การทำนิติกรรมใด ๆ ต้องมีหุ้นส่วนผู้จัดการสองคนลง
ลายมือชื่อและประทับตราของจำเลยที่ 1 การที่ จำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อในเช็คพิพาทแต่ผู้เดียวจึง
ไม่ถูกต้องถือไม่ได้ว่าจำเลยที่ 1 ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คพิพาทอันจะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ ตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 แม้จำเลยที่ 2 จะเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของจำเลย
ที่ 1 ด้วยคนหนึ่ง แต่ไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ได้เช็คจำเลยที่ 2 ออกเป็นตัวแทน ทั้งนี้ได้มีการนำเงิน
ที่ได้จากการส่งจ่ายเช็คพิพาทมาใช้ในกิจการของจำเลยที่ 1 อันจะถือได้ว่าเป็นการให้สัตยาบันแก่
การกระทำของจำเลยที่ 2 และมีผลผูกพันจำเลยที่ 1 ดังนี้ จำเลยที่ 1 จึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้เงินตาม
เช็คพิพาทต่อโจทก์

(9) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7121/2539

ข้อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 75, 900, 901, 1144

จำเลยที่ 1 และที่ 2 เป็นผู้มีอำนาจส่งจ่ายเช็คของบริษัท อ. ได้ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็ค
พิพาทซึ่งเป็นของบริษัทให้โจทก์เพื่อชำระหนี้ของบริษัทและของจำเลยที่ 1 แต่จำเลยที่ 1 และ
ที่ 2 มิได้ประทับตราของบริษัทด้วย จึงถือไม่ได้ว่าจำเลยที่ 1 และที่ 2 ได้ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็ค
พิพาทในฐานะผู้แทนบริษัท และจำเลยที่ 1 และที่ 2 ไม่ได้ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คโดยระบุว่า
กระทำการแทนบริษัทดังกล่าว ดังนั้น จำเลยที่ 1 และที่ 2 จึงต้องร่วมกันรับผิดชอบเนื้อความที่
ปรากฏในเช็ค ตาม ป.พ.พ. มาตรา 900, 901

(10) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 250/2541

ข้อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 900, 901, 904, 918, 989

เช็คพิพาทเป็นเช็คออกให้แก่ผู้ถือ ผู้ทรงคนเดิม มีสิทธิโอนต่อให้บุคคลอื่นได้และยอมโอนให้แก่กันได้โดยการส่งมอบ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 918 ประกอบมาตรา 989 เมื่อโจทก์เป็นผู้รับโอนเช็คพิพาทโดยการส่งมอบ โจทก์ย่อมเป็นผู้ครอบครองเช็คในฐานะเป็นผู้รับเงิน โจทก์เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทโดยชอบตามมาตรา 904 และมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 2 ผู้สั่งจ่ายให้รับผิดชอบใช้เงินตามเช็คพิพาทได้ เช็คพิพาทนั้นไม่ปรากฏข้อความในเช็คว่าจำเลยที่ 2 ได้เขียนระบุว่าได้กระทำการแทนจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด ทั้งจำเลยที่ 2 ก็ไม่ได้เป็นกรรมการของจำเลยที่ 1 อีกด้วย แม้จำเลยที่ 2 ประทับตราของจำเลยที่ 1 ในเช็คพิพาท แต่จำเลยที่ 2 ไม่มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ 1 ได้กรณีจึงไม่ผูกพันจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นนิติบุคคล และถือไม่ได้ว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้สั่งจ่ายเช็คพิพาท ดังนั้น เมื่อจำเลยที่ 2 เป็นผู้ลงลายมือชื่อในเช็คพิพาทโดยมิได้เขียนแถลงว่ากระทำการแทนจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 2 ย่อมต้องรับผิดชอบเนื่องจากในเช็คพิพาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 901

“ลายมือชื่อบุคคลที่ไม่อาจเป็นคู่สัญญา ไม่กระทบกระทั่งความรับผิดของบุคคลอื่น” มาตรา 902 ถ้าตัวเงินลงลายมือชื่อของบุคคลหลายคนมีทั้งบุคคลซึ่งไม่อาจจะเป็นคู่สัญญาแห่งตัวเงินนั้น ได้เลย หรือเป็นได้แต่ไม่เต็มผลไซ้ ท่านว่าการนี้ย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงความรับผิดของบุคคลอื่น ๆ นอกนั้นซึ่งคงต้องรับผิดชอบตามตัวเงิน

โดยที่คู่สัญญาในตัวเงินมีได้หลายคน มาตรา 902 ได้แบ่งบุคคลผู้ลงลายมือชื่อเข้าผูกพันเป็นคู่สัญญาในตัวเงินออกเป็น 2 ประเภท คือ บุคคลซึ่งไม่อาจจะเป็นคู่สัญญาแห่งตัวเงินนั้น ได้เลยและบุคคลที่เป็นคู่สัญญาได้แต่ไม่เต็มผล

บุคคลซึ่งไม่อาจเป็นคู่สัญญาแห่งตัวเงินนั้นได้เลย ได้แก่ บรรดานิติบุคคลทั้งหลายที่มีข้อบังคับไม่ให้ออกตัวเงิน สลากหลังตัวเงิน หรือรับรองตัวเงิน หรือกิจการใดอันเป็นการนอกขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น ๆ

บุคคลที่เป็นคู่สัญญาได้แต่ไม่เต็มผล ได้แก่บุคคลที่หย่นความสามารถหรือผู้ไรความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญาใด ๆ คือผู้เยาว์ คนวิกลจริต (คนไร้ความสามารถ) และคนเสมือนไร้ความสามารถ

ตัวเงินเป็นสัญญาอย่างหนึ่ง บุคคลที่เข้าร่วมเป็นคู่สัญญาจึงต้องมีความสามารถด้วยตาม มาตรา 153 (มาตรา 116เดิม) แต่ความสามารถของบุคคลถือเป็นเรื่องส่วนตัวของเขา ดังนั้นการที่ตัวเงินฉบับหนึ่งมีคู่สัญญาหลายคนอาจมีคู่สัญญาบางคนที่เป็นบุคคลประเภทใดประเภทหนึ่งดังกล่าว ก็ไม่มีผลทำให้ตัวเงินนั้นเสื่อมเสียหรือขาดความสมบูรณ์ไปแต่อย่างใด และไม่เป็นเหตุให้คู่สัญญาอื่น ๆ ที่เหลือซึ่งมีความสามารถบริบูรณ์พ้นความรับผิดชอบไปได้ แต่ยังคงต้องรับผิดชอบเนื้อความในตัวเงินนั้นอยู่เหมือนเดิม

คู่สัญญาในตัวเงิน อย่างน้อยที่สุดต้องมี 2 ฝ่าย แต่ความเป็นจริงแล้วมีมากกว่านั้น จึงย่อมมีกรณีที่บุคคลหลายคนอาจลงลายมือชื่อในตัวเงินด้วยกันได้ เช่นบุคคลที่ทำสัญญาฝากเงินไว้กับธนาคารร่วมกันประเภทกระแสรายวัน และได้ตกลงร่วมกันว่าต้องเซ็นชื่อร่วมกันจึงจะสั่งจ่ายเช็คได้ หรือในกรณีบริษัทที่มีข้อบังคับไว้ในการจดทะเบียนก่อตั้งบริษัทว่า การสั่งจ่ายเช็คจะต้องมีกรรมการอย่างน้อย 2 คนร่วมกันลงลายมือชื่อ ธนาคารจึงจะจ่ายเงินได้ หรือกรณีที่ตัวเงินนั้นมีการสลักหลังโอนต่อ ๆ กันไปหลายทอด อาจมีบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้ไร้ความสามารถเพราะเหตุใดเหตุหนึ่งเหล่านี้ไม่เป็นผลให้ตัวเงินนั้นเสื่อมเสียหรือขาดความสมบูรณ์ไปทั้งหมด คงไม่มีผลบังคับเฉพาะส่วนนั้นเท่านั้น

ตัวอย่าง

ก. และ ข. ร่วมกันลงลายมือชื่อสั่งจ่ายให้ ก. ความจริง ข. เป็นผู้เยาว์ไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ถึงแม้ว่า ข. จะเป็นคู่สัญญาในฐานะผู้สั่งจ่ายร่วมก็ไม่เป็นผลเพราะผู้แทนโดยชอบธรรมอาจบอกกล่าวการสั่งจ่ายของ ข. นั้นได้ แต่เข็คนั้นก็ยังมิผลใช้บังคับได้กับ ก. ก. ยังผูกพันรับผิดชอบเช็คในฐานะผู้สั่งจ่าย

ขาวเป็นผู้รับเงินในตัวแลกเงินฉบับหนึ่งซึ่งแดงลูกหนี้สั่งจ่ายให้ ต่อมาขาวได้สลักหลังโอนตัวนั้นให้ส้มซึ่งเป็นผู้เยาว์ สมนำตัวนั้นสลักหลังขายลดให้แสด แสดรับโอนไว้โดยสุจริต ถ้าตัวนั้นไม่มีการใช้เงิน แสดเป็นผู้ทรงมีสิทธิฟ้องไล่เบี้ยแดงผู้สั่งจ่ายและขาวผู้สลักหลัง แแดงและขาวจะอ้างว่าส้มเป็นผู้เยาว์ พวกเขาจึงไม่ต้องรับผิดชอบเช่นนี้ไม่ได้ เพราะการที่ส้มเป็นผู้เยาว์นั้นยอมเป็นข้อต่อสู้ของส้มที่จะยกขึ้นต่อสู้แสดผู้ทรงเพื่อตนจะไม่ต้องรับผิดชอบได้

จากหลักเกณฑ์ มาตรา 902 สรุปได้ความว่า ผู้ย่อนความสามารถ แม้ว่าจะลงลายมือชื่อ
ในตั๋วเงิน ก็อาจพ้นความรับผิดชอบได้ คู่สัญญาคนอื่น ๆ ที่เหลือไม่อาจหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ
เพราะเหตุบกพร่องดังกล่าวไปได้

ข้อสังเกต มาตรา 902 นี้ บัญญัติไว้รับกับมาตรา 1006 ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกัน
กล่าวคือ ตั๋วเงินที่มีลายมือชื่อคู่สัญญาคนใดคนหนึ่งเป็นลายมือปลอม ย่อมไม่กระทบกระเทือนไป
ถึงความสมบูรณ์แห่งลายมือชื่ออื่น ๆ ในตั๋วเงินนั้น

ตัวอย่าง กรณีที่ลายมือชื่อของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวตาม มาตรา 902

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4991/2536

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 902, 916. ประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความแพ่ง มาตรา 84(1). ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 118.

เมื่อได้ความว่าจำเลยออกเช็คพิพาทให้โจทก์โดยมีมูลหนี้ระหว่างกันจึงหาต้องคำนึงถึงการรับ
โอนของผู้ทรงคนต่อมาว่าสุจริตหรือไม่ เพราะจำเลยไม่สามารถยกข้อต่อสู้ว่าเช็คไม่มีมูลหนี้
ขึ้นต่อสู้ผู้ทรงคนก่อนได้อยู่แล้ว

เช็คพิพาทเป็นเช็คส่วนตัวของจำเลยที่ 2 และจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นกรรมการบริษัท จำเลยที่ 1 เป็น
ผู้ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายและประทับดวงตราสำคัญแบบใหม่ของจำเลยที่ 1 ซึ่งยังมีได้จดทะเบียน
การใช้ จึงไม่ผูกพันจำเลยที่ 1 ถือไม่ได้ว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้ลงลายมือชื่อสั่งจ่าย แต่การที่เช็คพิพาท
ลงลายมือชื่อบุคคลหลายคน มีทั้งบุคคลซึ่งไม่อาจเป็นคู่สัญญาแห่งตั๋วเงินนั้น ได้เลขหรือเป็นได้
แต่ไม่เต็มผล ย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงความรับผิดชอบของบุคคลอื่น ๆ นอกนั้นซึ่งคงต้องรับผิดชอบ
ตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 902 ดังนั้นจำเลยที่ 2 จึงยังคงต้องรับผิดชอบ
เช็ค

จำเลยทั้งสองรับว่าจำเลยที่ 2 เป็นผู้ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คพิพาทเพียงแต่อ้างว่าไม่ต้องรับผิด
ตามเช็ค ดังนี้แม้เช็คพิพาทจะปิดอากรแสตมป์ไม่ถูกต้อง ข้อเท็จจริงก็รับฟังได้ว่าจำเลยที่ 2
ได้สั่งจ่ายเช็คพิพาท

“กฎหมายห้ามผ่อนวันใช้เงิน” มาตรา 903 ในการใช้เงินตามตั๋วเงินท่านมิให้ให้วันผ่อน

กฎหมายได้กำหนดวันใช้เงินตามตั๋วเงินไว้ในตั๋วเงินทั้ง 3 ประเภท คือ ตั๋วแลกเงิน มาตรา 909(4) และ 913, ตั๋วสัญญาใช้เงิน มาตรา 983 (3), 913 และ 985 วรรคแรก, เช็ค มาตรา 987, 988(6) และ 990 นอกจากนี้กฎหมายยังได้กำหนดให้ผู้ทรงตั๋วเงินต้องนำตั๋วเงินไปยื่นเพื่อให้เขาใช้เงินในวันที่ถึงกำหนดนั้น (มาตรา 941) กรณีที่เป็นตั๋วแลกเงิน ผู้ทรงต้องนำตั๋วไปยื่นต่อผู้จ่ายหรือผู้รับรองตามที่ระบุไว้ในตั๋ววันนั้น กรณีที่เป็นตั๋วสัญญาใช้เงินผู้ทรงต้องนำตั๋วไปยื่นกับผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินซึ่งเป็นผู้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะมีการใช้เงินภายในระยะเวลาที่กำหนด และกรณีที่เป็นเช็ค สภาพของเช็คนั้นเป็นการสั่งให้ใช้เงินเมื่อทวงถาม และวันออกเช็ค (วันที่ระบุลงในเช็ค) ก็คือวันที่ถึงกำหนดใช้เงินตามเช็คนั้นเอง ผู้ทรงต้องนำเช็คไปยื่นกับธนาคารตามที่ระบุในเช็คนั้นหรือธนาคารที่ตนมีบัญชีเงินฝาก (กรณีเป็นเช็คขีดคร่อม) เพื่อให้ธนาคารนั้นเรียกเก็บเงินให้

การที่ผู้ทรงต้องนำตั๋วแลกเงินไปยื่นต่อผู้จ่ายหรือผู้รับรองให้จ่ายเงินนั้น กฎหมาย (มาตรา 903) ห้ามมิให้ผ่อนเวลาการใช้เงินออกไปอีก เป็นเพราะการใช้เงินตามมูลหนี้ตั๋วเงินนั้นปกติแล้วก็เป็นการผ่อนเวลากันอยู่ในตัวแล้ว อนึ่งก่อนที่จะมีการออกหรือโอนตั๋วเงินส่วนมากมักจะมีความผูกพันกันในมูลหนี้เดิมก่อนนานแล้ว (ดูมาตรา 1005) จึงไม่สมควรที่จะให้มีการผ่อนวันเวลาใช้เงินกันอีก นอกจากนั้น โดยประเพณีการใช้ตั๋วเงินนั้น มักไม่มีการผ่อนผันวันใช้เงินแก่กันเพราะคู่สัญญาผู้ซึ่งผูกพันรับผิดชอบในมูลหนี้ตั๋วเงินมีหลายคน ไม่มีผู้ใดต้องการผูกพันรับผิดชอบเป็นเวลายาวนานกว่าระยะเวลาที่กำหนดในตั๋วเงินนั้น เพราะต้องคอยกังวลกันเงินในกระเป๋าสำรองไว้เป็นเวลานาน ๆ ทำให้เกิดความเสียหายและไม่เกิดประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจเท่าที่ควร

อย่างไรก็ดี ถ้าผู้ทรงฝ่าฝืน โดยยอมผ่อนเวลาการใช้เงินให้แก่ผู้จ่ายหรือผู้รับรองยอมเป็นผลให้ผู้ทรงสันสิทธิไต่เบี่ยเอาแก่ผู้เป็นคู่สัญญาคนก่อน ๆ ซึ่งมีได้ตกลงในการผ่อนเวลานั้น (มาตรา 948)

“คู่สัญญาคนก่อน ๆ” คือ ผู้สั่งจ่าย และผู้สตกหลังคนก่อน ๆ ขึ้นไป (มาตรา 906) ดังนั้นจึงไม่รวมไปถึงผู้รับรอง ผู้รับอาวัล และผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าด้วย (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 1853/2511 และ 422/2521)

ตัวอย่าง

(1) ก.ออกตั๋วแลกเงินล่วงหน้าสั่งให้ ข. จ่ายเงินให้แก่ ค. 10,000 บาท ในวันที่ 1 ก.ย. 25 ค. สลากหลังโอนตัวชำระหนี้ ง. ง.นำตัวนั้นไปขายลดให้ จ. และได้สลักหลังโอนให้ จ. ไป ถึง วันที่ 1 ก.ย. 25 อันเป็นวันถึงกำหนดใช้เงิน จ. ผู้ทรงยอมก่อนเวลาใช้เงินให้ ข. ผู้จ่ายไปใช้เงินใน วันที่ 1 ต.ค. 25 โดยที่ ก. ผู้สั่งจ่าย ค. และ ง. ผู้สลักหลังมิได้ตกลงหรือยินยอมด้วยในการผ่อน เวลาใช้เงินดังกล่าว ดังนี้ จ. ย่อมสิ้นสิทธิไล่เบี้ย ก. ผู้สั่งจ่าย, ค. และ ง. ผู้สลักหลัง ตามมาตรา 903, 906 และ 948

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 921/2501 ผู้ทรงตั๋วแลกเงินยอมผ่อนเวลาใช้เงินให้แก่ผู้รับรอง โดยมีได้ตกลงกับผู้สั่งจ่าย ผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิไล่เบี้ยผู้สั่งจ่าย ผู้สั่งจ่ายยอมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามตั๋วแลกเงินนั้น

ข้อสังเกต

(1) ถ้าคู่สัญญาคนก่อน ๆ คือผู้สั่งจ่ายและบรรดาผู้สลักหลังคนหนึ่งคนใดตกลงยินยอม ด้วยการผ่อนเวลาใช้เงิน ผู้นั้นย่อมไม่หลุดพ้นจากความรับผิดชอบเพราะการใช้เงิน

(2) การผ่อนเวลา เป็นความตกลงระหว่างผู้ทรงกับผู้จ่ายหรือผู้รับรองแม้ข้อตกลงนั้นจะ มิได้ทำเป็นหนังสือ จึงอาจมีการตกลงล่วงหน้าได้ แต่จะเป็นผลเสียต่อผู้ทรงต่อเมื่อได้ถึงวัน กำหนดใช้เงินแล้ว และมีการปฏิบัติต่อกันตามข้อตกลงนั้น

(3) การที่ผู้ทรงตัวเงินมิได้นำตัวไปยื่นต่อผู้จ่ายหรือผู้รับรองในวันถึงกำหนดใช้เงิน ในทันที ยังถือไม่ได้ว่าผู้ทรงได้ยินยอมผ่อนเวลาแล้ว เพราะว่ายังมิได้มีการตกลงในการผ่อนเวลา แก่กัน

(4) หลักทั่วไปในบทนี้ มีผลบังคับกับตั๋วแลกเงินเท่านั้น เพราะผลร้ายที่จะบังเกิดแก่ผู้ ทรงตามมาตรา 903 อยู่ในมาตรา 948 เรื่องตั๋วแลกเงิน ทั้งมาตรา 985 วรรคแรกเรื่องตั๋วสัญญาใช้เงิน และมาตรา 989 วรรคแรกเรื่องเช็ค ต่างก็มิได้บัญญัติให้นำมาตรา 948 นี้ไปใช้บังคับด้วย ดังนั้น แม้ว่ามาตรา 903 จะใช้คำว่า "ตัวเงิน" ก็ตาม ย่อมหมายถึงตั๋วแลกเงินเท่านั้น เพราะไม่มีผล บังคับไปถึงตั๋วสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย แต่ผู้ทรงก็ไม่ควรผ่อนวันใช้เงินตามตัวเงินอื่นเพราะ อาจเสียสิทธิไล่เบี้ยคู่สัญญาบางคนหรืออาจเสียสิทธิเพราะขาดอายุความฟ้องบังคับตามกฎหมาย ตัวเงินก็ได้

ตัวอย่าง

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 183/2511 การที่ผู้ทรงเลขที่ผู้ตั้งจ่ายเป็นคดีอาญาแล้วถอนฟ้องเสีย โดยยอมผ่อนเวลาให้ผู้ตั้งจ่ายใช้เงินตามเช็คนั้น ไม่เป็นเหตุให้ผู้สตกหรือผู้รับอาวัลหลุดพ้นจากความรับผิด เพราะต้องร่วมกันรับผิดต่อผู้ทรงตามมาตรา 967 อยู่แล้ว

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 422/2521 การที่ผู้ทรงตัวสัญญาใช้เงินยอมผ่อนเวลาให้กับผู้ออกตัวนั้น ไม่เป็นเหตุให้ผู้รับอาวัลหลุดพ้นจากความรับผิด เพราะผู้รับอาวัลยอมต้องผูกพันเป็นอย่งเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกัน จึงอยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นต้นเช่นเดียวกับผู้ออกตัวและไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้ค้ำประกันตามหลักทั่วไปในเรื่องค้ำประกัน

“ผู้ทรงต้องมีตัวเงินไว้ในครอบครองในสถานะใดสถานะหนึ่ง” ไว้ในครอบครอง โดยฐานเป็นผู้รับเงิน หรือเป็นผู้รับสตกหลัง ถ้าและเป็นตัวเงินส่งจ่ายให้แก่ผู้ถือ ผู้ถือก็นับว่าเป็นผู้ทรงเหมือนกัน

“ผู้ทรง” (Holder) หมายถึงผู้ถือหรือครอบครองตามความหมายในกฎหมายตัวเงิน หมายถึง ผู้มีสิทธิเรียกร้องให้คู่สัญญาที่ต้องรับผิดตามเนื้อความในตัวเงิน ผู้ทรงจึงอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของหนี้ตามมูลหนี้ในตัวเงินนั่นเอง ความจริงเข้าหนี้ตามตัวเงินหรือผู้มีสิทธิเรียกร้องตามตัวเงินไม่ได้หมายถึงผู้ทรงคนเดียว แต่รวมถึงทายาทโดยธรรมหรือโดยพิสัยกรรมของผู้ทรง (มาตรา 1599 ประกอบมาตรา 1600) และรวมถึงบุคคลผู้เข้ารับช่วงสิทธิของผู้ทรงด้วย เช่นผู้สตกหลังที่ถูกผู้ทรงบังคับให้ใช้เงิน ผู้รับอาวัลและผู้สตกเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าซึ่งถูกผู้ทรงไต่เบียดหรือฟ้องบังคับให้ใช้เงิน หากบุคคลดังกล่าวได้ใช้เงินให้ผู้ทรงไปแล้วยอมได้รับช่วงสิทธิของผู้ทรง ไปบังคับเอากับคู่สัญญาก่อน ๆ นั้น ได้ (ดูมาตรา 914, 940 วรรคท้าย, 958 วรรคแรก, 967 วรรค 3, 969 และ 970)

มาตรา 904 บัญญัติให้ผู้ทรงตัวเงิน มีลักษณะสำคัญ 2 ประการประกอบกันคือ มีตัวเงินไว้ในครอบครอง และ

ได้ครอบครองตัวเงินไว้ในฐานะหนึ่งฐานะใดใน 3 ฐานะคือ ฐานะผู้รับเงิน ฐานะผู้รับสลักหลัง หรือฐานะผู้ถือ

ถ้าขาดอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่เรียกว่าเป็นผู้ทรง ดังนั้นเพียงถูกระบุชื่อว่าเป็นผู้รับเงินหรือผู้รับสลักหลังตัวเงิน แต่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้ออกตัวฯ หรือผู้สลักหลังยังมีได้ส่งมอบตัวเงินให้ หรือเป็นผู้เก็บตัวตกหายได้ กรณีเหล่านี้ไม่ถือว่าเป็นผู้ทรงเพราะมิได้มีตัวเงินไว้ในครอบครองในขณะนั้น หรือเป็นผู้ทรงที่มีได้มีสิทธิในตัวเงินนั้น

ข้อสังเกต ต้องครอบครองตัวเงินนั้นไว้โดยสุจริตและไม่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ตามมาตรา 905

ตัวอย่างความเป็นผู้ทรงตามแนวคำพิพากษาฎีกา

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 1859/2511

จำเลยส่งจ่ายเช็คผู้ถือมอบให้โจทก์เพื่อชำระหนี้ โจทก์โอนเช็คคนนั้นต่อไป ผู้ได้รับโอนนำเช็คไปขอรับเงินจากธนาคาร ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ผู้รับโอนจึงโอนเช็คคืนให้โจทก์ โจทก์ยอมเป็นผู้ทรง จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยให้รับผิดชอบตามเช็คคนนั้นได้

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 939/2519

โจทก์รับเช็คพิพาทจากจำเลยที่ 2 เช็คดังกล่าวมีจำเลยที่ 1 เป็นผู้ส่งจ่าย และจำเลยที่ 2 เป็นผู้สลักหลัง เมื่อเช็คถึงกำหนดโจทก์นำเช็คไปเข้าบัญชีธนาคาร เพื่อเรียกเก็บเงิน แต่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์จึงได้คืนเช็คพร้อมใบคืนเช็คให้จำเลยที่ 2 และรับเช็คที่จำเลยที่ 2 ออกให้ใหม่แทนเช็คพิพาท ดังนี้ ถือว่าโจทก์สละการครอบครองเช็คพิพาทรวมทั้งสิทธิเรียกร้องตามเช็คคนนั้นแล้ว โจทก์จึงไม่เป็นผู้ทรงตามมาตรา 904 ไม่มีอำนาจฟ้องเรียกเงินตามเช็ค

(3) คำพิพากษาฎีกาที่ 2507/2520

เช็คส่งจ่ายเงินแก่ผู้ถือ ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเพราะบัญชีปิดแล้ว ผู้รับเช็คคนนั้นไปจากโจทก์ได้นำเช็คมาคืน โจทก์ โจทก์ยังเป็นผู้ทรงเช็ค โดยชอบ โจทก์ฟ้องเรียกเงินจากผู้สลักหลังได้ในอายุความ 1 ปี (มาตรา 1002)

(4) คำพิพากษาฎีกาที่ 2818/2523

จำเลยออกตั๋วสัญญาใช้เงินชนิดเปลี่ยนมือไม่ได้ให้โจทก์ โจทก์มอบตั๋วให้ ก. เพื่อประกันหนี้เงินกู้ แล้ว ก.มอบตั๋วให้จำเลยเพื่อค้ำประกันหนี้ จำเลยมีสิทธิยึดตัวเงินนั้นไว้ได้ เมื่อ

โจทก์ไม่มีตัวเงินไว้ในครอบครอง จึงมิได้อยู่ในฐานะผู้ทรงตัวนั้นแล้ว ไม่มีสิทธิฟ้องเรียกเงินตามตัวนั้นจากจำเลย

(5) คำพิพากษาฎีกาที่ 545/2536

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 904, 916 ป.วิ.พ. มาตรา 177

จำเลยที่ 1 สั่งจ่ายเช็คผู้ถือ โดยมิจำเลยที่ 2 เป็นผู้สลักหลัง และโจทก์เป็นผู้ถือเช็คพิพาท โจทก์ยอมเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904 และมีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสองให้รับผิดชอบตามเช็คได้ จำเลยทั้งสองให้การว่าได้ให้เช็คพิพาทแก่มารดาโจทก์เพื่อเป็นประกันหนี้ต่อมาจำเลยทั้งสองได้ชำระหนี้ครบถ้วนแล้วเช็คพิพาทจึงไม่มีมูลหนี้ เป็นคำให้การที่กล่าวถึงความเกี่ยวพันระหว่างจำเลยกับมารดาโจทก์ ซึ่งเป็นผู้ทรงคนก่อน เมื่อจำเลยทั้งสองไม่ได้ให้การต่อสู้ว่าโจทก์รับโอนเช็คพิพาทโดยคบคิดกัน ล้อฉลกับมารดาโจทก์ เท่ากับไม่ได้ยกมาตรา 916 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ขึ้นต่อสู้ จำเลยทั้งสองจึงต้องร่วมกันรับผิดชอบในความในเช็คโดยไม่ต้องวินิจฉัยว่าเช็คมีมูลหนี้หรือไม่

(6) คำพิพากษาฎีกาที่ 2418/2536

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 904 ป.วิ.พ. มาตรา 172

เช็คพิพาทเป็นเช็คสั่งจ่ายให้แก่ผู้ถือ โจทก์ ซึ่งเป็นผู้ถือเช็คพิพาทจึงเป็นผู้ทรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 904 และตามมาตรา 914 บัญญัติไว้ความว่าบุคคลผู้สั่งจ่ายยอมเป็นอันสัญญาว่า เมื่อตัวนั้นได้ยื่น โดยชอบแล้วจะมี ผู้ใช้เงินตามเนื้อความแห่งตัวถ้าและตัวแลกเงินนั้นเขาไม่เชื่อถือ โดยไม่ยอมจ่ายเงินผู้สั่งจ่ายก็จะใช้เงินแก่ผู้ทรง ซึ่งบทบัญญัติมาตรา 914 ดังกล่าวนี้มาตรา 989 บัญญัติให้นำมาบังคับให้เรื่องเช็คด้วยเมื่อโจทก์ในฐานะผู้ทรงได้นำเช็คพิพาทเข้าบัญชีเพื่อเรียกเก็บเงินและธนาคารตามเช็คปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องจำเลยซึ่งเป็นผู้สั่งจ่ายเช็คพิพาทให้ใช้เงินแก่โจทก์โดยไม่ต้องบรรยายฟ้องว่าโจทก์เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทในฐานะอย่างไรรับโอนมาจากใครเมื่อใด มีมูลหนี้เป็นมาอย่างไร ฟ้องโจทก์ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 วรรคสองแล้ว

(7) คำพิพากษาฎีกาที่ 2879/2536

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 193/30, 321, 904, 967

เช็คอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือขอม โอนให้แก่กัน โดยการส่งมอบเมื่อโจทก์ได้รับเช็คไว้ในครอบครอง โจทก์จึงเป็นผู้ทรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904 แม้โจทก์จะสลักหลังโอนเช็คให้แก่บริษัท ท.และบริษัทท. นำเช็คไปเรียกเก็บเงินจากธนาคารไม่ได้ ซึ่งถือว่าบริษัท ท. เป็นผู้เสียหายในขณะที่เช็ถูกปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายก็ตาม แต่เมื่อโจทก์ได้รับเช็คคืนมา โจทก์ก็ขอมมีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ทรงในการที่จะบังคับเอาแก่ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 967 วรรคสาม ประกอบมาตรา 989วรรคแรก โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง โจทก์ฟ้องคดีนี้ขึ้นเนื่องจากสัญญาซื้อขายลดเช็คที่จำเลยที่ 1 ทำไว้กับโจทก์ จึงมีอายุความฟ้องร้อง 10 ปี คดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ และเมื่อโจทก์ยังไม่ได้รับเงินตามเช็คเพราะธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน หนี้จึงไม่ระงับไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 321 วรรคสาม

(8) คำพิพากษาศึกษาที่ 4686/2536

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 900, 904, 914, 916, 989 ประกอบ วรรคแรก ป.วิ.พ. มาตรา 177 วรรคสอง

จำเลยเป็นผู้ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คให้แก่ผู้ถือ โจทก์เป็นผู้รับโอนเช็คพิพาทจึงเป็นผู้ทรงตาม ป.พ.พ. มาตรา 904 เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยผู้สั่งจ่ายจึงตกเป็นฝ่ายผิดนัดต้องรับผิดชอบชำระหนี้ตามเช็คแก่โจทก์พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ตาม ป.

พ.พ. มาตรา 900, 914, 989ประกอบ 224 วรรคแรก

การที่จำเลยให้การว่า ฟ้องโจทก์ไม่เป็นความจริง โจทก์บิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อนำมาฟ้องจำเลย เพราะเช็คพิพาทจำเลยได้สั่งจ่ายให้แก่ผู้มีชื่อไว้เป็นประกันในการกู้ยืมเงิน มีคำสั่งจ่ายเพื่อชำระหนี้ตามที่โจทก์อ้าง ความจริงแล้วโจทก์กับผู้มีชื่อที่โจทก์อ้างถึงไม่มีหนี้ต่อกัน โจทก์จึงมิใช่ผู้ทรงเช็คพิพาทโดยชอบคำให้การของจำเลยเป็นการต่อสู้โจทก์ผู้ทรงด้วยข้อต่อสู้อันอาศัยความเกี่ยวพันกันเฉพาะบุคคลระหว่างจำเลยกับผู้อื่นซึ่งเป็นผู้ทรงคนก่อน ๆ ตาม ป.

พ.พ. มาตรา 916ประกอบ 989 แต่คำให้การของจำเลยมิได้แสดงโดยชัดแจ้งในคำให้การว่าโจทก์ได้รับโอนเช็คพิพาทจากผู้มีชื่อ ซึ่งเป็นผู้ทรงคนก่อน ๆ ด้วยคบคิดกันฉ้อฉลจำเลยอย่างไร และที่จำเลยให้การว่าโจทก์มิใช่ผู้ทรงเช็คพิพาทโดยชอบ จำเลยก็มีได้อ้างเหตุที่โจทก์เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทไม่ชอบอย่างไร คำให้การของจำเลยจึงไม่ชอบด้วยป.วิ.พ. มาตรา 177 วรรคสอง ไม่ก่อให้เกิดประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี คดีจึงไม่ต้องสืบพยานของคู่ความ ศาลมีอำนาจวินิจฉัยเองได้

(9) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6468/2538

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 904, 914, 989 ป.วิ.พ. มาตรา 172 วรรคสอง

คำฟ้องของโจทก์ได้แสดงข้ออ้างแห่งข้อหาไว้ว่า จำเลยเป็นผู้ส่งจ่ายเช็คตามภาพถ่ายทำยฟ้อง สำนวนการจ่ายเงินให้แก่ผู้ถือในการชำระหนี้แก่โจทก์ โจทก์นำไปชำระหนี้แก่ผู้มีชื่อ เมื่อเช็คถึงกำหนดผู้มีชื่อนำเข้าบัญชีเรียกเก็บเงินจากธนาคาร แต่ธนาคารได้ปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์จึงชำระเงินตามเช็คแก่ผู้มีชื่อแล้วเข้าถือเอาเช็คไว้ในครอบครอง โจทก์จึงเป็นผู้ทรง โดยชอบด้วยกฎหมายจำนวนต้องรับผิดชอบชำระหนี้ตามเช็ค พร้อมทั้งดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จแก่โจทก์ กับมีคำขอบังคับให้จำเลยชำระหนี้ดังกล่าวแก่โจทก์ สภาพแห่งข้อหาตามคำฟ้องก็คือจำเลยเป็นผู้ส่งจ่ายเช็ค เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คดังกล่าวจำเลยในฐานะผู้ส่งจ่ายต้องรับผิดชอบชำระหนี้ตามเช็คพร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตรา 7.5 ต่อปีนับแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินแก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรง โดยฐานมีเช็คส่งจ่ายเงินให้ผู้ถืออยู่ในครอบครอง ทั้งคำฟ้องมีคำขอบังคับไว้แล้ว นับว่า โจทก์ได้แสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหา ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาพothที่จำเลยจะเข้าใจคำฟ้องได้แล้วว่า โจทก์เป็นผู้ทรงเช็คตามบทบัญญัติแห่ง ป.พ.พ.มาตรา 904 ฟ้องจำเลยในฐานะผู้ส่งจ่ายเช็คให้รับผิดชอบต่อโจทก์ตาม ป.พ.พ.มาตรา 914 ประกอบมาตรา 989 และรับผิดชอบดอกเบี้ยตาม มาตรา 224 คำฟ้องของโจทก์จึงครบถ้วนสมบูรณ์ตาม ป.วิ.พ.มาตรา 172 วรรคสอง แล้ว แม้โจทก์จะมีได้บรรยายในคำฟ้องว่า โจทก์ได้รับเช็คพิพาทมาด้วยมูลหนี้ใดและเหตุใด โจทก์จึงเข้าชำระหนี้และรับเอาเชิคนั้นมาทั้งคำฟ้องระบุแต่เพียงว่า รับเช็คมาจากผู้มีชื่อซึ่งจำเลยไม่อาจทราบได้ว่าผู้มีชื่อนั้นคือใคร ก็ไม่เป็นเหตุให้คำฟ้องของโจทก์ที่ชอบด้วยกฎหมายกลับกลายเป็นคำฟ้องเคลือบคลุมไปได้ เพราะข้อเท็จจริงดังกล่าวมิใช่สภาพแห่งข้อหาหรือข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาที่โจทก์จำเป็นต้องแสดงไว้ในคำฟ้อง

(10) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3509/2542

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 899, 904, 910, 921, 939, 940, 989 ป.วิ.พ. มาตรา 177

เช็คเป็นตราสารเปลี่ยนมือที่ต้องการความเชื่อถือในระหว่างผู้ส่งจ่ายและผู้ทรงทั้งหลายว่า เมื่อนำเช็คไปเรียกเก็บเงินแล้วจะมีการจ่ายเงินตามเช็ค ดังนั้นข้อกำหนดเงื่อนไขใด ๆ อันเป็นการห้ามหรือจำกัดการจ่ายเงินจะพึงมีได้จึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย

การที่จำเลยออกเช็คพิพาทโดยขีดเส้นสีดำไว้ในช่องวันที่ไว้เมื่อไม่มีทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจไว้ว่ากระทำได้ ข้อความดังกล่าวจึงไม่เป็นผลอย่างหนึ่งอย่างใดแก่เช็ค นั้น ตาม ป.พ.พ.มาตรา 899 กรณีถือว่าจำเลยออกเช็คโดยมิได้ลงวันออกเช็คไว้ เมื่อโจทก์ได้รับเช็คพิพาทมาและนำเข้าบัญชี โจทก์หรือเจ้าหน้าที่ธนาคารย่อมลงวันที่ในเช็คได้ตาม มาตรา 910 วรรคท้าย ประกอบมาตรา 989

จำเลยออกเช็คสั่งจ่ายระบุชื่อ บ.เป็นผู้รับเงิน แต่มิได้ขีดฆ่าคำว่า"หรือผู้ถือ" ออก แม้ จำเลยอ้างว่าประสงค์จะออกเช็คระบุชื่อ แต่ด้วยความไม่สันตของจำเลยจึงมิได้ขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออกก็ตาม ก็ต้องถือว่าเช็คพิพาทเป็นเช็คผู้ถือ

โจทก์ลงลายมือชื่อสลักหลังเช็คพิพาทซึ่งเป็นเช็คผู้ถือ มีผลเป็นการประกันหรืออวัลผู้สั่งจ่าย ตาม ป.พ.พ.มาตรา 921 ประกอบมาตรา 989 ซึ่งเป็นการอวัลตามผลของกฎหมาย มิใช่ การอวัลตามมาตรา 939 จึงไม่ต้องมีการเขียนข้อความระบุว่า ใช้ได้เป็นอวัลอีก

(11) คำพิพากษาฎีกาที่ 7977/2542

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 900, 904 ป.วิ.พ. มาตรา 208

เช็คพิพาทเป็นเช็คผู้ถือ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเป็นผู้ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายและประทับตรา สำคัญของจำเลยชำระหนี้ให้แก่บริษัท ข. ต่อมาบริษัท ข. ได้สลักหลังโอนขายลดให้โจทก์ โจทก์ จึงเป็นผู้ทรงและจำเลยผู้ลงลายมือชื่อของตน ในตัวเงินย่อมจะต้องรับผิดชอบตามเนื้อความในตัวเงิน นั้นตาม ป.พ.พ. มาตรา 900, 904 จำเลยหาอาจต่อสู้ผู้ทรงด้วยข้อต่อสู้อันอาศัยความเกี่ยวพัน เฉพาะบุคคลระหว่างตนกับผู้สั่งจ่ายหรือผู้ทรงคนก่อน ๆ นั้นได้ไม่ เว้นแต่การ โอนจะมีขึ้นด้วย คบคิดกันหรือผล ตาม ป.พ.พ. มาตรา 916, 989 คำขอให้พิจารณาคดีใหม่ของจำเลยกล่าวเพียงว่า มูลหนี้ในเช็คพิพาท ตามฟ้องได้มีการชำระหนี้ไปเสร็จสิ้นแล้วเท่านั้น ไม่ได้กล่าวโดยละเอียด ชัดแจ้งว่าจำเลยได้ชำระหนี้ให้แก่ใคร หากชำระให้ผู้ทรงคนก่อน โจทก์ได้รับโอนมาด้วยคบคิด กันหรือผลหรือไม่ อย่างไร จึงไม่ชอบด้วย ป.วิ.พ. มาตรา 208 วรรคสอง

(12) คำพิพากษาฎีกาที่ 349/2543

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 904, 988 (4) ป.วิ.อ. มาตรา 2 (4), 28

จำเลยสั่งจ่ายเช็คพิพาทซึ่งเป็นเช็คผู้ถือเพื่อชำระหนี้แก่โจทก์โดยจำเลยฝากเช็คไว้กับ ป. เพื่อมอบให้แก่โจทก์ เมื่อโจทก์ได้รับมอบเช็คจาก ป.แล้วโจทก์จึงเป็นบุคคลที่มีเช็คไว้ใน ครอบครองโดยฐานเป็นผู้รับเงินย่อมเป็นผู้ถือเช็ค โจทก์จึงเป็นผู้ทรงโดยชอบตาม ป.พ.พ.

มาตรา 904 ประกอบมาตรา 988 (4) แม้โจทก์จะมอบให้ผู้อื่นนำเช็คไปเรียกเก็บเงินแทน และธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ก็เป็นเพียงนำเช็คไปเรียกเก็บเงินแทน โจทก์เท่านั้น เมื่อไม่ปรากฏว่า โจทก์ได้มอบหรือโอนสิทธิอันเกิดแต่เช็คพิพาทให้แก่ผู้อื่นนั้นแล้ว โจทก์ก็ยังคงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทอยู่ในขณะที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์จึงเป็นผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีได้

(13) คำพิพากษาฎีกาที่ 2799/2543

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 900, 904 ป.วิ.พ. มาตรา 142, 183

เช็คพิพาทเป็นเช็คสั่งจ่ายให้แก่ผู้ถือ โจทก์เป็นผู้ถือเช็คพิพาทไว้ในครอบครอง โจทก์จึงเป็นผู้ทรงเช็ค ตาม ป.พ.พ.มาตรา 904 เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คพิพาท จำเลยผู้ลงลายมือชื่อในเช็คจะต้องรับผิดชอบตามเนื้อความในเช็ค ตาม มาตรา 900 เช็คพิพาทสูญหายไปขณะเก็บไว้ในลิ้นชักหน้ารถยนต์ขณะนำรถยนต์ไปจอดที่บริเวณตลาดอำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2539 นั้น จำเลยก็มีได้แจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจและขออายัดเช็คพิพาทไว้โดยทันทีในวันนั้น กลับได้ความว่าจำเลยเพิ่งจะไปแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจและขออายัดเช็คพิพาทที่ธนาคารในวันที่เช็คพิพาทถึงกำหนดการใช้เงินวันที่ 29 มกราคม 2539 ทั้ง ๆ ที่วันเกิดเหตุที่จำเลยอ้างว่าเช็คพิพาทสูญหายไปนั้นจำเลยอยู่ที่อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี อันเป็นที่ตั้งของธนาคารตามเช็คพิพาทอยู่แล้ว จำเลยน่าจะแจ้งความและขออายัดเช็คเสียเลยในวันเกิดเหตุเพราะนอกจากเช็คพิพาทจะสูญหายไปแล้วยังมีเช็คอีกฉบับหนึ่งตามที่จำเลยอ้างซึ่งถึงกำหนดการใช้เงินแล้วสูญหายไปในวันเดียวกันนั้นด้วย เพื่อธนาคารจะได้ระงับการจ่ายเงินตามเช็คที่ถึงกำหนดดังกล่าวได้ทันทีจำเลยจะได้ไม่เสียหาย แต่จำเลยซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านอยู่ที่หมู่ที่ 3 ตำบลหนองโสน อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ตำบลเดียวกันกับภูมิลำเนาของโจทก์และคนละจังหวัดกับที่เกิดเหตุที่อ้างว่าเช็คหาย กลับเพิ่งแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจและขออายัดเช็คที่หายเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2539 ตามเอกสารหมายเลข 1 และ 2 อันเป็นพิรุธและเมื่อพิจารณาคำเบิกความของนายวิชัย การสุจริตสมุห์บัญชีธนาคารตามเช็คพิพาทพยาน โจทก์ประกอบรายการบัญชีกระแสรายวันของจำเลยตามเอกสารหมายเลข 3 (ศาลจังหวัดสุพรรณบุรี) ปรากฏว่าก่อนวันที่ 29 มกราคม 2539 ซึ่งเป็นวันที่เช็คพิพาทถึงกำหนดการใช้เงินจำเลยไม่มีเงินอยู่ในบัญชี โดยในวันที่ 29 มกราคม 2539 นั้นเองจำเลยนำเงินเข้าบัญชีเท่ากับจำนวนเงินตามเช็คพิพาทคือ 65,000 บาทแล้วจำเลยก็สั่งอายัดเช็คพิพาทต่อธนาคาร ครั้นวันรุ่งขึ้นจำเลยก็ถอนเงินออกจากบัญชีจำนวน 50,000 บาท วันถัดไปจำเลยก็ถอนเงินออกจาก

บัญชีอีก 15,000 บาทจน ไม่มีเงินอยู่ในบัญชีของจำเลยเลย เสมือนเป็นการเตรียมการล่วงหน้าโดย การนำเงินเข้าบัญชีในวันเช็กพิพาทถึงกำหนดใช้เงินเพื่อเป็นหลักฐานในการต่อสู้ว่ามีเงินใน บัญชีพอจะจ่ายตามเช็กพิพาทได้และขออายัดเช็กพิพาทในวันนั้นแล้วก็ถอนเงินออกจากบัญชี หมดในสองวันต่อมา เจือสมกับทางนำสืบของโจทก์ที่ว่านางอนงค์นำเช็กพิพาทมาแลกเงินสด ไปจากโจทก์ซึ่งจำเลยก็ทราบว่าเป็นผู้ทรงเช็คก่อนเช็คถึงกำหนดใช้เงินนางอนงค์แจ้งให้ โจทก์นำเช็กพิพาทไปเข้าบัญชีวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2539 เพราะจำเลยนำเงินเข้าบัญชีไม่ทันครั้ง วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2539 โจทก์นำเช็กพิพาทไปเรียกเก็บเงิน ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินอ้างว่ามี คำสั่งให้ระงับการจ่ายเงิน โดยให้เหตุผลว่าเช็คหาย ตามเอกสารหมาย ป.จ.1 และป.จ.2 (ศาล จังหวัดสุพรรณบุรี) ขอนำสืบต่อผู้คดีของจำเลยเป็นพิรุธยอมไม่มีน้ำหนักที่จะรับฟังหักล้าง พยานหลักฐานของโจทก์ซึ่งได้รับประโยชน์จาก ป.พ.พ. มาตรา 900 และมาตรา 904 ที่บัญญัติ รับรองได้

เช็กพิพาทเป็นเช็คสั่งจ่ายให้แก่ผู้ถือช่อม โอนกันได้เพียงส่งมอบเช็คให้แก่กันผู้ถือเช็คไว้ ในครอบครองก็เป็นผู้ทรงเช็คโดยชอบด้วยกฎหมายตาม ป.พ.พ.มาตรา 904 แล้ว และแม้โจทก์ จะบรรยายฟ้องว่ารับเช็กพิพาทมาจากจำเลย แต่โจทก์นำสืบว่ารับเช็กพิพาทมาจาก อ.ก็ไม่ได้ทำให้ คดีของโจทก์รับฟังไม่ได้ เพราะแม้โจทก์ไม่บรรยายฟ้องว่า โจทก์รับเช็กพิพาทมาอย่างไร ก็ไม่ทำ ให้สิทธิของโจทก์ในฐานะผู้ทรงเช็คโดยชอบเสียไป

โจทก์รับเช็กพิพาทมาโดยมิได้ให้ อ.ผู้โอนสลักหลังก็เนื่องจากเช็กพิพาทเป็นเช็คอันสั่ง ให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ ซึ่งช่อม โอนไปเพียงส่งมอบให้แก่กัน การที่อ.จะไม่ได้ลงชื่อสลักหลังเช็กพิพาท หรือไม่ได้เข้าเบิกความเป็นพยานโจทก์ โดยจำเลยไม่ได้นำสืบถึงเหตุแห่งความไม่สุจริตของ โจทก์ดังกล่าวนี้ ยังไม่พอฟังว่า โจทก์เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทโดยไม่สุจริต

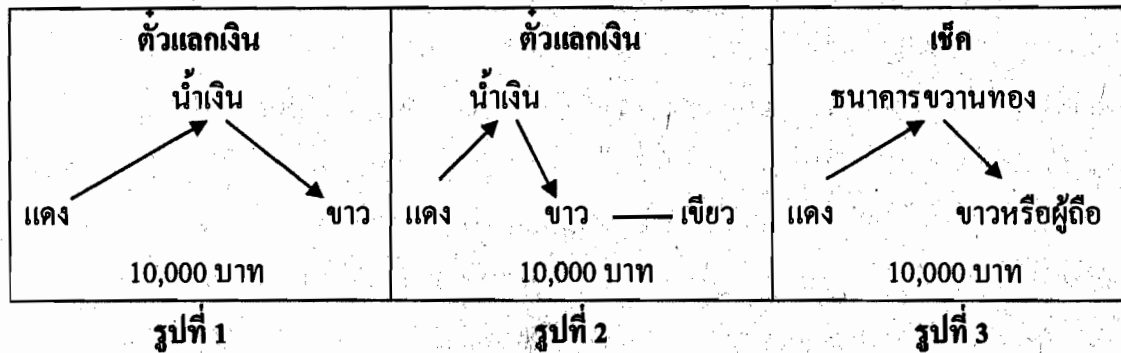
โจทก์เป็นผู้ทรงเช็คสั่งจ่ายแก่ผู้ถือซึ่งสามารถ โอนกันได้เพียงส่งมอบเช็คพิพาทเท่านั้น เมื่อไม่ปรากฏว่ามีประเด็นข้อต่อสู้ของจำเลยว่าการ โอนเช็คพิพาทดังกล่าวมีขึ้นด้วยคบคิดกันฉ้อ ฉล ดังนั้นหนี้ระหว่างจำเลยกับ อ.จะเป็นหนี้อะไรยอมไม่เป็นสาระในการวินิจฉัยคดีนี้

ผู้ทรงเงินแต่ละฐานะยอมเกิดขึ้นได้ดังนี้คือ

ผู้ทรงตัวเงินในฐานะเป็นผู้รับเงิน เกิดขึ้นได้ในกรณีที่ผู้สั่งจ่ายระบุชื่อหรือยี่ห้อผู้รับเงิน ลงไว้ในตัวเงิน เรียกว่า “ตัวระบุชื่อ” อนึ่ง ตัวเงินระบุชื่อมีอยู่ในตัวเงินทั้งสามประเภท

เช่น แดงออกตัวแลกเงินสั่งให้นำเงินจ่ายเงินแก่ขาวจำนวน 10,000 บาท โดยระบุหา

เป็นผู้รับเงิน แล้วมอบตัวนั้นให้เขาไป ดังนั้นเขาเป็นผู้ทรงตัวแลกเงินนั้นในฐานะเป็นผู้รับเงิน (รูปที่ 1)

ผู้ทรงตัวเงินในฐานะเป็นผู้รับสลักหลัง เกิดขึ้นได้ในกรณีที่ตัวระบุชื่อนั้นถูกสลักหลังและส่งมอบต่อไปอีก

เช่น ตัวอย่าง (1) ชาวผู้รับเงินได้ลงลายมือชื่อของตนสลักหลังโอนตัวนั้นให้แก่เขียวโดยระบุชื่อเขียวเป็นผู้รับสลักหลังหรือเป็นผู้รับประโยชน์ ดังนี้ *เขียว* เป็นผู้ทรงตัวแลกเงินนั้นในฐานะเป็นผู้รับสลักหลัง (รูปที่ 2)

(3) ผู้ทรงตัวเงินในฐานะผู้ถือ เกิดขึ้นได้ในกรณีที่ผู้ส่งจ่ายออกตัวเงินโดยมิได้ระบุชื่อผู้รับเงิน แต่ระบุให้จ่ายเงินแก่ “ผู้ถือ” หรือระบุชื่อผู้รับเงินแต่มิได้ขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก กรณีเช่นนี้มักปรากฏให้เห็นในรูปแบบของเช็คเป็นส่วนใหญ่ เรียกตัวชนิดนี้ว่า “ตัวผู้ถือ” อนึ่ง ตัวเงินผู้ถือ มีเฉพาะตัวแลกเงินและเช็คเท่านั้น

เช่น แดงออกเช็คสั่งธนาคารชวานทองจ่ายเงินให้ขาวจำนวนเงิน 10,000 บาท โดยมิได้ขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ในแบบพิมพ์ของเช็คนั้นออก แล้วส่งมอบเช็คนั้นให้ขาว ดังนี้ ขาวเป็นผู้ทรงเช็คนั้นในฐานะเป็นผู้ถือ หรือเป็นผู้ทรงเช็คผู้ถือ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 622/2512 เช็คที่ไม่ขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออกเป็นเช็คผู้ถือ) (รูปที่ 3)

จากการศึกษามาตรา 904 สรุปได้ว่าตัวเงินมี 2 ประเภท คือ ตัวระบุชื่อ และตัวผู้ถือ ตัว 2 ประเภทนี้มีวิธีการโอนแตกต่างกัน คือ

ตัวระบุชื่อ ผู้ทรงจะโอนได้ด้วยการสลักหลังและส่งมอบ (ดูมาตรา 917 วรรคแรก และ 919) ตัวระบุชื่อนั้นมีได้กับตัวเงินทั้ง 3 ประเภท (ดูมาตรา 909 (6), 983 (5) และ 988 (4))

ตัวผู้ถือ ผู้ทรงจะโอนได้ด้วยการส่งมอบ ไม่จำเป็นต้องสลักหลัง (มาตรา 918) ตัวผู้ถือนั้นมีเฉพาะตัวแลกเงินและเช็ค แต่ไม่มีในตัวสัญญาใช้เงิน (มาตรา 909 (6), 983 (5) และ 988 (4))

<p>“ตัวเงินระบุชื่อที่ถูกสลักหลังโอนจะเป็นผู้ทรงโดยชอบต่อเมื่อมีการสลักหลังไม่ขาดสาย”</p>	<p>มาตรา 905 ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 1008 บุคคลผู้ได้ตัวเงินไว้ในครอบครอง ถ้าแสดงให้ปรากฏสิทธิด้วยการสลักหลังไม่ขาดสาย แม้ถึงว่าการสลักหลังรายที่สุดจะเป็นสลักหลังลอยก็ตาม ท่านให้ถือว่าเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อใดรายการสลักหลังลอยมีสลักหลังรายอื่นตามหลังไปอีก ท่านให้ ถือว่าบุคคลที่ลงลายมือชื่อในการสลักหลังรายที่สุดนั้น เป็นผู้ได้ไปซึ่งตัวเงินด้วยการสลักหลังลอย อนึ่ง คำสลักหลังเมื่อขีดฆ่าเสียแล้วท่านให้ถือเสมือนว่ามีได้มีเลย</p>
<p>“ผู้ทรงต้องได้ตัวเงินนั้นมาโดยสุจริตและไม่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง”</p>	<p>ถ้าบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดต้องปราศจากตัวเงินไปจากครอบครอง ท่านว่าผู้ทรงซึ่งแสดงให้ปรากฏสิทธิของตนในตัวตามวิธีการดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น หากจำเป็นต้องสละตัวเงินไม่ว่าจะได้มาโดยสุจริตหรือได้มาด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง</p>
<p>“ผู้ทรงตัวเงินผู้ถือ ต้องได้รับโอนตัวมาโดยสุจริตและไม่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง”</p>	<p>อนึ่ง ข้อความในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้บังคับตลอดถึงผู้ทรงตัวเงินสั่งจ่ายให้แก่ผู้ถือด้วย</p>

มาตรา 905 วรรคแรก กล่าวถึงการสลักหลังซึ่งมีวิธีการและรายละเอียดอยู่ในมาตรา 917 วรรคแรก และมาตรา 919 ประกอบมาตรา 920 ควรที่จะทำความเข้าใจกับความหมายของการสลักหลังในเบื้องต้น

การสลักหลัง (An indorsement) คือการแสดงเจตนาของผู้ทรงซึ่งเป็นผู้รับเงินหรือเป็นผู้รับสลักหลังซึ่งประสงค์จะโอนสิทธิเรียกร้องตามตัวเงินระบุชื่อนั้น ไปยังผู้รับสลักหลัง ตามที่

มาตรา 917 วรรค แรก ประกอบมาตรา 985 วรรค แรก และมาตรา 989 วรรคแรกบัญญัติบังคับไว้ อันเป็นวิธีการโอนตั๋วแลกเงินระบุชื่อ ตัวสัญญาใช้เงิน และเช็คระบุชื่อนั้นเอง

อนึ่ง การสลักหลังโอนตั๋วเงินระบุชื่อ (Order Bills) มี 2 วิธี คือ สลักหลังเฉพาะและสลักหลังลอย

(1) สลักหลังเฉพาะ (Indorsement in specific) คือการที่ผู้สลักหลัง (ผู้ทรงเดิม) (Indorser) ลงลายมือชื่อของตนลงในตั๋วเงิน (จะเป็นด้านหน้าหรือด้านหลังก็ได้) พร้อมทั้งระบุชื่อผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลังลงไปด้วย (ตามมาตรา 919 วรรคแรก) และผู้ทรงในฐานะผู้รับสลักหลังอาจสลักหลังเฉพาะเพื่อโอนตั๋วเงินนั้นต่อไปตามวิธีการดังกล่าวได้เช่นเดียวกัน

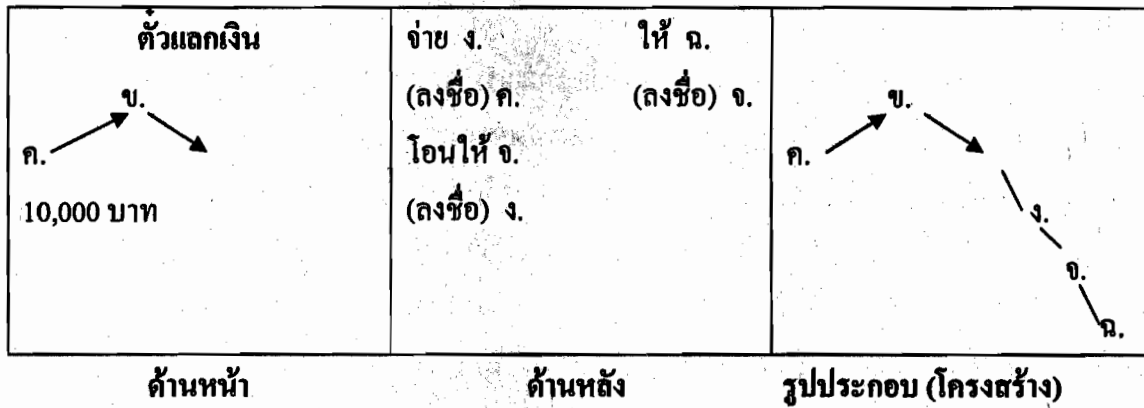
ข้อสังเกต ในทางปฏิบัติจะทำการสลักหลังด้านหลังตั๋วเงินภายในกรอบที่ธนาคารหรือสถาบันการเงินกำหนดไว้

(2) สลักหลังลอย (Indorsement in blank) คือการที่ผู้สลักหลัง (ผู้ทรงเดิม) ลงลายมือชื่อของตนโดยลำพังด้านหลังตั๋วเงิน โดยมีได้ระบุชื่อผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลังลงไปด้วย (ตามมาตรา 919 วรรคท้าย) ผู้ทรงในฐานะเป็นผู้ได้รับตั๋วเงินจากการสลักหลังลอย สามารถโอนตั๋วเงินนั้นต่อไปได้ 3 วิธี ตามมาตรา 920 วรรค 2 ดังนี้ ผู้ทรงตั๋วเงินระบุชื่อ ซึ่งเป็นผู้รับตั๋วเงินนั้นมาจากการสลักหลังลอย ข่อมได้สิทธิโอนตั๋วเงินระบุชื่อนั้นต่อไปได้ โดยไม่ต้องสลักหลัง กล่าวคือ สามารถโอนตั๋วเงินระบุชื่อต่อไปด้วยการส่งมอบธรรมดาเสมือนเป็นตั๋วเงินผู้ถือ (ตามมาตรา 920 วรรค 2 (3))

การสลักหลังไม่ขาดสาย (An Uninterrupted series of indorsement) หมายถึงการสลักหลังตั๋วเงิน โดยโอนรับช่วงติดต่อกันมาตามลำดับเหมือนกับลงบันไดทีละขั้นจนถึงมือ (อยู่ในความครอบครอง) ของผู้ทรงคนปัจจุบันโดยไม่ขาดตอน มักกล่าวว่า “การสลักหลังต่อเนื่องไม่ขาดสาย”

ตัวอย่างการสลักหลังไม่ขาดสาย เช่น ก. ออกตั๋วแลกเงินล่วงหน้าสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. 10,000 บาท ค. สลักหลังส่งมอบให้ ง. ง. สลักหลังเฉพาะระบุชื่อ จ. แล้วส่งมอบให้ จ. ต่อมา จ. สลักหลังเฉพาะระบุชื่อ ฉ. แล้วส่งมอบให้ ฉ. แสดงให้เห็นว่าการสลักหลังโอนตั๋วแลกเงินดังกล่าวต่อเนื่องกันมาเป็นลำดับจนถึง ฉ. (ดูรูปที่ 1)

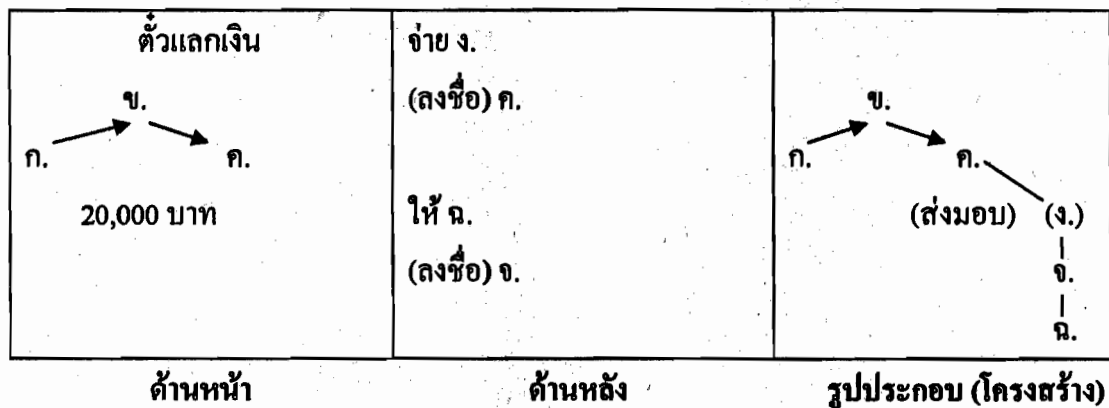
รูปที่ 1 การสลักหลังไม่ขาดสาย

ตัวอย่างการสลักหลังขาดสาย

เช่น ก. ออกตัวแลกเงินล่วงหน้าส่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ก. 20,000 บาท ก. สลักหลังโอน โดยระบุ ง. เป็นผู้รับประโยชน์ แล้ว ง. ได้ส่งมอบตัวเงินนั้นชำระหนี้ จ. ต่อมาปรากฏว่า จ. ได้ สลักหลังโอนตัวนั้นให้ ฉ. โดยไม่ปรากฏว่า จ. ได้รับสลักหลังโอนจาก ง. แต่อย่างไร แสดงให้เห็นว่าการสลักหลังโอนตัวแลกเงินดังกล่าวไม่ต่อเนื่องกันตามลำดับ แต่ขาดช่วงหรือขาดสาย ช่วงลายมือชื่อ ง. (ดูรูปที่ 2)

รูปที่ 2 การสลักหลังขาดสาย

อนึ่ง การเป็นผู้ทรงตัวเงินตามความหมายในมาตรา 904 นั้นอาจไม่ชัดเจนพอประกอบ กับมีการโอนตัวเงินนั้นต่อไปอีก มาตรา 905 จึงได้บัญญัติขยายความหมายของผู้ทรงให้เห็น

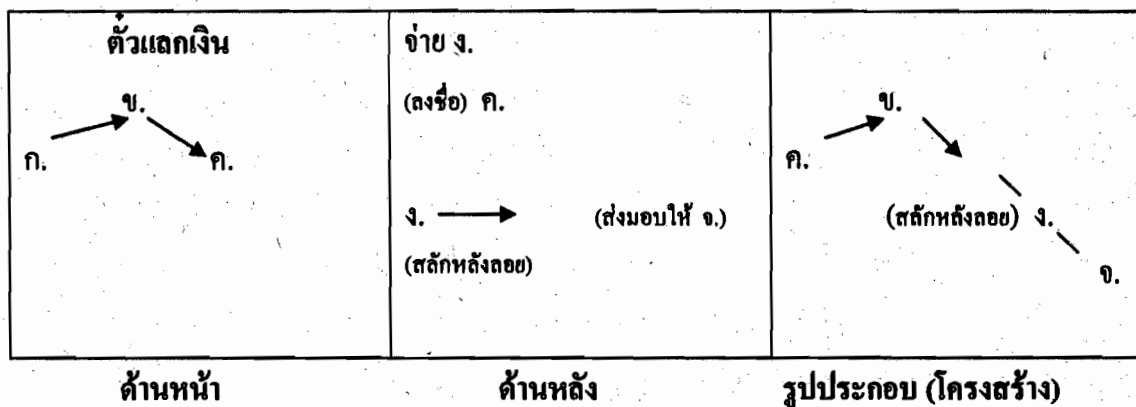
เด่นชัดขึ้นไปอีก โดยเน้นถึงการเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย(The Lawful holder) นั้นเป็นอย่างไร

ความในมาตรา 905 วรรคแรก กล่าวถึงผู้ทรงตัวเงินระบุชื่อในฐานะผู้รับสลักหลังอันเนื่องมาจากการโอนตัวเงินนั้นต่อกันมาจะเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อได้แสดงให้ปรากฏสิทธิว่าตัวเงิน (ระบุชื่อ) นั้นได้มีการสลักหลังโอนติดต่อกัน (ต่อเนื่องกัน) โดยไม่ขาดสาย (ในกรณีที่มีการสลักหลังโอนกันต่อ ๆ กันมาหลายราย) แม้ว่าจะมีการสลักหลังลอยไว้เป็นรายที่สุดหรือรายสุดท้ายก็ตาม ก็ให้ถือว่าผู้ที่ได้รับโอนมาจากการสลักหลังลอยนั้นเป็นผู้ทรงพิสูจน์สิทธิการได้ตัวเงินมาดังกล่าวเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย

ตัวอย่าง การโอนตัวเงินระบุชื่อที่มีการสลักหลังลอย

ออกตั๋วแลกเงินสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. (เป็นตัวระบุชื่อ ค.) ค. สลักหลังเฉพาะระบุชื่อ ง. แล้วส่งมอบตัวเงินนั้นให้ ง. ง. นำตัวนั้นไปขายลดให้แก่ จ. พร้อมทั้งสลักหลังลอยให้ จ. ดังนี้ ถ้า จ. พิสูจน์ได้ว่าตัวเงินนี้มีการสลักหลังไม่ขาดสาย แม้ว่าการสลักหลังรายที่สุดของ ง. อันเป็นการสลักหลังรายสุดท้ายจะเป็นสลักหลังลอยก็ตาม ก็ให้ถือว่า จ. ซึ่งเป็นผู้ได้รับโอนตัวเงินจาก ง. เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว (ดูรูปที่ 3)

รูปที่ 3 การสลักหลังรายที่สุด(สุดท้าย)เป็นสลักหลังลอย

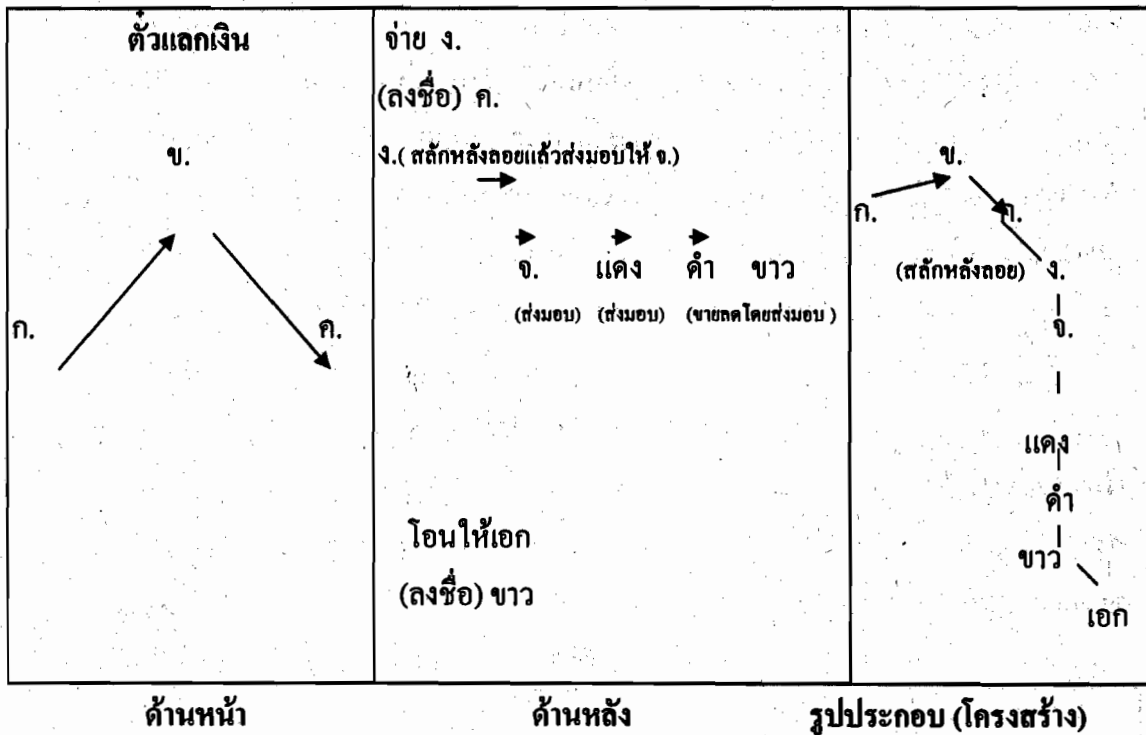

กรณีตัวอย่างตามรูปที่ 3 จะเห็นว่า จ. เป็นผู้ทรงที่ได้ตัวเงินมาจากการสลักหลังลอยของ ก. แม้ว่า ก. จะมีได้สลักหลังเฉพาะระบุ จ. เป็นผู้รับสลักหลังก็ตาม กฎหมายก็ได้บัญญัติให้ จ. เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว (มาตรา 905 วรรคแรก)

อนึ่ง ผู้ทรงซึ่งได้ตัวเงินมาจากการสลักหลังลอยย่อมมีสิทธิที่จะโอนตัวเงินนั้นต่อไปได้ เพียงด้วยการส่งมอบต่อ ๆ กันไป โดยไม่จำเป็นต้องสลักหลังแต่อย่างใด (ดูมาตรา 920 วรรค 2 (3))
ดังนี้ ผู้รับโอนตัวเงินระบุชื่อคนสุดท้ายก็เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน แต่ถ้ามีการสลักหลังโอนตัวเงินนั้นต่อไปอีก จึงเป็นการสลักหลังถัดจากสลักหลังลอย กฎหมายให้ถือว่าบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในการสลักหลังรายที่สุด (คือผู้ที่ลงลายมือชื่อสลักหลังถัดจากสลักหลังลอย) นั้นเป็นผู้ทรงที่ได้ตัวเงินนั้นมาจากผู้สลักหลังลอยโดยตรง นับว่าเป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดของกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อตัดความยุ่งยากในการนำสืบถึงการที่ตัวเงินระบุชื่อที่มีการสลักหลังลอยนั้น ได้ถูกโอนโดยส่งมอบต่อจากการสลักหลังลอยผ่านมือผู้ทรงหลายราย

เช่นจากตัวอย่างเดิม(ดูรูปที่ 3) จ. ผู้ทรงตัวเงินระบุชื่อที่ได้มาจากการสลักหลังลอยของ ก. ได้ใช้สิทธิของตนตามมาตรา 920 วรรค 2 (3) โดยส่งมอบตัวเงินนั้นให้แดง ต่อมาแดงส่งมอบตัวเงินนั้นชำระหนี้ให้ดำ และดำได้นำตัวเงินนั้นไปขายลดโดยการส่งมอบให้ขาว ขาวสลักหลังตัวเงินนั้นชำระหนี้เอก โดยระบุชื่อเอกแล้วมอบตัวเงินให้เอกไป ดังนี้ กฎหมายให้ถือว่าขาวเป็นผู้ลงลายมือชื่อในการสลักหลังรายที่สุด เพราะได้ลงลายมือชื่อของตนสลักหลังถัดจากลายมือชื่อ ก. ที่สลักหลังลอยไว้ จึงถือว่าขาวเป็นผู้ทรงที่ได้ตัวนั้นมาจาก ก. โดยตรง โดยไม่ผ่านมือ จ. แแดงและดำเลย ทั้งนี้เพราะ จ. แแดงและดำได้โอนตัวเงินระบุชื่อนั้น โดยส่งมอบตามมาตรา 920 วรรค 2(3) กรณีย่อมไม่มีลายมือชื่อของบุคคลทั้งสามปรากฏอยู่ในตัวนั้นซึ่งถ้าไม่ถือเช่นนี้แล้ว ตัวระบุชื่อที่ออกและโอนมานั้นจะขาดสาย แต่กรณีนี้มาตรา 905 วรรคแรกบัญญัติว่าไม่ขาดสาย โดยให้ถือว่าขาวเป็นบุคคลผู้ซึ่งได้ตัวเงินระบุชื่อนั้นมาจาก ก. โดยตรง เมื่อขาวเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ต่อมาขาวได้สลักหลังเฉพาะโดยระบุชื่อเอกแล้วโอนตัวเงินนั้นให้เอก ดังนี้ เอกย่อมเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกัน กล่าวคือเป็นผู้ทรงแทนที่ขาวและขาวกลายเป็นผู้สลักหลังต่อไปให้เอก (โปรดดูรูปที่ 4)

รูปที่ 4 การสลักหลังต่อจากสลักหลังลอย

จะสังเกตได้ว่าการสลักหลังโอนตัวเงินระบุชื่อตามตัวอย่างในรูปที่ 3 และ 4 นั้น กฎหมายบัญญัติเป็นข้อสันนิษฐานว่าเป็นการสลักหลังไม่ขาดสาย ดังนั้น เอกจึงเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย หากตัวแลกเงินนั้นขาดความเชื่อถือเพราะไม่มีการรับรองหรือไม่จ่ายเงิน (ดูมาตรา 914 และ 959) เอกผู้ทรงข้อมมีสิทธิทำคำคัดค้านและมีสิทธิไล่เบี้ยหรือฟ้องบังคับการใช้เงินเอากับผู้มีลายมือชื่อในตัวแลกเงินระบุชื่อดังกล่าวได้แก่ ก. ค. ง. และขาว (มาตรา 900 วรรคแรก, 914, 959 และ 967 วรรคแรก) สำหรับ บ. ผู้จ่ายเมื่อยังมีได้รับรองตัวแลกเงินนั้นก็ยังไม่ต้องผูกพันรับผิดชอบ (มาตรา 900 วรรคแรก, 931 และ 937) สำหรับ จ. แแดงและคำต่างก็มีได้ลงลายมือชื่อในตัวเงินนั้น จึงไม่ต้องผูกพันรับผิดชอบ (มาตรา 900 วรรคแรก)

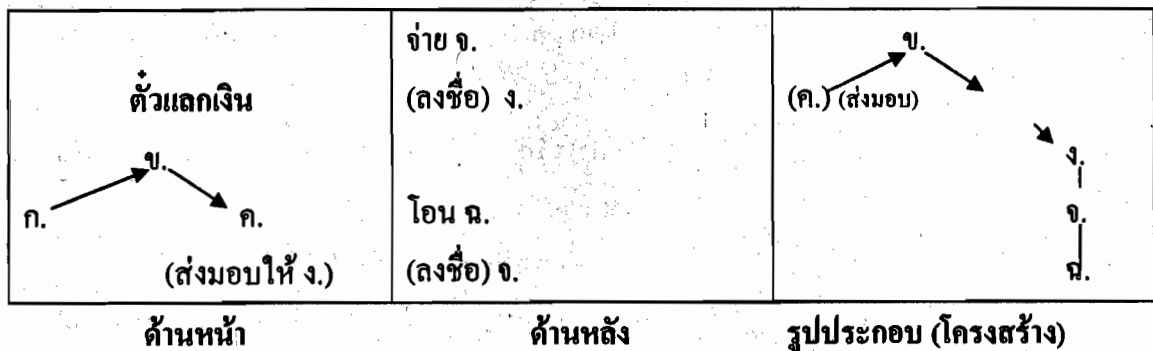
อย่างไรก็ตามการโอนตัวเงินระบุชื่อนั้นต้องทำตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย จึงจะถือเป็นการโอนถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวคือ การโอนตัวระบุชื่อนั้น ผู้โอนต้องสลักหลังและส่งมอบต่อ ๆ กันมา จะส่งมอบเพียงลำพังไม่ได้ (มาตรา 917 วรรคแรก) จึงจะนับได้ว่าเป็นการ

โอนติดต่อกันไม่ขาดสาย เว้นแต่ผู้โอนนั้นจะได้ตัวเงินระบุชื่อจากการที่ผู้โอนคนก่อนสลักหลัง
 ทยให้ (มาตรา 920 วรรค 2 (3)) ย่อมเลือกที่จะโอนโดยส่งมอบก็ได้ดังตัวอย่างในรูปที่ 3 และ 4
 ดังกล่าว ดังนั้น ถ้าตัวเงินระบุชื่อบริษัทได้มีการโอนไม่ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 917
 วรรคแรก เช่น ส่งมอบตัวระบุชื่อโดยมิได้สลักหลังโอนให้แก่กัน กรณีย่อมเป็นการโอนตัวเงิน
 ระบุชื่อโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้ต่อมาจะมีการโอนถูกต้องตามกฎหมายต่อเนื่องกันมาเป็น
 ลำดับจนถึงผู้ทรงก็ตาม ย่อมถือว่าตัวเงินนั้นได้ขาดสายตรงที่มีการโอนไม่ถูกต้องนั้นแล้ว ดังนั้น
 ผู้ทรงจึงไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าตนได้ตัวเงินระบุชื่อนั้นมาจากการโอนต่อเนื่องไม่ขาดสายได้ จึง
 ไม่เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมไม่สามารถบังคับไล่เบี้ยคู่สัญญาคนใดได้

ตัวอย่าง

ออกตัวแลกเงินสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. โดยระบุชื่อ ค. เป็นผู้รับเงิน ต่อมา ค. ส่งมอบตัว
 เงินระบุชื่อนั้นชำระหนี้ ง. ง. สลักหลังเฉพาะโดยระบุชื่อ จ. แล้วส่งมอบตัวเงินนั้นให้ จ. จ.
 สลักหลังเฉพาะตัวเงินนั้นนำไปขายลดให้ ฉ. ดังนี้ให้วินิจฉัยว่า ฉ. เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วย
 กฎหมาย (มาตรา 905 วรรคแรก) หรือไม่ (รูปที่ 5)

รูปที่ 5

จะเห็นได้ว่า ค. โอนโดยส่งมอบตัวระบุชื่อนี้ให้ ง. โดยไม่ถูกต้องตามมาตรา 917 วรรค
 แรก จึงไม่มีลายมือชื่อ ค. ปรากฏในตัวเงิน อยู่ๆ ก็มีลายมือชื่อ ง. สลักหลังโอนให้ จ. แม้การ
 โอนต่อมาจะถูกต้องจนถึง ฉ. ฉ. ก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าตัวเงินนี้มีการ โอนต่อเนื่องกันโดยไม่
 ขาดสาย เพราะตัวเงินระบุชื่อดังกล่าวได้ขาดสายเสียแล้วตั้งแต่แรก เป็นเพราะ ค. มิได้สลักหลัง
 โอนให้ ง. ดังนั้น ฉ. จึงไม่เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 905 วรรคแรก กรณีย่อม

ไม่มีสิทธิฟ้องบังคับเอากับ ก. ง. และ จ. ได้เลย ทั้งที่มีลายมือชื่อ ก. ง. และ จ. ในตัวเงินนั้น รวมทั้ง ข. และ ค. ซึ่งต่างก็มีได้ลงลายมือชื่อในตัวเงินระบุชื่อนั้นด้วย

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1952/2537

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 904, 905

จำเลยสั่งจ่ายเช็คระบุชื่อ ช. เป็นผู้รับเงินและขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออก แม้ ช. จะลงลายมือชื่อไว้ด้านหลังเช็คแต่ไม่ได้ความว่าลงชื่อไว้ในฐานะอะไร การที่โจทก์มีเช็คไว้ในครอบครอง แต่โจทก์ไม่สามารถแสดงให้ปรากฏสิทธิด้วยการสลักหลังไม่ขาดสาย ยังถือไม่ได้ว่าโจทก์เป็นผู้ทรงเช็ค โดยชอบด้วยกฎหมาย

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6005/2539

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 905 ป.วิ.พ. มาตรา 177 วรรคสอง

จำเลยให้การเพียงว่า จำเลยสั่งจ่ายเช็คพิพาทให้ จ. ต่อมาจ. ทำเช็คพิพาทหายไป จึงไปแจ้งความไว้ที่สถานีตำรวจและจำเลยได้แจ้งอายัดเช็คต่อธนาคารไว้ ต่อมา จ. ทราบว่าเช็คพิพาทถูกลักไปและอยู่ที่โจทก์ จ. แจ้งให้โจทก์ทราบ โจทก์รับว่าจะคืนเช็คให้ แต่กลับนำเช็คมาฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ ซึ่งโจทก์ทราบคืออยู่แล้วว่าโจทก์ไม่ใช่ผู้ทรงโดยสุจริตและชอบด้วยกฎหมาย เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ดังนี้ คำให้การของจำเลยดังกล่าวไม่ได้ระบุโดยชัดแจ้งว่าขณะที่โจทก์ได้รับโอนเช็คพิพาทมานั้น โจทก์รู้ว่าเป็นเช็คที่ถูกลักมาหรือโจทก์ได้มาโดยทุจริตหรือด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงอย่างไร เป็นคำให้การที่มีได้ปฏิเสธ โดยชัดแจ้ง ไม่ชอบด้วย ป.วิ.พ. มาตรา 177 วรรคสอง ไม่ก่อให้เกิดประเด็นที่จะวินิจฉัยว่าโจทก์ได้รับโอนเช็คพิพาทมาโดยทุจริตหรือด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงที่จะต้องสละเช็คพิพาทนั้น ตาม ป.พ.พ. มาตรา 905 วรรคสองและวรรคสาม จึงไม่มีเหตุที่จะให้รับฟังได้ว่าโจทก์เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทโดยไม่สุจริตหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(3) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1084/2542

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 905 ป.วิ.อ. มาตรา 192 พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4

จำเลยสั่งจ่ายเช็คพิพาทมอบแก่โจทก์เพื่อชำระหนี้ โจทก์จึงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาท เมื่อเช็คถึงกำหนด แม้โจทก์จะนำเข้าบัญชีมารดาโจทก์เพื่อเรียกเก็บเงินและถูกระงับการปฏิเสธการจ่ายเงิน ก็เป็นเพียงการนำเช็คเข้าเรียกเก็บเงินโดยอาศัยบัญชีของมารดาแทนเท่านั้น เมื่อโจทก์มิได้มอบหรือโอนสิทธิอันเกิดแต่เช็คพิพาทให้แก่มารดาโจทก์ โจทก์จึงยังคงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทอยู่ในขณะที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน และเป็นผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีได้ การที่โจทก์เป็นผู้ทรงเช็คพิพาท นำเช็คดังกล่าวเรียกเก็บเงินที่ธนาคารตามเช็ค เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คโจทก์จึงเป็นผู้เสียหาย ฉะนั้น ไม่ว่าโจทก์จะนำเช็คเข้าบัญชีของโจทก์เองเพื่อเรียกเก็บเงิน หรือเข้าบัญชีของผู้อื่นเพื่อเรียกเก็บเงินแทนก็เป็นเพียงรายละเอียดในการนำเช็คเข้าบัญชีเพื่อเรียกเก็บเงินเท่านั้น ข้อแตกต่างดังกล่าวจึงมิใช่แตกต่างในข้อสาระสำคัญอันจะเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องได้

(4) คำพิพากษาฎีกาที่ 1084/2542

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 905 ป.วิ.อ. มาตรา 192 พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 มาตรา 4

จำเลยสั่งจ่ายเช็คพิพาทมอบแก่โจทก์เพื่อชำระหนี้ โจทก์จึงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาท เมื่อเช็คถึงกำหนด แม้โจทก์จะนำเข้าบัญชีมารดาโจทก์เพื่อเรียกเก็บเงินและถูกระงับการปฏิเสธการจ่ายเงิน ก็เป็นเพียงการนำเช็คเข้าเรียกเก็บเงินโดยอาศัยบัญชีของมารดาแทนเท่านั้น เมื่อโจทก์มิได้มอบหรือโอนสิทธิอันเกิดแต่เช็คพิพาทให้แก่มารดาโจทก์ โจทก์จึงยังคงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทอยู่ในขณะที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน และเป็นผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีได้ การที่โจทก์เป็นผู้ทรงเช็คพิพาท นำเช็คดังกล่าวเรียกเก็บเงินที่ธนาคารตามเช็ค เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คโจทก์จึงเป็นผู้เสียหาย ฉะนั้น ไม่ว่าโจทก์จะนำเช็คเข้าบัญชีของโจทก์เองเพื่อเรียกเก็บเงิน หรือเข้าบัญชีของผู้อื่นเพื่อเรียกเก็บเงินแทนก็เป็นเพียงรายละเอียดในการนำเช็คเข้าบัญชีเพื่อเรียกเก็บเงินเท่านั้น ข้อแตกต่างดังกล่าวจึงมิใช่แตกต่างในข้อสาระสำคัญอันจะเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องได้

(5) คำพิพากษาฎีกาที่ 6842/2537

ชื่อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 904, 905, 914, 916, 989 ป.วิ.พ. มาตรา 142, 177 วรรคสอง, 242, 247

เช็คพิพาทสั่งจ่ายให้แก่ผู้ถือ โจทก์เป็นผู้รับโอนเช็คพิพาทมาจึงเป็นผู้ถือ ย่อมเป็นผู้ทรง
ตาม ป.พ.พ. มาตรา 904 มีอำนาจฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบตามเช็คได้ จำเลยไม่อาจต่อสู้โจทก์ด้วยข้อ
ต่อสู้อันอาศัยความเกี่ยวพันกันเฉพาะบุคคลระหว่างตนกับผู้ทรงคนก่อน เว้นแต่การ โอนจะมีขึ้น
ด้วยคบคิดกันหรือผลตามมาตรา 916 ประกอบด้วยมาตรา 989

ที่จำเลยให้การว่า ผู้มีชื่อ พ. และ โจทก์ได้ร่วมกันฉ้อฉลจำเลยโดยผู้มีชื่อได้มอบเช็ค
ให้ พ. โดยทุจริต โดยไม่มีมูลหนี้ต่อกันเพื่อให้ พ. โอนเช็คพิพาทให้โจทก์โดยไม่มีมูลหนี้
เช่นเดียวกันนั้น ไม่ปรากฏในคำให้การของจำเลยว่าโจทก์รับโอนเช็คพิพาทโดยคบคิดกันฉ้อ
ฉล คำให้การของจำเลยจึงไม่ขัดแย้งว่าโจทก์รับโอนเช็คพิพาทโดยคบคิดกันฉ้อฉลอย่างไร จึง
ไม่เป็นข้อต่อสู้ที่จำเลยจะยกขึ้นใช้ขึ้น โจทก์ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 905 และมาตรา 916 จำเลยเป็น
ผู้สั่งจ่ายเช็คพิพาทต้องรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คให้แก่โจทก์ตาม มาตรา 914

ศาลล่างทั้งสองพิพากษาให้จำเลยชำระดอกเบี้ยนับแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน
ตามเช็คแต่ละฉบับเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จโดยมิได้กำหนดให้ดอกเบี้ยนับแต่วันที่
ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คแต่ละฉบับถึงวันฟ้องรวมไม่เกินจำนวนที่โจทก์ขอ ศาลฎีกา
เห็นสมควรแก้ไขได้

(6) คำพิพากษาฎีกาที่ 4768/2543

ข้อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 904, 905, 916, 921, 940 วรรคหนึ่ง, 989 ป.วิ.พ. มาตรา 172
วรรคสอง

จำเลยที่ 1 ให้การแต่เพียงว่า จำเลยที่ 2 กับโจทก์ได้ร่วมกันกระทำการ โดยไม่
ทุจริต กล่าวคือ จำเลยที่ 2 ได้โอนเช็คพิพาททั้งสองฉบับและฉบับอื่นให้แก่โจทก์ด้วยคบคิดกัน
ฉ้อฉล โดยที่จำเลยที่ 2 มิได้เป็นหนี้โจทก์ โจทก์จึงมิใช่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย คำให้การ
ดังกล่าวเป็นเพียงคำให้การปฏิเสธที่ไม่มีรายละเอียดแห่งการปฏิเสธว่า คบคิดกันฉ้อฉล
อย่างไร จำเลยที่ 1 จึงไม่อาจนำพยานเข้าสืบตามข้อต่อสู้ได้ อย่างไรก็ตามคำให้การที่ว่า จำเลย
ที่ 2 มิได้เป็นหนี้โจทก์ โจทก์จึงมิใช่ผู้ทรงโดยชอบ เท่ากับจำเลยที่ 1 ต่อสู้ว่าสิทธิของ โจทก์ที่ได้
เช็คมานั้นไม่สมบูรณ์ ซึ่งทำให้โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกเงินตามเช็คที่ฟ้องในฐานะผู้ทรงเนื่องจากไม่
มีมูลหนี้นั่นเอง จำเลยที่ 1 ย่อมกล่าวอ้างและนำสืบได้เพราะเป็นการยกข้อต่อสู้ที่มีต่อโจทก์ซึ่ง
เป็นผู้ทรงคนปัจจุบัน มิใช่ข้อต่อสู้ที่จำเลยที่ 1 มีต่อผู้ทรงคนก่อน ๆ อันจะเป็นการขัดต่อ
มาตรา 916

(7) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2940/2547

ข้อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 904, 905, 1008, 1270

เช็คพิพาทเป็นเช็คขีดคร่อมเฉพาะระบุส่งจ่ายเงินให้แก่บริษัท ชู. มิใช่เช็คผู้ถือ ดังนั้นบริษัท ชู. ซึ่งเป็นผู้ทรง เท่านั้นที่จะทำสัญญาขายลดและสลักหลังโอนเช็คพิพาทให้แก่โจทก์ได้ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าสัญญาขายลดเช็ค เอกสารหมาย จ.3 กระทำขึ้นหลังจากที่บริษัท ชู. ได้จดทะเบียนเลิกบริษัทและจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีตาม ป.พ.พ. มาตรา 1270 วรรคสอง อันถือได้ว่า บริษัท ชู. ได้สิ้นสภาพนิติบุคคลไปแล้ว สัญญาขายลดเช็คดังกล่าวจึงไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย ทั้งการที่ ธ. และ ส. ลงลายมือชื่อสลักหลังและประทับตราบริษัท ชู. จำกัด ในเช็คพิพาทให้ แก่โจทก์ ก็เป็นการสลักหลังโอนโดยปราศจากอำนาจ ย่อมเป็นอันใช้ไม่ได้เลยตาม ป.พ.พ. มาตรา 1008 โจทก์จึงเป็น ผู้ที่ได้รับเช็คพิพาทมาโดยการสลักหลังที่ขาดสาย โจทก์ย่อมไม่ใช่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายตาม ป.พ.พ. มาตรา 904, 905 จำเลยทั้งสามในฐานะผู้ส่งจ่ายจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

(8) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2784/2548

ข้อกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 5, 224 วรรคหนึ่ง, 900, 905, 910, 914, 916, 989 ป.วิ.พ. มาตรา 177 วรรคสอง

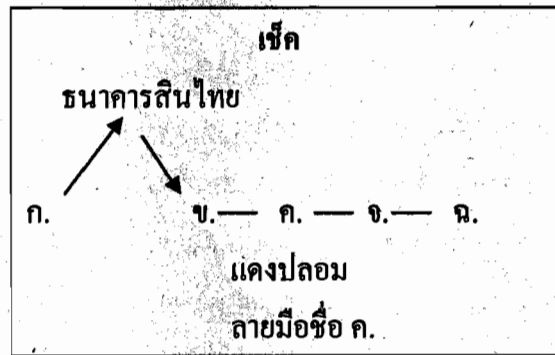
จำเลยให้การว่า โจทก์และจำเลยไม่มีนิติสัมพันธ์ต่อกัน จำเลยส่งจ่ายเช็คพิพาทให้ ช. เพื่อเป็นหลักประกัน ช. และ โจทก์ได้ร่วมกันนำเช็คดังกล่าวไปลงวันที่แล้วนำไปเรียกเก็บเงินนั้น เป็นคำให้การที่ไม่แสดงโดยชัดแจ้งว่า โจทก์คบคิดกับ ช. นำเช็คดังกล่าวไป จึงไม่มีประเด็นเรื่องการ โอนด้วยคบคิดกันนำเช็คตาม มาตรา 916 ที่จะนำสืบ เมื่อเช็คพิพาทเป็นตราสารที่โอนเปลี่ยนมือกันได้ ช. ผู้ทรงยอมมีสิทธิโอนเช็คพิพาทให้โจทก์โดยโจทก์หาจำต้องมีนิติสัมพันธ์กับจำเลย ทั้งเช็คพิพาทส่งจ่ายให้ผู้ถือ เบื้องต้นต้องถือว่าโจทก์ผู้ทรงรับโอนเช็คพิพาทมาโดยสุจริตตาม ป.พ.พ. มาตรา 5 โจทก์ย่อมมีสิทธิที่จะจดวันออกเช็คตามที่ถูกต้องแท้จริงลงในเช็คพิพาทซึ่งจำเลยไม่ลงวันส่งจ่ายได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 910 วรรคท้าย ประกอบมาตรา 989 จำเลยผู้ส่งจ่ายเช็คพิพาทต้องรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คให้แก่โจทก์ตาม มาตรา 914

สำหรับข้อความที่ว่า “ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 1008” นั้นหมายความว่า มาตรา 905 ทั้งหมดอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 1008 (เป็นเรื่องตัวเงินที่มีลายมือชื่อคนหนึ่งคนใด เป็นลายมือชื่อปลอม หรือเป็นลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจ ให้ถือว่าลายมือชื่อนั้น ๆ เสีย ไป ใช้ไม่ได้) ดังนั้น การลงลายมือชื่อสลักหลังโอนตัวเงินระบุชื่อโดยต่อเนื่องไม่ขาดสายนั้น ลายมือชื่อกดังกล่าวจะต้องไม่เป็นลายมือชื่อปลอมหรือไม่เป็นลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจ ด้วย ถ้ามีลายมือชื่อปลอมหรือลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจปรากฏอยู่ในการสลักหลังราย หนึ่งรายใด การสลักหลังนั้นย่อมขาดสายลงตรงที่ลายมือชื่อปลอมหรือลายมือชื่อที่ลงโดย ปราศจากอำนาจนั้น(คำพิพากษาฎีกาที่ 2274/2534) แต่ผู้ทรงยังไม่ถึงกับต้องเสียสิทธิไล่เบียดไป ทั้งหมด เพราะตัวเงินที่มีลายมือชื่อปลอมหรือลงโดยปราศจากอำนาจนั้นไม่กระทบกระทั่งไปถึง ความสมบูรณ์ของลายมือชื่อคนอื่น (มาตรา 1006) และถ้าผู้ทรงมิได้อ้างอิงอาศัยลายมือชื่อปลอม หรือลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจไปบังคับไล่เบียดเขาแล้ว ผู้ทรงย่อมมีสิทธิบังคับไล่เบียด คู่สัญญาในส่วนที่อยู่หลังลายมือชื่อปลอมหรือลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจได้ (มาตรา 1008)

ตัวอย่าง

ก.ออกเช็คล่วงหน้าสั่งธนาคารสินไทยให้จ่ายเงินแก่ ข. และขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก แสดงว่าเป็นเช็คระบุชื่อ(Order cheque) ต่อมา ข. นำเช็คนั้นไปขายลดแล้วสลักหลังส่งมอบเช็ค ให้ ค. ค. ทำเช็คตกหายไปโดยไม่รู้ตัว แดงเก็บเช็คนั้นได้แล้วปลอมลายมือชื่อ ค. สลักหลังโอน เช็คนั้นชำระหนี้ จ. จ. รับเช็คนั้นไว้โดยสุจริตและไม่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ต่อมา จ. สลักหลังโอนเช็คนั้นชำระหนี้ ฉ. ฉ. นี้ ถือว่าการโอนเช็كدังกล่าวได้ขาดสายตรงลายมือชื่อ ค. เพราะแดงปลอมลายมือชื่อ ค. ฉ. นี้ ฉ. ไล่เบียด ก. ข. และ ค. ไม่ได้ แต่ ฉ. ยังคงเป็นผู้ทรงโดยชอบ ในการที่จะไล่เบียดเอากับแดง ผู้ปลอมฯ และ จ. ผู้สลักหลังภายหลังลายมือชื่อที่ปลอมได้ (มาตรา 905 วรรคแรกประกอบมาตรา, 1008 วรรคแรก) (ดูรูปที่ 6)

รูปที่ 6

จากหลักกฎหมายและตัวอย่างดังกล่าว อาจสรุปได้ว่าตัวเงินระบุชื่อที่มีการสลักหลังโอนต่อ ๆ กันมาหลายทอดนั้น อาจขาดสายได้ใน 2 กรณี คือ ขาดสายเพราะทำการโอนตัวเงินระบุชื่อไม่ถูกต้อง (มาตรา 905 วรรคแรก, 917 วรรคแรก และมาตรา 919 ประกอบมาตรา 920) และขาดสายเพราะลายมือชื่อผู้สลักหลังรายหนึ่งรายใดเป็นลายมือชื่อปลอมหรือเป็นลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจ (มาตรา 905 วรรคแรกประกอบมาตรา 1008 วรรคแรก)

กรณีที่มีการสลักหลังโอนตัวเงินขาดสายเพราะทำการโอนไม่ถูกต้อง ผู้ทรงฟ้องไล่เบี้ยใครตามกฎหมายตัวเงินไม่ได้ (คงฟ้องได้ตามมูลหนี้เดิม ดูมาตรา 1005)

กรณีที่มีการสลักหลังโอนตัวเงินขาดสายเพราะมีลายมือชื่อผู้สลักหลังรายหนึ่งรายใดเป็นลายมือชื่อปลอมหรือเป็นลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจ ผู้ทรงยังคงได้สิทธิฟ้องไล่เบี้ยคู่สัญญาที่อยู่หลังลายมือชื่อปลอมหรือลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจนั้น

ส่วนข้อความตอนท้ายของมาตรา 905 วรรคแรก ที่ว่า "อนึ่งคำสลักหลัง เมื่อขีดฆ่าเสียแล้ว ท่านให้ถือเสมือนว่ามีได้มีเลย" นั้น ข้อมเป็นที่เข้าใจได้ว่า ผู้ขีดฆ่าคำสลักหลังได้ก็คือผู้ทรงตัวเงินระบุชื่อนั้นเอง และจะต้องขีดฆ่าก่อนส่งมอบ (ดูบทใกล้เคียงมาตรา 970 วรรคท้ายและมาตรา 934) การขีดฆ่าคำสลักหลัง เท่ากับว่าเป็นการตัดชื่อผู้รับสลักหลังออก ถือเป็นการเลิกล้มเจตนาที่จะโอนตัวเงินระบุชื่อนั้นต่อไป อนึ่งผู้ทรงอาจขีดฆ่าคำสลักหลังคู่สัญญาคนก่อน ๆ คนใดคนหนึ่งก็ย่อมได้ ถ้าตนเองไม่ประสงค์จะบังคับไล่เบี้ยและไม่ถือว่าตัวเงินนั้นมีการสลักหลังขาดสายเพราะการโอนมาตั้งแต่แรกนั้นไม่ขาดสายแต่อย่างใด

ความในมาตรา 905 วรรค 2 นั้นสืบเนื่องมาจากวรรคแรกกล่าวคือ เป็นกรณีที่ผู้ทรงเดิมซึ่งเป็นเจ้าของตัวเงินระบุชื่อดังกล่าวในวรรคแรกนั้นต้องปราศจากตัวเงินไปจากการครอบครอง

โดยไม่สมัครใจ (อาจทำตกหายหรือถูกลัก ฝังราว ชิง หรือปล้น ไป หรือถูกเขาใช้กลฉ้อฉลหรือ
ข่มขู่เอาตัวเงินนั้นไป) ได้เรียกร้องหรือฟ้องผู้ทรงตัวเงินเพื่อเรียกตัวเงินนั้นกลับคืน หากผู้ทรง
ตัวเงินนั้นสามารถพิสูจน์สิทธิในการได้รับโอนตัวนั้นมาโดยต่อเนื่องกันมาตามที่กล่าวในวรรค
แรก (คือมีการสลักหลังติดต่อกันเรียบร้อยไม่ขาดสาย ทั้งไม่มีลายมือชื่อผู้สลักหลังรายใดเป็น
ลายมือชื่อปลอมหรือเป็นลายมือชื่อที่ลงไว้โดยปราศจากอำนาจตามมาตรา 1008) ผู้ทรงนั้นไม่
จำต้องคืนตัวเงินนั้นให้เจ้าของเดิม เว้นแต่ผู้ทรงจะได้ตัวเงินนั้นมาโดยทุจริต หรือได้มาด้วย
ความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่าง เช่นนี้ผู้ทรงต้องคืนตัวเงิน
นั้นให้เจ้าของเดิม

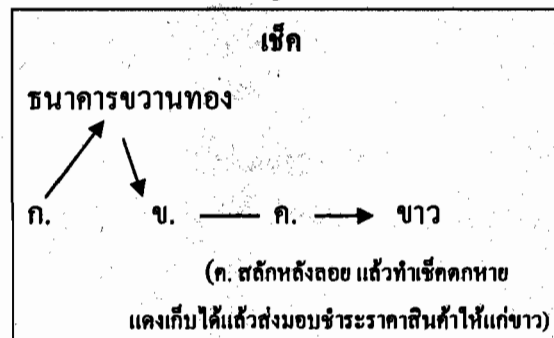
หลักเกณฑ์ในมาตรา 905 วรรค 2 มุ่งคุ้มครองผู้ทรงตัวเงินที่สุจริตและไม่ประมาท
เลินเล่ออย่างร้ายแรงในการได้รับโอนตัวเงินนั้นมา เป็นการคุ้มครองผู้ทรงหรือผู้รับโอนตัวเงิน
ซึ่งเป็นบุคคลที่สาม โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของผู้โอนแม้จะบกพร่องเพียงใด จึงจัดเป็นบทหนึ่ง
ที่กำหนดให้**ผู้รับโอนมีสิทธิดีกว่าผู้โอน** และถือเป็นข้อยกเว้นของหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า **“ผู้รับ
โอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน”** นั่นคือผู้ทรงที่รับตัวเงินนั้นไว้โดยสุจริตและไม่ประมาทเลินเล่ออย่าง
ร้ายแรง ทั้งสามารถพิสูจน์สิทธิการได้รับโอนมาตามหลักการในมาตรา 905 วรรคแรก (กรณีที่มี
การสลักหลังโอนติดต่อกันมา) ผู้ทรงตัวเงินนั้นย่อมมีสิทธิดีกว่าผู้ทรงตัวเงินเดิมหรือเจ้าของเดิม
ที่ทำตัวหายหรือถูกลักไป ฯลฯ

ตัวอย่าง

ก. ออกเช็คล่วงหน้าสั่งให้ธนาคารชวาททองจ่ายเงินแก่ ข. และขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ”
ออก ข. สลักหลังและส่งมอบให้ ค. ค. สลักหลังลอยไว้เพื่อเตรียมชำระหนี้เจ้าหนี้ แต่ได้ทำเช็ค
นั้นตกหายไป แดงเก็บได้จึงส่งมอบเช็คนั้นชำระสินค้ำขาว ขารับเช็คนั้นไว้โดยสุจริตและไม่
ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ต่อมา ค. เจ้าของเช็คเดิมทราบว่าเช็คของตนอยู่ในความครอบครอง
ของขาว ค. จึงฟ้องเรียกเช็คนั้นคืน ดังนี้ หากขาวผู้ทรงสามารถพิสูจน์สิทธิการได้เช็คนั้นมา
ดังกล่าว (ตามมาตรา 905 วรรค 1-2 แล้ว) ขาวก็ไม่ต้องคืนเช็คนั้นให้แก่ ค. เจ้าของเดิม โดยที่
กฎหมายไม่คำนึงถึงแดงผู้โอนเลย **เว้นแต่** จะต้องด้วยข้อยกเว้นอย่างหนึ่งอย่างใดตามความใน
มาตรา 905 วรรค 2 ตอนท้าย เช่น ขาวได้รับเช็คจากแดงไว้โดยไม่สุจริตเนื่องจากทราบดีว่าแดง
เก็บตกได้ หรือขาวรับเช็คนั้นไว้โดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเนื่องจาก ค. ได้ลงประกาศแจ้ง

ความทางหนังสือพิมพ์ไว้แล้ว เมื่อ ค. สามารถพิสูจน์ดังนี้แล้ว ค. ย่อมมีสิทธิคิดว่า ดังนี้ บาวต้องคืนเช็คให้แก่ ค. เจ้าของเดิม (ดูรูปที่ 7)

รูปที่ 7

ข้อสังเกต ในกรณีที่ผู้ทรงมีภาระหน้าที่ต้องนำสืบ ผู้ทรงต้องนำสืบพิสูจน์ให้ได้ความว่า คนได้รับโอนตัวเงินพิพาทมาโดยชอบ จึงเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 905 วรรคแรก ทั้งยังต้องพิสูจน์ให้ได้ความว่าได้รับตัวเงินพิพาทมา โดยสุจริตและไม่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงทั้ง 2 ประการตามมาตรา 905 วรรค 2 จึงจะมีสิทธิในตัวเงินนั้นอย่างบริบูรณ์และไม่จำต้องคืนตัวเงินนั้นให้แก่เจ้าของเดิม

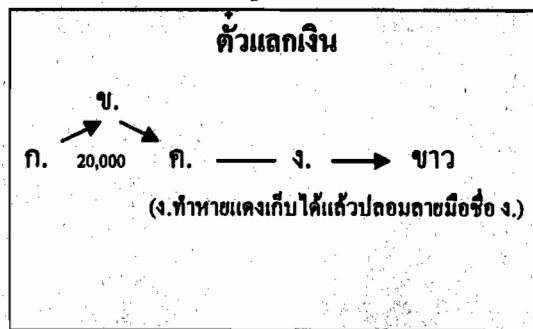
ในกรณีที่เจ้าของเดิมแห่งตัวเงินนั้นมีภาระหน้าที่นำสืบ เพียงแต่พิสูจน์เข้าข้อหนึ่งข้อใด ในวรรค 1 หรือ 2 ก็เป็นการเพียงพอแล้วที่จะใช้สิทธิเรียกร้องเอาตัวเงินพิพาทกลับคืนได้ เช่น พิสูจน์ได้ว่าการสลักหลังโอนตามมาตรา 905 วรรคแรกขาดสาย ผู้รับโอนจึงไม่เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือพิสูจน์ได้ว่าผู้รับโอน (ผู้ทรง) รับโอนตัวเงินนั้นไว้โดยทุจริต หรือรับโอนไว้ด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว เจ้าของเดิมนำสืบได้พิสูจน์ได้ว่าผู้ทรงตัวเงิน

อนึ่งความในมาตรา 905 วรรค 2 นี้ก็อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 1008 ด้วย กล่าวคือ ตัวเงินที่มีลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังลายมือหนึ่งลายมือใดเป็นลายมือชื่อปลอมหรือเป็นลายมือที่ลงไว้โดยปราศจากอำนาจ ผู้ทรงตัวเงินแม้จะได้ตัวเงินนั้นมาโดยสุจริต และมีได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงก็ตาม จะยึดหวังตัวเงินนั้นไว้ไม่ได้ (ดูมาตรา 1008)

ตัวอย่าง

ก.เป็นผู้ส่งจ่ายตั๋วแลกเงินฉบับหนึ่ง ระบุสั่งให้ ข. จ่ายเงินจำนวน 20,000 บาทแก่ ค. ค. สลากหลังและส่งมอบตัวเงินนั้นชำระหนี้ ง. ง. ทำตัวเงินนั้นตกหายไป แดงเก็บได้จึงปลอมลายมือชื่อ ง. สลากหลังและส่งมอบตัวเงินนั้นชำระราคาสินค้าที่ตนซื้อจากขาว ขาวรับตัวนั้นไว้โดยสุจริตและไม่ประมาทเดินเลื้ออย่างร้ายแรงแต่อย่างใด ต่อมา ง.ทราบว่าตัวเงินของตนอยู่กับขาว จึงฟ้องเรียกตัวเงินนั้นคืน ดังนี้ ขาวต้องคืนตัวนั้นให้แก่ ง. เจ้าของเดิม ทั้งนี้เพราะตัวเงินนั้นมีลายมือชื่อ ง. เป็นลายมือชื่อที่แดงปลอมขึ้น กรณีจึงเป็นตัวเงินที่มีลายมือชื่อปลอมๆ ดังนี้ ผู้ใด (ผู้ทรง) ซึ่งก็คือขาวจะยึดหน่วงตัวเงินนั้นไว้ไม่ได้ และต้องคืนตัวเงินนั้นให้แก่ ง. (มาตรา 905 วรรค 1-2 และ 1008) (ดูรูปที่ 8)

รูปที่ 8

หลักกฎหมายในมาตรา 905 วรรค 1-2 นี้ มุ่งใช้บังคับกับตัวระบุชื่อ แต่ความในมาตรา 905 วรรคสุดท้ายนั้น มุ่งใช้บังคับกับตัวเงินผู้ถือ(Bearer Bill) โดยเฉพาะ โดยได้กำหนดให้หาข้อความในวรรคก่อนซึ่งน่าจะหมายถึงความในวรรค 2 นั้นเองไปใช้บังคับกับผู้ทรงตัวเงินผู้ถือด้วย กล่าวคือผู้ทรงตัวเงินผู้ถือ หากรับโอนตัวเงินผู้ถือของผู้ใดไว้โดยสุจริตและไม่ประมาทเดินเลื้ออย่างร้ายแรงแล้ว ผู้ทรงตัวเงินผู้ถือก็ย่อมมีสิทธิในตัวเงินผู้ถือนั้นดีกว่าเจ้าของเดิม กรณีจึงไม่ต้องคืนตัวเงินผู้ถือให้แก่เจ้าของเดิม **เว้นแต่จะตั้งด้วยข้อยกเว้น** ในมาตรา 905 วรรค 2 เช่นรับโอนตัวเงินผู้ถือนั้นไว้โดยทุจริต หรือประมาทเดินเลื้ออย่างร้ายแรงแล้ว เจ้าของเดิม(ผู้ทรงเดิม)ย่อมมีสิทธิในตัวเงินนั้นดีกว่าผู้ทรงตัวเงิน

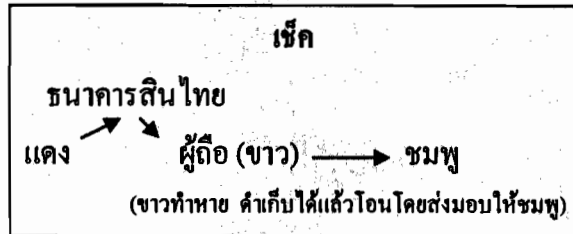
ข้อสังเกต ความในมาตรา 905 วรรคสาม ย่อมอยู่ในบังคับของมาตรา 1008 ด้วย ในกรณีที่มีการปลอมลายมือชื่อคู่สัญญาในตัวเงินผู้ถือ

ตัวอย่าง

แดงเซ็นสั่งจ่ายเช็คธนาคารสินไทย ระบุจ่ายเงินสดและมีได้ขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก แล้วมอบเช็คนั้นให้ขาวเป็นการชำระหนี้ ขาวทำเช็คผู้ถือนี้ตกหายไป คำเก็บได้และนำเช็คผู้ถือ นั้นไปซื้อสินค้าจากชมพู และได้ส่งมอบเช็คนั้นให้ชมพูไป ต่อมาขาวทราบว่าเช็คของตนที่ตก หายไปนั้นอยู่ที่ชมพู ขาวจึงฟ้องเรียกเช็คนั้นคืนจากชมพู ดังนี้ ถ้าชมพูรับเช็คนั้นไว้โดยสุจริต และไม่ประมาทเดินเลื่ออย่างร้ายแรงแล้ว ชมพูย่อมมีสิทธิในเช็คนั้นดีกว่า จึงไม่ต้องคืนเช็คนั้น ให้ขาวเจ้าของเดิม แต่ถ้าปรากฏว่าชมพูรับโอนเช็คนั้นไว้โดยทุจริตหรือประมาทเดินเลื่ออย่าง ร้ายแรงอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ดังนี้ ขาวย่อมมีสิทธิดีกว่า และฟ้องเรียกเช็คนั้นคืนจากชมพูได้ (ดู รูปที่ 9)

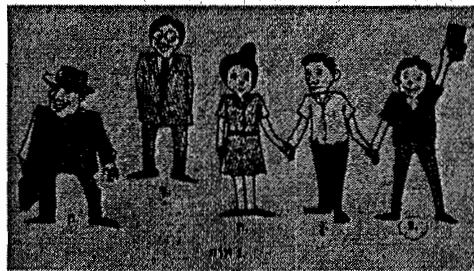
สรุป มาตรา 905 วรรค 2-3 เป็นบทคุ้มครองผู้ทรงที่สุจริตและไม่ประมาทเดินเลื่ออย่าง ร้ายแรง และเป็นเรื่องผู้ทรงตัวเงินถูกเจ้าของเดิมฟ้องเรียกตัวเงินคืน

รูปที่ 9

สรุป มาตรา 905 วรรค 1-2 ประกอบ 1008 วรรคแรก ประกอบแผนภาพ 1-3

ภาพ 1

ภาพที่ 1 ก.ออกตั๋วแลกเงินล่วงหน้าระบุสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. จำนวน 20,000 บาท ค. สลากหลัง โอนตัวนั้นชำระหนี้ ง. ร้อนเงินจึงสลากหลัง โอนตัวนั้นขายลดให้ จ. ในราคา 18,000

บาท สังกัดจากรูปภาพที่ 1 ค. ง. และ จ. จับมือกัน แสดงให้เห็นว่า ตัวนั้นมีการสลักหลัง
ติดต่อกันเรียบร้อยไม่ขาดสาย จ. จึงเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะมีตัวแลกเงินนั้นไว้ใน
ครอบครองในฐานะผู้รับสลักหลังและพิสูจน์ได้ว่าตัวแลกเงินนั้น มีการสลักหลังติดต่อกัน
เรียบร้อยไม่ขาดสาย (มาตรา 904, 905 วรรคแรก).

ภาพ 2

ภาพที่ 2 จากตัวอย่างเดิมในภาพ 1 หากข้อเท็จจริงได้ความว่า ค. มิได้สลักหลังตัวแลก
เงินนั้นโอนไปให้ ง. เพียงแต่ส่งมอบตัวแลกเงินนั้นชำระหนี้. (สังกัดจากรูปภาพที่ 2 ค. และ
ง. มิได้จับมือกัน) เมื่อมา ง. จะสลักหลังโอนตัวแลกเงินนั้นขายลดให้ จ. ก็ตาม จ. ก็ไม่เป็นผู้
ทรงตามมาตรา 905 วรรคแรก เพราะตัวแลกเงินขาดสายตรง ค. เนื่องจาก ค. มิได้สลักหลังโอน
ตัวฯ นั้นให้ ง. จ. จึงไม่อาจบังคับให้คู่สัญญาคนหนึ่งคนใดรับผิดตามตัวแลกเงินนั้นได้

ภาพ 3

ภาพที่ 3 ก. ออกตัวแลกเงินล่วงหน้ามีคำสั่งระบุให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. 30,000 บาท ค.
สลักหลังตัวแลกเงิน นั้นชำระหนี้. (สังกัด ค. และ ง. จับมือกัน) ต่อมา ง. ทำตัวแลกเงินนั้นตก

หายไป จ. เก็บได้ แล้วนำตัวแลกเงินนั้นไปสลักหลังโอนชำระราคาของที่ซื้อจาก ฉ. โดยลง
ลายมือชื่อ ง. เป็นผู้สลักหลัง ต่อมา ฉ. นำตัวแลกเงินนั้นไปสลักหลังโอนขายลดให้แก่ ช. ใน
ราคา 28,000 บาท (สังเกต ฉ. และ ช. จับมือกัน) ช. รับตัวนั้นไว้โดยสุจริตและมีได้ประมาณ
เงินเล็กน้อยอย่างร้ายแรง แต่ ช. ก็มีได้เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายเพราะตัวแลกเงินนั้นมีลายมือ
ชื่อ ง. เป็นลายมือชื่อปลอม ความจริง ง. มิได้สลักหลังโอนตัวฯ ให้ ฉ. (สังเกต ง. มิได้จับมือกับ
ฉ.) แต่ จ. เป็นผู้ปลอมลายมือชื่อ ง. สลักหลังโอนให้ ฉ. ตัวแลกเงินที่มีลายมือชื่อ ง. ปลอม
ลายมือชื่อ ง. จึงใช้ไม่ได้ (มาตรา 1008) ตัวแลกเงินนี้จึงขาดสายตรงลายมือชื่อ ง. ช. จึงไม่เป็นผู้
ทรงโดยชอบตามมาตรา 905 วรรคแรก แม้ว่า ช. จะได้ตัวแลกเงินมาโดยสุจริตและไม่ประมาณ
เงินเล็กน้อยอย่างร้ายแรง (ตามมาตรา 905 วรรค 2) ช. ก็ไม่มีสิทธิในตัวแลกเงินนั้นดีกว่า ง. เจ้า
ของเดิม หาก ง. ฟ้องเรียกตัวแลกเงินนั้นคืน ช. ต้องคืนให้ (มาตรา 905 วรรค 1-2 และมาตรา
1008 วรรคแรก)

ตัวอย่าง ความเป็นผู้ทรงตัวเงิน (มาตรา 904, 905)

1. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1952/2537

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 919.

เช็กระบุชื่อ ช. เป็นผู้รับเงิน แม้ ช. จะได้ลงลายมือชื่อไว้ด้านหลังเช็คแต่ปรากฏว่าโจทก์ได้รับ
เช็คจากลูกจ้างของโจทก์ทั้งโจทก์ก็ถือว่าโจทก์รับเช็คดังกล่าวในฐานะผู้รับเงินมิใช่ในฐานะผู้รับ
สลักหลัง เพราะยาที่ขายเป็นของโจทก์ไม่ใช่ของ ช. ดังนั้นโจทก์ไม่สามารถแสดงให้ปรากฏสิทธิ
ด้วยการสลักหลังไม่ขาดสายจึงถือไม่ได้ว่าโจทก์เป็นผู้ทรงเช็ค

2. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2062/2537

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 904, 918

แม้ขณะธนาคารปฏิบัติการจ่ายเงิน ส. เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทซึ่งเป็นเช็คสั่งจ่ายเงินสดหรือเช็คผู้
ถือ แต่เช็คพิพาทก็เป็นเช็คที่จำเลยในฐานะผู้สั่งจ่ายต้องรับผิดชอบตามเนื้อความในเช็คนั้น ตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 และยอมโอนให้แก่กันได้โดยส่งมอบตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 918 ประกอบด้วยมาตรา 989 เมื่อโจทก์ได้รับโอนเช็ค
พิพาทมาจาก ส. โจทก์จึงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา
904 และได้รับโอนสิทธิในเช็คพิพาทจาก ส. โดยโจทก์ไม่จำเป็นต้องนำเช็คไปขึ้นเงินอีกครั้งหนึ่ง ก็
มีอำนาจฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คได้

3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2610/2537

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 905. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 86.

การที่จำเลยที่ 2 และที่ 3 ให้การสู้คดีว่า มิได้ลงลายมือชื่อสีกหลังเช็คพิพาท ข่อมมีควมหมายชัดเจนว่า จำเลยที่ 2 และที่ 3 มิได้ลงลายมือชื่อหรือไม่มีลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 และที่ 3 อยู่ด้านหลังเช็คพิพาทและเมื่อลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ไม่มีแล้ว การขีดฆ่าลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ก็ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ ดังนั้นที่จำเลยที่ 2 และที่ 3 นำสืบว่าในขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้ได้มีการขีดฆ่าลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 และที่ 3 แล้ว จำเลยที่ 2 และที่ 3 ไม่ต้องรับผิดชอบในฐานะผู้สีกหลังจึงเป็นการนำสืบนอกประเด็นที่ให้การสู้คดีไว้ และการที่ลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ถูกขีดฆ่านี้ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 และที่ 3 อยู่ด้านหลังเช็คพิพาทลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ยังคงมีอยู่ แต่จำเลยที่ 2 และที่ 3 จะต้องรับผิดชอบในฐานะผู้สีกหลังเช็คพิพาทหรือไม่เป็นอีกประเด็นหนึ่ง

4. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2713/2538

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4), 28.

สัญญาระบุว่าจำเลยยืมเงินจาก ต.ภริยาโจทก์และออกเช็คพิพาทชำระหนี้โดยจำเลย ต. และโจทก์ลงลายมือชื่อในช่องผู้กู้ผู้ให้กู้ และพยานตามลำดับ แม้นั้นจะเนื่องมาจาก ต. นำบ้านและที่ดินซึ่งเป็นสินสมรสไปจำนองเป็นประกันหนี้ที่จำเลยกู้ยืมจากธนาคารและ โจทก์กับ ต. ต้องชำระหนี้แทน จึงเป็นเจ้าหนี้จำเลยร่วมกันก็ตาม ก็ต้องฟังว่าจำเลยยืมเงินและออกเช็คพิพาทชำระหนี้แก่ ต. ไม่ได้ชำระให้แก่โจทก์ และมีโจทก์ให้ ต.กระทำการแทนเป็นผู้ให้กู้เพียงคนเดียวและ โจทก์เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทร่วมกับ ต. ดังนี้ โจทก์จึงไม่ใช่ผู้ทรง ไม่ใช่ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4)

6. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 522/2538

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 904, 916. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172, 177.

จำเลยตั้งจ่ายเช็คขีดคร่อมระบุชื่อโจทก์และขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออกถือได้ว่าจำเลยออกเช็คพิพาทโดยมีเจตนาชำระหนี้ให้แก่โจทก์เท่านั้น โจทก์จึงเป็นผู้ทรงโดยชอบตาม ป.พ.พ. มาตรา

904 จำเลยให้การว่าโจทก์และบุคคลอื่นได้โอนเช็คโดยการสมคบกันหรือฉลจําเลยก็ไม่ปรากฏว่าสมคบกันหรือฉลอย่างไรหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างไร ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสอง ไม่ก่อให้เกิดประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี การที่ศาลให้งดสืบพยานโจทก์จําเลยแล้วพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีจึงชอบแล้ว

7. คำพิพากษาฎีกาที่ 3378/2538

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 341, 904, 918

โจทก์ได้เช็คพิพาทซึ่งจําเลยเป็นผู้ส่งจ่ายและเป็นเช็คผู้ถือไว้ในครอบครองโดยจําเลยร่วมนายวงแชร์ส่งมอบให้เพื่อชำระค่าแชร์จึงเป็นผู้ทรง การที่โจทก์มอบเช็คพิพาทให้จําเลยร่วมนำไปทวงถามให้จําเลยชำระหนี้หลังจากเช็คพิพาทเรียกเก็บเงินไม่ได้เป็นเพียงการมอบให้จําเลยร่วมถือไว้แทนโจทก์ ไม่ใช่เป็นการโอนเช็คพิพาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 918, 989 โจทก์จึงเป็นผู้ทรงอยู่และเมื่อโจทก์มิได้เป็นหนี้จําเลย จําเลยจะนำหนี้ที่จําเลยร่วมเป็นหนี้จําเลยมาหักกลบลบหนี้กับโจทก์หาได้ไม่

8. คำพิพากษาฎีกาที่ 803/2545

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 914, 932, 989 ประมวล

มาตรา 5 พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

คดีที่โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจําเลยใช้เงินตามเช็คพิพาทพร้อมดอกเบี้ยนั้น แม้โจทก์จะมีได้บรรยายว่าโจทก์ได้รับเช็คพิพาทมาด้วยมูลหนี้ใด ก็เป็นเพียงรายละเอียดที่จะพียงนำสืบในชั้นพิจารณาต่อไป ไม่เป็นเหตุให้คำฟ้องของโจทก์เคลือบคลุม ฟ้องโจทก์จึงชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 วรรคสอง

จําเลยซึ่งเป็นผู้ประมุขแชร์ไปได้แล้วมีหน้าที่ผูกพันตามข้อตกลงต้องส่งเงินคืนโดยส่งจ่ายเช็คพิพาทให้แก่ผู้ที่ยังประมุขไม่ได้ หรือส่งจ่ายเช็คพิพาทมอบแก่ ป.หัวหน้าวงแชร์เพื่อมอบแก่ผู้ที่ยังประมุขไม่ได้ ซึ่งถือว่าเช็คพิพาทนั้นมีมูลหนี้ต่อกันแล้วเมื่อโจทก์ได้เช็คพิพาทซึ่งเป็นเช็คผู้ถือไว้ในครอบครองไม่ว่าจะเป็นโดย ป. ส่งมอบให้เพื่อชำระค่าแชร์ หรือโจทก์รับมาจากจําเลยโดยตรงก็ตาม โจทก์ก็เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904 การที่ต่อมานายวงแชร์หนีและแชร์วงนี้ล้ม โจทก์ย่อมหมดโอกาสที่จะประมุขแชร์ได้ต่อไป โจทก์จึงชอบที่จะเรียกให้จําเลยชำระหนี้ค่าแชร์ที่ต้องส่งคืนให้แก่โจทก์ได้ทันทีเมื่อวงแชร์ล้ม ดังนั้น ตั้งแต่วันที่แชร์วงนี้ล้ม โจทก์ชอบที่จะลงวันที่ส่งจ่ายในเช็คพิพาทและนำไปเรียก

เก็บเงินจากธนาคารได้ เพราะ โจทก์เป็นผู้ทรง โดยชอบด้วยกฎหมายและวันตั้งจ่ายที่ลงในเช็ค
พิพาทถือว่าเป็นวันที่ถูกต้องแท้จริง เมื่อเช็คพิพาทเรียกเก็บเงินไม่ได้จำเลยผู้สั่งจ่ายจึงต้องรับผิดชอบ
ชำระเงินตามเช็คพิพาทแก่โจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 914 ประกอบ
มาตรา 989

การเล่นแชร์เป็นสัญญาประเภทหนึ่งอันเกิดจากการตกลงกันระหว่างสมาชิกผู้เล่นซึ่งมีผล
ผูกพันและบังคับได้ตามกฎหมาย การชำระหนี้ค่าแชร์จึงหาใช่มีมูลหนี้ที่ขัดต่อกฎหมายไม่ ส่วน
การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้นมีการรับเงินและผู้กู้ยืมเงินตกลงว่าจะจ่ายผลตอบแทน
แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน โดยไม่มีการประมูลจ่ายผลตอบแทนดังเช่นการเล่นแชร์ ทั้งการกู้ยืมเงินที่เป็นการ
ฉ้อโกงประชาชนก็เป็นกรณีที่กำหนดดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ตอบแทนไว้แน่นอน ซึ่งอาจมี
อัตราสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงิน
ของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ เมื่อการเล่นแชร์วงนี้เป็นการประมูลผลประโยชน์ที่จะให้
แก่สมาชิกผู้วงแชร์ด้วยกันที่มีจำนวนมากหรือน้อยตามความต้องการของผู้ประมูลจึงไม่อยู่ใน
ข่ายเป็นความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ ทั้งในทางนำสืบ
ของจำเลยก็รับว่าเมื่อจำเลยประมูลแชร์ได้ก็จะสั่งจ่ายเช็คมอบให้แก่ ป. นายวงแชร์ซึ่งมีชนิด
บุคคลการเล่นแชร์วงนี้จึงหาขัดต่อพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ฯ ไม่

9. คำพิพากษาฎีกาที่ 4383/2545

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 921, ประกอบ 989, 1002,
1003 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55

เช็คพิพาทระบุชื่อ โจทก์เป็นผู้รับเงินแต่ไม่ได้ขีดฆ่าคำว่าผู้ถือ จึงเป็นเช็คที่สั่งให้ใช้เงินแก่ผู้
ถือด้วย บ่อม โอนได้ด้วยการส่งมอบ ไม่จำเป็นต้องสลักหลัง หากมีการสลักหลังเช็คที่สั่งให้ใช้เงินแก่
ผู้ถือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921 ประกอบด้วยมาตรา 989 บัญญัติว่าเป็นเพียง
ประกัน (อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่าย หาได้ถือว่าเป็นผู้สลักหลังตามกฎหมายไม่ การที่โจทก์สลักหลัง
เช็คพิพาทไม่ว่าจะเป็นการกระทำเพื่อเรียกเก็บเงินผ่านบัญชีของผู้อื่นซึ่งเป็นตัวแทนของโจทก์
หรือโอนเช็คพิพาทไป เมื่อเช็คพิพาทถูกธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์ได้เช็คพิพาทกลับมาอยู่
ในความยึดถือครอบครอง โจทก์ย่อมมีฐานะเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ มาตรา 904 ไม่อยู่ในฐานะผู้สลักหลัง โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยผู้สั่งจ่ายภายในอายุ
ความ 1 ปี นับแต่วันที่เช็คพิพาทถึงกำหนดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา

1002 ไม่ใช่กรณีที่จะบังคับตามมาตรา 1003 ซึ่งมีอายุความ 6 เดือนนับแต่วันที่ผู้สละหลังถือเอา
ตัวเงินและใช้เงิน คดีโจทก์ไม่ขาดอายุความ

ผู้ทรงเช็คที่มีอำนาจฟ้องผู้สั่งจ่ายให้ใช้เงินตามเช็ค ไม่ได้จำกัดเฉพาะผู้ทรงเช็คขณะที่
ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเท่านั้น ผู้ที่รับโอนเช็คมาโดยสุจริต หลังจากธนาคารปฏิเสธการ
จ่ายเงินก็เป็นผู้ทรงเช็คที่มีอำนาจฟ้องผู้สั่งจ่ายให้ใช้เงินตามเช็คได้ โจทก์จะเป็นผู้ทรงเช็คพิพาท
ขณะที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อโจทก์เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทขณะยื่น
ฟ้อง โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องจำเลยได้

ตัวอย่าง ความไม่เป็นผู้ทรงตามกฎหมายตัวเงิน(มาตรา 904, มาตรา 905)

1. คำพิพากษาฎีกาที่ 772/2531

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 982, 985, 916, 1001.

โจทก์มอบเงินแก่จำเลยจำนวนหนึ่งแล้วจำเลยได้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้โจทก์ และโจทก์ได้
สละหลังมอบให้จำเลยซึ่งเป็นตัวแทนของ โจทก์ในการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ฯ
โดยตกลงกันให้จำเลยนำตั๋วสัญญาใช้เงินดังกล่าวมาหักหนี้ค่าซื้อหลักทรัพย์ที่โจทก์ค้าง
ชำระ ดังนี้ เมื่อข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่า จำเลยได้ซื้อหลักทรัพย์ให้โจทก์ ตั๋วสัญญาใช้เงินที่จำเลย
รับไว้ จึงปราศจากมูลหนี้ที่โจทก์จะต้องชำระแก่จำเลย จำเลยจึงไม่เป็นผู้ทรง และมีตั๋วสัญญาใช้
เงินไว้ในครอบครองโดยฐานเป็นผู้รับเงินคงเป็น เพียงผู้ยึดถือตั๋วสัญญาใช้เงินไว้แทนโจทก์
เท่านั้น โจทก์ยังคงเป็น ผู้ทรงและมีสิทธิฟ้องเรียกเงินตามตั๋วสัญญาใช้เงินจากจำเลยผู้สั่งจ่ายได้
ตั๋วสัญญาใช้เงินถึงกำหนดใช้เงินวันที่ 4 พฤษภาคม 2523 โจทก์ฟ้องคดีเมื่อ วันที่ 10
พฤศจิกายน 2525 ยังไม่พ้นเวลา 3 ปี นับแต่วันตัวเงินถึงกำหนดใช้เงิน ฟ้องโจทก์จึงยังไม่ขาด
อายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1001

2. คำพิพากษาฎีกาที่ 1915/2531

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 412, 904.

ผู้รับฝากเช็คไปเบิกเงินแทนแม้เป็นเช็คสั่งจ่ายแก่ผู้ถือก็มีใช้ผู้ทรง เป็นเพียงตัวแทนรับฝาก
เช็คไปเบิกเงินเท่านั้น

การคืนลามกมิควร ได้ซึ่งเป็นเงินในกรณีที่ได้รับไว้โดยสุจริตนั้น จะต้องคืนเพียงส่วนที่ยังมีอยู่
ในขณะที่เรียกคืนตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 412 การคิดดอกเบี้ยจึงเริ่ม
คิดคำนวณตั้งแต่วันที่ฟ้องซึ่งเป็นเวลาในขณะที่โจทก์เรียกคืนเป็นต้นไป.

3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5723/2533

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904.

จำเลยสั่งจ่ายเช็คพิพาทซึ่งเป็นเช็คผู้ถือแล้วมอบให้ ว. เป็นการชั่วคราวตามคำขอร้องของ ก. มารดาจำเลย ต่อมา ก. ได้ออกเช็คของ ก. มอบให้ ว. แทนเช็คพิพาท และ ว. นำเช็คฉบับหลังขึ้นเงินได้แล้วแต่ไม่คืนเช็คพิพาทให้จำเลย จำเลยไม่ได้ออกเช็คพิพาทให้โจทก์และโจทก์ไม่เคยได้เช็คพิพาทไว้ในครอบครองโจทก์เพียงแต่มีภาพถ่ายเช็คพิพาทไว้เท่านั้น ดังนี้ โจทก์ไม่ใช่ผู้ทรงเช็คพิพาทโดยชอบด้วยกฎหมาย.

4. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2274/2534

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 905, 1008.

มีผู้ปลอมการสลักหลังตัวแลกเงินซึ่งสั่งจ่ายให้แก่บริษัท อ. ถือว่าการสลักหลังเป็นอันใช้ไม่ได้เลย เสมือนหนึ่งว่าบริษัท อ. ไม่เคยสลักหลังตัวแลกเงิน ตัวแลกเงินยังคงเป็นตัวแลกเงินที่สั่งจ่ายระบุชื่อแก่บริษัท อ. อยู่ โจทก์ได้รับตัวแลกเงินมาโดยอาศัยการสลักหลังของจำเลยที่ 1 ซึ่งสลักหลังต่อจากการ สลักหลังปลอม จึงเป็นการได้มาโดยการสลักหลังที่ขาดสาย ถือไม่ได้ว่า โจทก์เป็นผู้ทรงตัวแลกเงิน จำเลยที่ 6 ซึ่งรับรองตัวแลกเงิน ก่อนมีการสลักหลังปลอมจึงไม่ต้องรับผิดชอบชำระเงินตามตัวแลกเงิน.

“คู่สัญญาคนก่อน ๆ คือ ผู้สั่ง
จ่ายและผู้สลักหลังตัวแลกเงิน ผู้ออกตัวเงินและผู้สลักหลังคนก่อน ๆ ด้วย
หรือเช็ค และผู้ออกตัวสัญญา
ใช้เงิน รวมทั้งผู้สลักหลังตัว
สัญญาใช้เงิน”

คู่สัญญาคนก่อน ๆ น่าจะหมายถึงบุคคลดังต่อไปนี้ คือ
ผู้สั่งจ่ายตัวแลกเงิน ตามมาตรา 908 ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงตามมาตรา 914
ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน ตามมาตรา 982 ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรง ตามมาตรา 986
ผู้สั่งจ่ายเช็ค ตามมาตรา 987 ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงตามมาตรา 914 และ 989 วรรคแรก

ผู้สลักหลังตัวเงินทั้ง 3 ประเภท ซึ่งต้องรับผิดชอบผู้ทรงตามมาตรา 967 วรรคแรกและ 985 วรรคแรก และหรือ 989 วรรคแรก

แต่ความเป็นจริงแล้ว คำว่าคู่สัญญาคนก่อน ๆ ตามความในมาตรา 906 นี้ มีปรากฏอยู่ในมาตรา 948 เกี่ยวกับเรื่องผลของการที่ผู้ทรงผ่อนเวลาใช้เงินให้แก่ผู้จ่าย ผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิไล่เบียดคู่สัญญาคนก่อน ๆ ซึ่งมีได้ตกลงในการผ่อนเวลานั้น แต่มาตรา 948 นี้ เป็นบทบัญญัติในหมวด 2 เรื่อง ตัวแลกเงิน มาตรา 985 เรื่องตัวสัญญาใช้เงิน และ 989 เรื่องเช็คต่างก็มิได้บัญญัติให้นำไปใช้บังคับด้วย ดังนี้ คำว่าคู่สัญญาคนก่อน ๆ ตามความในมาตรา 906 นี้ จึงน่าจะหมายถึง ผู้ส่งจ่ายและบรรดาผู้สลักหลังตัวแลกเงินเท่านั้น และไม่รวมไปถึงคู่สัญญาในตัวเงินคนอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ผู้รับรอง, ผู้รับอาวัล, ผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า และธนาคารที่ได้รับรองเช็ค

**“ใบประจำต่อที่ถูกผนึกเข้ากับ มาตรา 907 เมื่อใดไม่มีที่ในตัวเงินซึ่งจะสลักหลังได้ต่อไป
ตัวเงิน ถือเป็นส่วนหนึ่งของ ไซร์ ท่านอนุญาตให้เอากระดาษแผ่นหนึ่งผนึกต่อเข้ากับตัวเงิน
ตัวเงิน”** เรียกว่าใบประจำต่อ นับเป็นส่วนหนึ่งแห่งตัวเงินนั้น

“การสลักหลังตัวเงินกรณีมีใบ การสลักหลังในใบประจำต่อครั้งแรกต้องเขียนคาบบนตัว
ประจำต่อ” เงินเดิมบ้าง บนใบประจำต่อบ้าง

ตัวเงินนั้นเป็นเอกสารที่เปลี่ยนมือได้ ตัวเงินฉบับหนึ่ง ๆ อาจมีการสลักหลังโอนต่อ ๆ กันไปหลายทอดจนกว่าจะถึงกำหนดใช้เงิน อาจทำให้เนื้อที่กระดาษตัวเงินนั้นไม่เพียงพอที่จะเขียนข้อความสลักหลังได้อีก ดังนี้ มาตรา 907 จึงมีบัญญัติให้มีใบประจำต่อผนึกเข้ากับตัวเงินนั้น เพื่อเพิ่มเนื้อกระดาษตัวเงินนั้น ทั้งนี้ เพื่อจะได้มีการสลักหลังโอนต่อไปได้อีก

สำหรับการสลักหลังครั้งแรกลงในใบประจำต่อนั้น กฎหมายบังคับให้ต้องปฏิบัติคือต้องเขียนคาบบนตัวเงินเดิมและบนใบประจำต่อเหมือนกับการเซ็นชื่อปิดผนึกของจดหมายลับหรือเอกสารสำคัญบางอย่างด้วยการเขียนคร่อมตรงรอยผนึกนั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการโกง และถือเป็นการรับรองการผนึกใบประจำต่อนั้น ถ้าผู้สลักหลังคนแรกลงในใบประจำต่อไม่ปฏิบัติตามอาจถือได้ว่าการสลักหลังลงในใบประจำต่อครั้งแรกรวมทั้งครั้งต่อ ๆ มา ย่อมเสียเปล่าเพราะถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายอย่างชัดแจ้ง (มาตรา 150)